

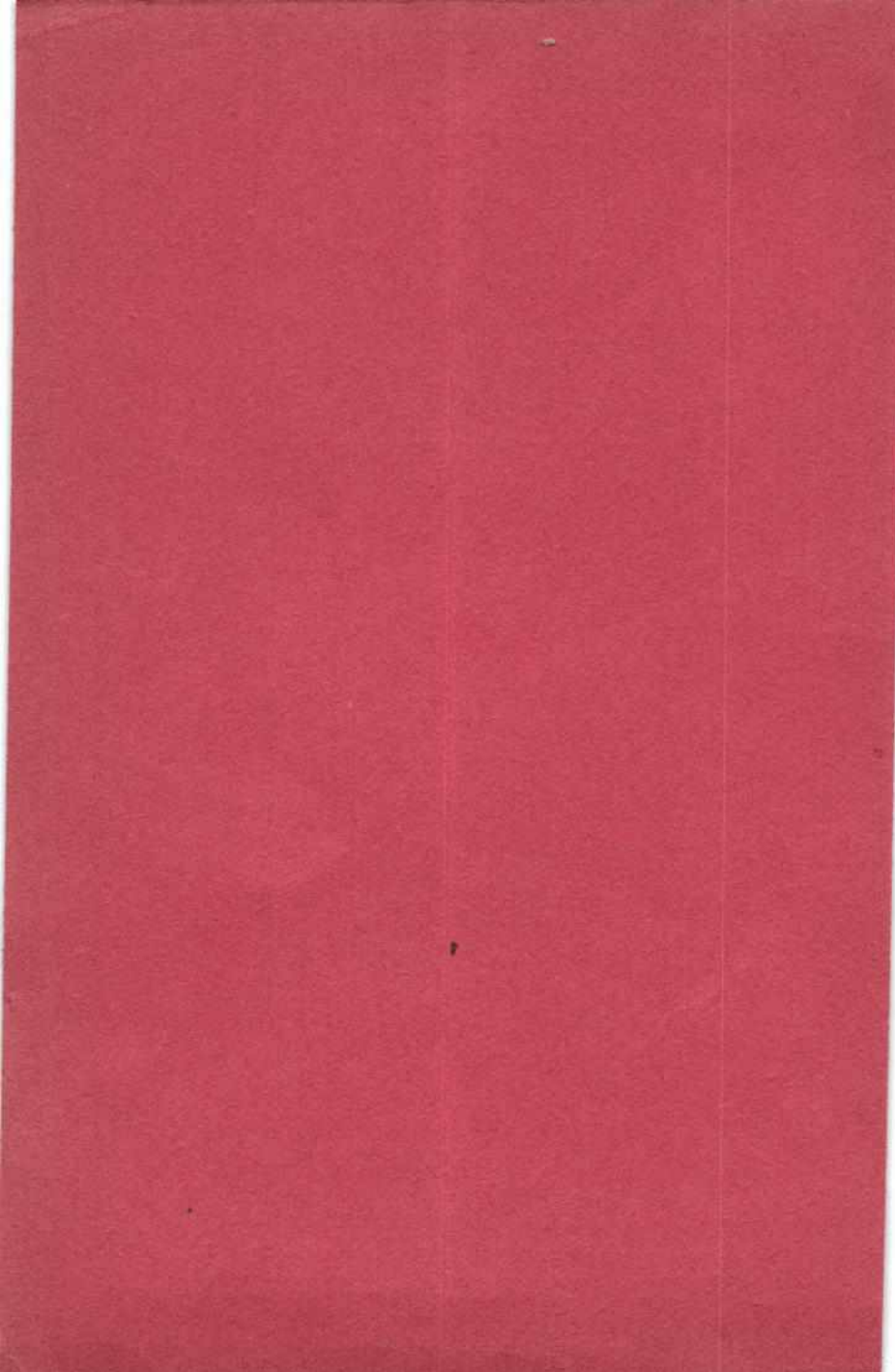
335 K17
KARL MARX

KANSALAISSOTA RANSKASSA

Valppaan Kirjasto
B VII: 4174



HELSINKI, TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.-Y.



KARL MARX

KANSALAISSOTA RANSKASSA

JOHDANNON KIRJOITANUT
FRIEDRICH ENGELS

SUOMENNOS

◇
Omi Hämmä

Valppaan Kirjasto
B VII: 4174

HELSINKI, TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.-Y.

SISÄLTÖ:

1. Johdanto, kirj. Friedrich Engels.
2. Kansainvälisen työväenliiton pääneuvoston ensimmäinen selostus saksalais-ranskalaisesta sodasta, kirj. Karl Marx.
3. Saman toinen selostus siitä, kirj. Karl Marx.
4. Saman selostus kansalaissodasta Ranskassa, kirj. Karl Marx.

Johdanto.

Kehoitus julkaista uudelleen kansainvälisen pääneuvoston julistus »kansalaissodasta Ranskassa» ja varustaa se johdannolla tuli minulle odottamatta. Voin siitä syystä tässä ainoastaan lyhyesti kosketella pääkohtia.

Minä asetan pääneuvoston kaksi lyhempää selostusta saksalais-ranskalaisesta sodasta edellämäinitun pitemmän teoksen edelle. Ensiksikin siitä syystä, että »Kansalaissodassa» viitataan toiseen niistä, jota taas ei voi täysin ymmärtää lukematta toista. Toiseksi, koska nämä molemmat, niinikään Marxin kirjoittamat selostukset yhtä suuressa määrässä kuin »Kansalaissotakin» ovat erinomaisia näytteitä kirjoittajan ihmeteltävästä, ensi kerran »Louis Bonaparten 18. Brumaire»-kirjassa koetellusta kyvystä selvästi käsittää suurten historiallisten tapausten luonne, merkitys ja välttämättömät seuraukset, jo aikana, jolloin nämä tapaukset vielä välähtelevät silmäimme edessä tai juuri ovat päättyneet. Ja lopuksi, koska me vielä tänä päivänä Saksassa saamme kärsiä noiden tapauksien aiheuttamista, Marxin ennustamista seurauksista.

Vai eikö ole tapahtunut se, mitä sanotaan ensimmäisessä tiedonannossa, että jos Saksan puolustussota Louis Bonaparte vastaan turmeltu valloitus sodaksi Ranskan kansaa vastaan, kaikki se paha, mikä Saksaa kohtasi niin kutsuttujen vapautussotien jälkeen, jälleen tulee leimahtamaan esiin uusiutuneella ankaruudella? Eikö meillä ole ollut kaksikymmentä vuotta lisää Bismarck-hallitusta, kansanyllyttäjien vainoamisen sijasta poikkeuslaki ja sosialistivaino, mukana sama poliisi-mielivalta, kirjaimellisesti sama pääkarvoja nostattava laintulkinta?

Ja eikö ole kirjaimelleen käynyt toteen ennustus, että Elsass-Lothringin anastus tulisi »ajamaan Ranskan Venäjän

syliin» ja että tämän anastuksen jälkeen Saksasta joko tulee Venäjän julkinen renki tai on sen lyhyen levon jälkeen pakko varustautua uuteen sotaan, »rotusotaan yhdistyneitä slaavilaisia ja romanilaisia rotuja vastaan?» Eikö ole ranskalaisten maakuntien anastus ajanut Ranskan Venäjän syliin? Eikö ole Bismarck kokonaista kaksikymmentä vuotta turhaan kilpaillut tsaarin suosiosta tekemällä palveluksia, jotka ovat vielä alhaisempia kuin mitä pieni Preussi oli tottunut laskemaan pyhän Venäjän jalkain juureen, ennenkuin siitä vielä oli tullut »Europan ensimmäinen suurvalta?» Ja eikö vielä joka ikinen päivä uhkaa Damokleen miekkana päämme päällä sota, jonka ensimmäisenä päivänä kaikki sovitut ruhtinasliitot tulevat hajoamaan kuin akanat tuuleen, sota, jonka päättymisestä vallitsee ehdoton tietämättömyys, rotusota, joka pakottaa koko Europan alistumaan viidentoista tai parinkymmenen miljoonan aseistetun miehen hävitettäväksi ja joka jo nyt ainoastaan siitä syystä ei riehu, että kaikista sotilasvaltioista vahvintakin pelottaa lopputuloksen täydellinen ennakolta laskemisen mahdottomuus.

Sitä suurempi on velvollisuus vetää 1870 vuoden kansainvälisen työväenpolitiikan kaukonäköisyyden puoleksi unohduksiin jääneet loistavat todistukset esiin saksalaisen työväestön nähtäväksi.

Se mitä on sanottu näistä kahdesta pääneuvoston selostuksesta koskee myös »Kansalaissotaa Ranskassa». Toukuun 28 p:nä sortuivat viimeiset kommunitaistelijat Bellevillen rinteillä ylivoiman alle ja jo kaksi päivää myöhemmin, 30:nä, luki Marx pääneuvostolle tämän teoksen, jossa Pariisin kommunin historiallinen merkitys on esitetty lyhyin, voimakkain, mutta niin terävin ja ennen kaikkea todellisin piirtein, että vertaista ei ole löydettävissä koko asiata käsittelevästä runsaasta kirjallisuudesta.

Ranskassa v:n 1789 jälkeen tapahtuneen taloudellisen ja valtiollisen kehityksen vaikutuksesta oli Pariisi viitisenkymmentä vuotta sitten tullut sellaiseen asemaan, että siellä ei saattanut puhjeta minkäänlaista vallankumousta, jolla olisi ollut muu kuin proletarinen luonne, niin että köyhälistö,

ostettuaan voiton verellään, esiintyi omin vaatimuksin. Nämä vaatimukset ovat olleet enemmän tai vähemmän sekavia, vastaten Pariisin työläisten kehitysastetta kulloinkin kysymyksessä olevana ajankohtana. Mutta lopuksikin tarkoittivat ne aina luokkavastakohtien poistamista kapitalistien ja työmiesten väliltä. Miten sen piti tapahtua, sitä ei tosiaankaan tiedetty. Mutta vaatimus itsessään, niin epämääräinen kuin se olikin, sisälsi vaaran vallitsevalle yhteiskuntajärjestykselle; työläiset, jotka sen asettivat, olivat vielä aseissa; valtion ohjaksissa olevalle porvaristolle oli siitä syystä työläisten riisuminen aseista ensimmäinen käsky. Sentähden jokaisen työläisten voittaman vallankumouksen jälkeen syttyy uusi taistelu, joka päättyy työläisten häviöön.

Se tapahtui ensi kerran 1848. Parlamentarisen vastustuspuolueen vapaamieliset porvarit toimepanivat juhlapäivällisiä ajaakseen läpi vaaliuudistuksen, jonka piti taata niiden puolueelle valta. Ollen taistelussa hallitusta vastaan pakotettuja yhä enemmän ja enemmän vetoamaan kansaan, täytyi heidän antaa yläluokan ja pikkuporvariston radikaalisille ja tasavaltaisille kerroksille etusija. Mutta näiden takana olivat vallankumoukselliset työläiset, ja nämä olivat vuoden 1830 jälkeen saavuttaneet paljon suuremman valtiollisen itsenäisyyden kuin porvarit ja tasavaltalaisetkaan aavistivat. Hallituksen ja vastustuspuolueen välisen kiistan kireimmällä hetkellä alkoivat työläiset katutaistelun. Louis Philipp katosi, vaaliuudistus hänen mukanaan, niiden tilalle syntyi tasavalta, vieläpä voitokkaiden työmiesten itsensä »yhteiskunnalliseksi» kutsuma tasavalta. Mitä tällä yhteiskunnallisella tasavallalla oli ymmärrettävä, siitä ei kukaan ollut selvillä, eivät työläiset itsekään. Mutta heillä oli nyt aseita ja olivat yhtenä voimana valtiossa. Sentähden, niin pian kuin peräsimessä istuvat porvaristasavaltalaiset alkoivat tuntea saaneensa jotenkuten vankan pohjan jalkojensa alle, oli heidän lähin päämääränsä riisua työläiset aseista. Tämä tapahtui siten, että suoranaisten valeiden ja julkisen pilkan avulla sekä koettamalla karkoittaa työttömät erääseen syrjäiseen maakuntaan, pakotettiin työläiset nousemaan heinä-

kuun kapinaan 1848. Hallitus oli pitänyt huolen musertavan ylivoiman saamisesta. Viisipäiväisen sankarillisen taistelun jälkeen sortuivat työläiset. Ja nyt seurasi turvattomien vankien joukossa verilöyly, jonka vertaista ei ole nähty niiden kansalaisotien päivien jälkeen, jotka aloittivat Rooman tasavallan häviön. Silloin porvaristo ensimmäisen keran näytti, mihin mielettömiin julmuuksiin se voi kiihoittua kostossaan, niin pian kuin kyhälistö itsenäisenä luokkana uskaltaa sitä vastaan esittää omia vaatimuksiaan. Ja kuitenkin oli vuosi 1848 lastenleikkiä verrattuna heidän raivoonsa vuonna 1871.

Rangaistus seurasi heti jälestä. Jollei köyhälistö kyennyt vielä hallitsemaan Ranskaa, niin ei porvaristokaan pystynyt siihen enää. Ei ainakaan silloin, kun sen enemmistö vielä oli yksinvaltaista mieleltään ja jakaantuneena kolmeen dynastiseen (hallitsijasukua kannattavaan) puolueeseen ja neljänteen tasavaltaiseen. Heidän keskinäiset riitansa tekivät mahdolliseksi, että seikkailija Louis Bonaparte saattoi ottaa haltuunsa kaikki valta- ja poliisipaikat — armeijan, poliisin, hallintokoneiston — ja 2 p:nä joulukuuta hajottaa porvarillisten viimeisen lujan linnan, kansalliskokouksen. Toinen keisarikunta alkoi, Ranska tuli valtiollisten seikkailijain ja rahahuijarien joukkion nyljettäväksi, mutta samalla alkoi myös teollinen kehitys, joka ei koskaan olisi ollut mahdollinen Louis Philippin ahdasmielisen ja turhantarkan järjestelmän aikana, jolloin kourallinen suurporvaristoa piti yksinään valtaa käsissään. Louis Bonaparte otti kapitalisteilta valtiollisen vallan sillä tekosyyllä, että suojelee porvaristoa työläisiä vastaan ja toiselta puolelta työläisiä porvareita vastaan. Mutta siitä huolimatta suosi hänen valtansa keinottelua ja teollista yritteliäisyyttä, lyhyesti sanoen, koko porvariston nousua ja rikastumista ennen kuulumattomassa määrässä. Tosin vielä paljon suuremmissa määrässä kehittyivät lahjomiset ja joukkovarkaudet, jotka ryhmittivät keisarillisen hovin ympärille ja kiskoivat ansaituista rikkauksista vahvat prosenttinsa.

Mutta toinen keisarivalta oli ranskalaiselle kansallispöyhkeydelle puhallettu yhteentoitutus, se oli 1814 menetettyjen

ensimmäisen keisarikunnan, ainakin ensimmäisen tasavallan rajojen takaisin vaatimista. Ranskalainen keisarikunta oli vanhan yksinvallan rajojen sisällä, vieläpä vuoden 1815 vielä enemmän leikelyjen rajojen puitteissa ajan pitkään mahdollisuus. Siitä johtui ajoittaisten sotien ja rajanlaajennusten välttämättömyys. Mutta mikään rajanlaajennus ei niin häikäissyt ranskalaisten kansallisylpeilijöiden mielikuvitusta kuin saksalaisen vasemman Rheinin-rannan valloitus. Neliöpeninkulma Rheinin rantaa merkitsi niille enemmän kuin kymmenen Alpeilta tai jostakin muualta. Toiselle keisarikunnalle oli vasemman Rheinin rannan takaisin vaatiminen, kokonaan kerrallaan tai kappaleittain, ainoastaan hetkenkysymys. Tämä hetki tuli preussiläis-itävaltalaisen sodan mukana 1866. Bismarckin ja oman rikkiviisaan vitkastelupolitiikkansa pettämänä, mitä odoteltuun »aluekorvaukseen» tuli, ei Bonapartella enää ollut muuta valittavana kuin sota, joka puhkesi 1870 ja kiidatti hänet ensin Sedan'iin ja sieltä Wilhelmshöheen.

Välttämätön seuraus oli 4 p:nä syyskuuta 1870 alkanut Pariisin vallankumous. Keisarikunta lysähti kokoon kuin korttirakennus ja uudelleen julistettiin tasavalta. Mutta vihollinen seisoi porttien ulkopuolella. Keisarikunnan armeijat olivat joko toivottomasti saarrettuina Metzissä tai vangittuina Saksassa. Tässä hädässä salli kansa entisen lakiasäättävän laitoksen pariisilaisedustajien julistautua »kansallisen puolustuksen hallitukseksi». Tämän sallittiin tapahtua sitä kernaammin, kun nyt kaikki asekuntoiset pariisilaiset olivat puolustusta varten astuneet kansalliskaartiin ja olivat aseissa, joten työläiset nyt muodostivat siinä suuren enemmistön. Mutta jo pian puhkesi ilmi vastakohta melkein yksinomaan porvaristosta kokoonpannun hallituksen ja aseistetun köyhälistön välillä. 31 p:nä lokakuuta valtasivat työväenpataljoonat kaupungintalon väkiryynnäköllä ja ottivat osan hallituksen jäsenistä vangiksi. Kayallus, hallituksen suoranainen valapattoisuus ja muutamien porvaripataljoonien väliintulo vapauttivat heidät jälleen, ja jottei sisällinen kansalaissota

olisi päässyt syttymään vieraan sotavoiman piirittämässä kaupungissa, annettiin entisen hallituksen jäädä toimeensa.

Vihdoinkin, 28 p:nä tammikuuta 1871 antautui nälänhädän näännyttämä kaupunki. Mutta sotahistoriassa siihen saakka ennenkuulumattomalla kunnialla. Linnoitukset luovutettiin, ympärismuuri riisuttiin aseista, linjaväen ja liikkuvan kaartin aseet annettiin pois, ne itse otettiin sotavangeiksi. Mutta kansalliskaarti piti aseensa ja kanuunansa ja taipui ainoastaan aselepoon voittajien kanssa. Eivätkä edes nämäkään uskaltaneet voittokulussa kulkea Pariisiin. Vain pienen, päälle päätteeksi osittain julkisen puiston muodostaman kolkan Pariisia uskalsivat ne miehittää ja senkin ainoastaan pariksi päiväksi! Ja tuonkin ajan piirittivät noita miehiä, jotka itse olivat 131 pitkää päivää pitäneet Pariisia piirityksessä, Pariisin aseistetut työmiehet, jotka tarkasti vartioivat, ettei yksikään »preussiläinen» päässyt astumaan vieraalle valloittajalle määrätyn nurkan ahtaiden rajojen ulkopuolelle. Sellaista kunnioitusta herättivät Pariisin työmiehet sotajoukossa, jonka edessä keisarikunnan kaikki armeijat olivat laskeneet aseensa. Ja preussiläisten junkkarien, jotka olivat tulleet paikalle kostaakseen ihan vallankumouksen liedellä, täytyi jäädä kunnioittavasti seisomaan ja tervehtiä juuri tuota aseistettua vallankumousta!

Sodan aikana olivat Pariisin työläiset rajoittuneet vaatimaan taistelun tarmokasta jatkamista. Mutta nyt, kun Pariisin antautumisen jälkeen tehtiin rauha, täytyi Thiers'in, hallituksen uuden päämiehen, havaita, että omistavien luokkien — suurten maanomistajien ja kapitalistien — valtaa uhkasi alituinen vaara niin kauan kuin Pariisin työläisillä oli aseet käsissään. Hänen ensimmäinen tehtävänsä oli yrittää riisua ne aseista. 18 p:nä maaliskuuta lähetti hän linjajoukot ryöstämään kansalliskaartille kuuluvata, Pariisin piirityksen aikana valmistettua ja julkisella listakeräyksellä maksettua tykistöä. Yritys epäonnistui, Pariisi nousi yhtenä miehenä vastarintaan ja sota Pariisin ja Versailles'issa majallevan Ranskan hallituksen välillä oli julistettu. Maaliskuun 26 p:nä valittiin Pariisiin kommuuni ja julistettiin 28

p:nä. Kansalliskaartin keskuskomitea, joka siihen asti oli hoitanut hallitusta, luovutti valtansa sille, sittenkun se sitä ennen vielä oli antanut määräyksen Pariisiin häpeällisen »siveyspoliisin» lakkauttamisesta. 30 p:nä lakkautti kommuuni sotaväenoton ja seisovan armeijan ja julisti kansalliskaartin, johon kaikkien asekuntoisten kansalaisten tuli kuulua, ainoaksi aseelliseksi voimaksi. Se antoi anteeksi kaikki asuntovuokrat vuoden 1870 lokakuusta huhtikuuhun saakka, laskemalla jo maksetut vuokrasummat siitä alkavan vuokra-ajan maksuiksi, ja lakkautti kaiken panttienmyynnin kaupungin panttilainastoissa. Samana päivänä vahvistettiin kommuuniin valitut ulkomaalaiset virkoihinsa, sillä »kommuunin lippu on maailmantasavallan lippu». — 1 p:nä huhtikuuta päätettiin, että kommuunin palveluksessa olevan henkilön, siis myös kommuunin jäsenten itsensä korkein palkka ei saanut nousta yli 6,000 frangin (6,000 mk). Seuraavana päivänä määrättiin kirkko erotettavaksi valtiosta ja kaikki kirkollisiin tarkoituksiin menevät valtionmaksut lakkauttaviksi samoin kuin kaikki kirkolliset tilat muutettaviksi kansallisomaisuudeksi. Sen johdosta käskettiin 8 p. huhtik. kouluista julistettavaksi pannaan kaikki uskonnolliset vertauskuvat, kuvat, uskonkappaleet, rukoukset, lyhyesti sanoen »kaikki mikä kuuluu kunkin yksityisen omantunnon piiriin» ja toteutettiin vähitellen. — 5 p:nä annettiin sen vastapainoksi, että vanhan hallituksen joukot päivittäin ampuivat vangittuja kommuunitaistelijoita, käsky pantiksi otettujen henkilöiden vangitsemisesta, jota ei kuitenkaan pantu täytäntöön. — 6 p:nä nouti kansalliskaartin 137:s pataljoona giljotiinin, joka kansan äänekkäästi riemuitessa poltettiin julkisesti. — 12 p:nä päätti kommuuni syöstä alas 1809 v:n Napoleonin sodan jälkeen Vendôme-torille pystytetyn, valloitetuista kanuunista valetun voitonpatsaan kansallisylpeyttä ja kansojen toisiaan vastaan kiihottamista muistuttavana. Se panttiin täytäntöön 16 p:nä toukokuuta. — Samana päivänä päätettiin antaa laatia tilastollinen selonteko tehtailijojen seisauttamista tehtaista ja valmistaa suunnitelmia näiden tehtaiden käyttämiseksi niissä työskennelleiden työmiesten avulla; työ-

läisten piti muodostaa osuustoiminnallisia yhdistyksiä, jotka taas olivat liitettävät suuremmaksi liitoksi. — 20 p:nä lakkautettiin leipurien yötyö samaten kuin aina toisen keisarikunnan päiviltä asti voimassa ollut, poliisin nimittämien henkilöiden — ensiluokkaisten työriistäjien — monopolina (yksinoikeutena) harjoittama työnvälitys, joka annettiin Pariisin kahdenkymmenen eri piirin (arrondissement) määrin (maire) huoleksi. — 30 p:nä huhtikuuta määräsi kommuuni lakkautettavaksi panttilainakonttorit, jotka olivat, kuten sanottiin, työläisten yksityistä nylkemistä varten ja olivat ristiriidassa sen oikeuden kanssa, mikä työläisillä oli työkaluihinsa ja luottoon. — 5 p:nä toukok. päätti se hajoittaa Ludvig XVI:n mestauksen sovituksi rakennetun rukouskappelin.

Niin jyrkkänä ja puhtaana ilmeni maalisk. 18 p:n jälkeen pariisilaisen liikkeen luokkaluonne, jonka taistelu maahan karannutta vihollista vastaan oli tunkenut siihen asti syrjään. Kun kommuunissa istui melkein yksinomaan työläisiä tai tunnettuja työväenedustajia, niin oli myös sen päätöksillä ilmeisesti proletarinen luonne. Joko määräsi se toimeenpantavaksi uudistuksia, jotka tasavaltalainen porvaristo yksistään pelkuruudesta oli laiminlyönyt, mutta jotka muodostivat välttämättömän perustuksen työväenluokan vapaalle toiminnalle, kuten esim. sen lauseen toteuttaminen, että uskonto suhteessaan valtioon on yksityinen asia; tai antoi se päätöksiä, jotka olivat suorastaan työväenluokan eduksi tehtyjä ja jotka koskivat osittain syvästi vanhaan yhteiskuntajärjestykseen. Mutta kaikkien näiden toteuttaminen voitiin piiritetyssä kaupungissa korkeintaan vasta panna alulle. Ja toukokuun alusta alkaen vaati taistelu Versailles'n hallituksen yhä lukuisammiksi karttuvia joukkoja vastaan kaikki voimat.

7 p:nä huhtikuuta olivat versaillesilaiset vallanneet itselleen ylipääsyn Seinen yli Neuillyn luona Pariisin länsirintamalla; sitävastoin löi kenraali Eudes 11 p. takaisin niiden verisen hyökkäyksen eteläistä rintamaa vastaan. Pariisia pommitettiin yhteen menoon, ja sitä tekivät samat ihmiset, jotka

olivat leimanneet preussiläisten pommituksen samaa kaupunkia vastaan pyhyyden loukkaukseksi. Nämä samat ihmiset kerjäsivät nyt Preussin hallitukselta, että se lähettäisi pikaisesti Sedan'ista ja Metzista vangitut ranskalaiset sotamiehet valloittamaan Pariisiin heille takaisin. Näiden joukkojen vähittäinen saapuminen antoi toukokuun alusta versaillesilaisille ratkaisevan ylivoiman. Tämä osoittautui jo siinä, että Thiers 23 p:nä katkaisi keskustelut, jotka koskivat sellaista kommuunin tarjoamaa vaihtoa, että Pariisiin arkkipiispa ja koko joukko muita Pariisissa panttivankeina pidettyjä pappeja olisi vaihdettu yksinään Blanqui'ta vastaan, joka kahdesti oli valittu kommuuniin, mutta oli Clairvaux'ssa vankina. Mutta vielä enemmän ilmeni se Thiers'in muuttuneessa kielenkäytössä; oltuaan tähän asti pidättyväinen ja kaksikielinen, muuttui hän äkkiä hävyttömäksi, röyhkeäksi, raa'aksi. Etelärintamalla ottivat versaillesilaiset 3 p:nä toukokuuta Moulin Saquet'n kenttävarustukset, 9 p:nä täydellisesti mäsäksi ammutun Issy'n linnoituksen ja 14 p:nä Vanves'in linnan. Länsirintamalla hyökkäsivät he vähitellen, lukuisia ympärystymuuriin saakka ulottuvia kyliä ja rakennuksia valloittelien, ihan päävalliin luokse asti. 11 p:nä onnistui heidän kavalluksen ja sinne asetetun kansalliskaartin huolimattomuuden tähden tunkeutua kaupunkiin. Preussilaiset, jotka pitivät miehitettyinä pohjoisia ja itäisiä linnoituksia, sallivat versaillesilaisten tunkeutua eteenpäin yli heiltä aselevossa kielletyn alueen kaupungin pohjoisosassa ja senkautta ryhtyä hyökkäämään sillä pitkällä rintamalla, jonka pariisilaiset luulivat olevan aselevolla suojatun ja jota siitä syystä pitivät heikosti miehitettynä. Tämän johdosta oli vastarinta Pariisin länsiosassa, varsinaisessa loistokaupunginosassa, ainoastaan heikkoa; se muuttui sitä ankarammaksi ja sitkeämmäksi, mitä lähemmäksi itäistä puolta, varsinaista työväenkaupunginosaa, eteenpäin tunkeutuvat joukot tulivat. Vasta kahdeksanpäiväisen taistelun jälkeen kukistuivat viimeiset kommuunin puolustajat Bellevillen ja Menilmontant'in kukuloilla, ja nyt saavutti turvattomien miesten, naisten ja lasten murhaaminen, joka yltyen oli raivonnut läpi koko vii-

kon, huippunsa. Takaaladattava ei enää tappanut kyllin nopeasti, sadottain voitettuja ammuttiin kuularuiskuilla mäsäksi. »Liittoutuneiden muuri» Père Lachaisen kirkkopihalla, jossa viimeinen joukkomurha toimeenpantiin, seisoo vielä tänäpäivänä kaikessa myykkydessään paljon puhvana todistuksena siitä raivosta, mihin hallitseva luokka on valmis niin pian kuin köyhälistö uskaltaa nousta esiintymään oikeuksiensa puolesta. Sitten seurasivat joukkovangitsemiset, kun kaikkien teurastaminen osoittautui mahdottomaksi, vangittujen riveistä mielivaltaisesti poimittujen teurasuhrien ampumiset, loppujen kulettaminen suuriin leireihin, joissa he odottivat raahaamistaan sotaoikeuksien tuomittaviksi. Preussiläisiä joukkoja, jotka piirittivät Pariisin koillisosaa, oli kielletty laskemasta lävitsensä yhtään pakolaista, mutta kuitenkin sulkiivat upseerit usein silmänsä, kun havaitsivat sotamiehen enemmän noudattavan ihmisyyden kuin ylipäällikön käskyä; erityisesti ansaitsee saksilainen armeijakunta tulla mainituksi siitä ihmisystävällisestä menettelystään, että se laski läpi useita, joiden osallisuus kommuunitaisteluihin oli ilmeinen.

Jos tänään, kahdenkymmenen vuoden kuluttua, tarkastelemme v:n 1871 Pariisin kommuunin toimintaa ja historiallista merkitystä, niin tulemme havaitsemaan, että »Kansalais sodassa» annettuun esitykseen on vielä tehtävä muutamia lisäyksiä.

Kommuunin jäsenet olivat jakaantuneina enemmistöön, blanquisteihin, jotka myöskin olivat olleet vallalla kansalliskaartin keskuskomiteassa, ja vähemmistöön, jonka etupäässä muodostivat Proudhon'in sosialistista suuntaa kannattavat kansainvälisen työväenpuolueen jäsenet. Blanquistit olivat silloin suurelta osaltaan sosialisteja ainoastaan vallankumouksellisesta, proletarisesta vaistosta; ainoastaan muutamat harvat olivat Vaillant'in kautta, joka tunsi saksalaista tieteellistä sosialismia, päässeet suurempaan periaatteelliseen selvytyteen.

Niin on käsitettävissä, että taloudellisessa suhteessa lyötiin laimin paljon sellaista, mitä kommuunin meidän nykyisen kat-santokantamme mukaan olisi pitänyt tehdä. Tosin kaikkein vaikeimmin ymmärrettävissä on se pyhä kunnioitus, jolla nöyrinä jäätiin seisomaan Ranskan pankin porttien ulkopuo-lelle. Se oli myöskin raskas poliittinen virhe. Pankki kom-muunin käsissä — olisi ollut suuremman arvoinen kuin kymmenentuhatta panttivankia. Se olisi vaikuttanut, että koko Ranskan porvaristo olisi painostanut Versailles'in halli-tusta tekemään rauhan kommuunin kanssa. Mutta vielä ihmeteltävämpää on se suuri määrä oikeata, mitä blanquis-teista ja proudhoniilaisista kokoonpantu kommuuni siitä huolimatta teki. Luonnollisesti ovat ensi kädessä proudhoni-laiset vastuunalaisia kommuunin taloudellisista päätöksistä, niiden sekä kiitettävistä että moitittavista puolista, ja blan-quistit vastuunalaisia sen poliittisista teoista ja tekemättä jättämisistä. Ja kummassakin tapauksessa tahtoi historian iva — kuten tavallisesti, kun tieteilijät pääsevät peräsimeen käsiksi —, että niin toiset kuin toisetkin tekivät ihan päin-vastoin kuin heidän koulukuntansa oppi heille määräsi.

Proudhon, pikkutilallisten ja käsityöläismestarien sosia-listi, vihasi yhdyskunnaksi liittymistä positivisella vihalla. Hän sanoi sen tuovan enemmän pahaa kuin hyvää, olevan luonnostaan hedelmätöntä, jopa vahingollista, koska se kah-lehtii työläisten vapautta; se oli hänen mielestään pelkkä uskonkappale, hyödytön ja ehkäisevä, ristiriidassa niin hyvin työläisten vapauden kuin työn säästämisen kanssa, ja sen varjopuolet kasvavat nopeammin kuin sen edut; sitä vas-toin olivat kilpailu, työnjako, yksityisomaisuus taloudellisia voimia. Ainoastaan poikkeustapauksissa, kuten Proudhon niitä nimittää, — suurteollisuudessa ja suurissa liikeyrityk-sissä, esim. rautateillä — oli työläisten yhteenliittyminen paikallaan. (Ktso *Idée général de la révolution*, 3. étude.)

Jo 1871 oli suurteollisuus itse Pariisissa, taiteellisen käsityön pääpaikassa, siinä määrin lakannut olemasta poik-keustapaus, että kommuunin verrattomasti tärkein päätös määräsi suur- ja vieläpä käsityöteollisuudelle järjestelyn, joka

ei ainoastaan perustunut työläisten yhteenliittymiseen, vaan jonka myös piti yhdistää nämä liittymät yhdeksi suureksi liitoksi, lyhyesti sanottuna järjestelmän, jonka, kuten Marx »Kansalaisodassaan» aivan oikein huomauttaa, loppujen lopuksi täytyisi johtaa kommunistiin, siis aivan vastakkaiseen suuntaan kuin Proudhon'in oppi. Ja siitä syystä olikin kommuuni proudhonilaisen sosialistikoulun hauta. Tämä koulu onkin nykyään hävinnyt ranskalaisista työväenpiireistä. Siellä on nyt niin possibilistien kuin marxilaistenkin keskuudessa kieltämättömästi vallalla marxilainen teoria. Ainoastaan »radikalisten» porvarien joukossa on vielä proudhonilaisia.

Blanquisteille ei käynyt paremmin. Salaliittojen kouluissa kasvaneina ja niissä käytettävän ankaran kurin koossapitäminä oli niillä lähtökohtana mielipide, että suhteellisesti pieni määrä päättäväisiä, hyvin järjestyneitä miehiä pystyy suotuisan hetken tultua ei ainoastaan tarttumaan valtion ohjaksiin vaan myöskin suurta ja häikäilemätöntä tarmoa käyttämällä pitämään ne käsissään, siksi kunnes ovat onnistuneet tempaamaan kansanjoukot vallankumouksen pyörteeseen ja keräämään ne pienen johtajajoukon ympärille. Siihen kuului ennen kaikkea kaiken vallan mitä ankarin, diktaattorimainen keskittäminen uuden vallankumouksellisen hallituksen käsiin. Ja mitä teki kommuuni, jonka enemmistönä olivat juuri nämä blanquistit? Kaikissa julistuksissaan maaseudun ranskalaisille kehoitti se näitä kaikkien kuntien vapaaseen liittoon Pariisin kanssa, kansalliseksi järjestöksi, jonka kansakunta nyt ensi kerran itse loisi. Juuri tähänastisen hallituksen keskitetyn sortovallan armeijoiheen, valtiollisine poliiseineen ja virkavaltoineen, jonka Napoleon oli 1798 luonut ja jonka jokainen uusi hallitus oli siitä lähtien ottanut tervetulleena aseena vastaan ja käyttänyt vastustajiaan vastaan, juuri tämän vallan piti kaikkialla kaatua, niinkuin se jo oli Pariisissa kukistunut.

Kommuunin täytyi heti alussa tunnustaa, että työväenluokka, kerran valtaan päässeenä, ei enää kauemmin voinut hoitaa taloutta vanhan valtiokoneiston avulla; että tämän

saman luokan, jottei se menettäisi takaisin omaa, äsken valloittamaansa valtaa, täytyi toiselta puolen hävittää koko vanha, siihen asti sitä itseään vastaan käytetty sortokoneisto, toiselta puolelta turvata itsensä omia virka- ja valtiopäivämiehiään vastaan julistamalla, että ne voitiin poikkeuksettomasti ja milloin tahansa erottaa. Missä ilmeni tähänastisen valtion luonteenomainen omaisuus? Yhteiskunta oli alkuaan yhteisten etujensa huoltamista varten luonut yksinkertaisen työnjaon kautta itselleen omia orgaaneja, elimiä. Mutta nämä orgaanit, joiden huippuna on valtiovalta, olivat aikaa ^{uutena} yhteisen, omien erikoisetujensa palveluksessa, muuttuneet yhdyskunnan palvelijoista sen herroiksi. Tämä on havaittavissa niin hyvin demokraattisissa tasavalloissa kuin perinnöllisissä yksinvalloissakin. Missään eivät »valtiomiehet» muodosta eristetympää ja mahtavampaa osaa kansasta kuin juuri Pohjois-Amerikassa. Siellä hallitsevat kumpaakin niistä kahdesta suuresta puolueesta, jotka vaihdellen ovat vallassa, vuorostaan ihmiset, jotka harjoittavat politiikkaa hyödyksensä, jotka keinottelevat itselleen paikkoja liittovaltion ja yksityisten valtioiden lakiasäättävissä laitoksissa tai jotka elävät puolueensa vaaliyllytyksestä ja puolueen voitettua vaaleissa saavat hyviä virkoja palkkansa. Tiedetään, miten amerikalaiset ovat 30 vuotta koittaneet ravistaa tätä sietämättömäksi käynnyttä iestä niskastaan, mutta kaikesta huolimatta vajoavat yhä syvemmälle tähän turmeluksen ja lahjomisien suohon. Juuri Amerikassa voimme paraiten nähdä, miten tämä valtiovallan vieraantuminen yhteiskunnasta, jonka yksinomaiseksi välikappaleeksi se alkuaan oli tarkoitettu, tapahtuu. Siellä ei ole olemassa hallitsijasukua, ei aatelista, ^{ei} ~~ja~~ seisovata sotaväkeä, lukuunottamatta sitä pientä joukkoa, joka on intiaanien vartioimista varten, ei ole virkavaltaa vakinaisine virkoineen ja eläkkeensaamisoikeuksineen. Ja kuitenkin on siellä kaksi joukkuetta valtiollisia keinottelijoita, jotka vaihdellen pitävät valtiovaltaa ja käyttävät mitä turmeltuneimpia keinoja liikaisten päämääriensä saavuttamiseksi — ja kansa kokonaisuudessaan on voimaton näitä kahta, näen-

näisesti sen palveluksessa olevaa, mutta todellisuudessa sitä hallitsevaa ja riistävää polikoitsijain liittoa vastaan.

Vastustaakseen tätä, kaikissa nykyisissä valtioissa välttämättömästi tapahtuvaa valtion ja valtio-organien muutosta yhteiskunnan palvelijoista sen herroiksi, käytti kommuuni kahta pettämätöntä keinoa. Ensiksikin täytti se kaikki paikat, hallinnon, lainkäytön, opetuksen y. m. aloilla, vaaleilla, joissa kaikilla niihin osaaottavilla oli yleinen äänioikeus ja samalla mahdollisuus milloin hyvänsä peruuttaa vaalin tulos. Ja toiseksi maksoi se kaikista viroista, niin korkeammista kuin alemmistakin, ainoastaan sen palkan, minkä muutkin työmiehet saivat. Korkein palkka, mitä ylimalkaan maksettiin, oli 6,000 frangia. Sillä oli pantu varma salpa kumartelemisille ja onnenonkimisille myös ilman niitä edustuslaitosten edustajia sitovia valtuuksia, joita päällepäätteeksi liitettiin siihen.

Tämä vallitsevan valtiovallan hävittäminen ja korvaaminen uudella, todella demokraattisella, on perusteellisesti kuvattu Kansalaissota-julistuksen kolmannessa kohdassa. Mutta oli tarpeellista tässä vielä lyhyesti kajota muutamiin piirteisiin, koska juuri valtiosta oleva taikausko on Saksassa siirtynyt filosofiasta porvariston ja monien työläistenkin yleiseen tajuun. Filosofisen käsityksen mukaan on valtio »aatteen toteuttamista» tai filosofien kielelle käännetty jumalan valtakunta maan päällä, alue, jolla ikuinen totuus ja oikeudenmukaisuus toteutuu tai tullaan toteuttamaan. Siitä johtuu sitten taikauskoinen kunnioitus valtiota ja kaikkea sen kanssa yhteydessä olevata kohtaan, mikä kunnioitus käy sitä helpommaksi, kun lapsuudesta asti on tottunut kuvittelemaan, että koko yhteiskunnan yhteisiä toimia ja harrastuksia ei voitaisi hoitaa muulla tavalla kuin millä niitä on hoidettu tähänkin asti, nimittäin valtion ja sen oivallisten organien välityksellä. Ja luullaan jo otetuksi valtavan rohkea askel, kun on vapauduttu uskosta perinnölliseen yksinvaltaan ja vannoudutaan kannattamaan kansanvaltaista tasavaltaa. Mutta itse asiassa ei valtio ole muuta kuin koneisto, jonka avulla toinen luokka voi sortaa toista, demokraattisessa tasavallassa

yhtä suuressa määrässä kuin yksinvallassakin, ja paraimmassa tapauksessa paha, jonka luokkaherruudesta taisteleva voittokas köyhälistö saa perinnöksi ja jonka pahimpia puolia se voi olla yhtä vähän kuin kommuuni mahdollisimman pian karsimatta, kunnes uusissa vapaammissa yhteiskunnallisissa oloissa kasvanut sukupolvi kykenee heittämään koko valtiotähtäjänsä niskoiltaan.

Saksalainen poroporvari on jälleen joutunut terveellisen pelon valtaan kuullessaan sanat: köyhälistön diktatuuri. No, hyvät herrat, tahdotteko tietää, miltä tämä diktatuuri näyttää? Katsastelkaa Pariisin kommuunia. Se oli köyhälistön diktatuuria.

Lontoossa, Pariisin kommuunin 20:nä vuosipäivänä, maalisk. 18 p:nä 1891.

F. Engels.

Kansainvälisen työväenliiton jäsenille Euroopassa ja Yhdysvalloissa.

I.

Pääneuvoston ensimmäinen selostus saksalais-ranskalaisesta sodasta.

Liittomme vihkimisjulistuksessa marrask. 1864 sanottiin: »Jos työväenluokan vapauttaminen edellyttää työväenluokan veljellistä yhteenliittymistä ja yhteisvaikutusta, niin miten voi se tämän suuren tehtävän täyttää, niin kauan kuin ulkopoliittikka rikoksellisia suunnitelmia noudattaen kiihoittaa kansallisia ennakkoluuloja toisiaan vastaan ja ryöstösodissa vuodattaa kansan verta ja tuhlaa sen omaisuutta?» Ja internatsionalen tavoittelema ulkopoliittikka ilmaistiin seuraavilla sanoilla: »Siveellisyyden ja oikeuden yksinkertaisten lakien, joiden tulee vallita yksityishenkilöitten välisissä suhteissa, pitäisi myöskin päästä korkeimpina lakeina hallitsemaan kansojen keskinäisiä suhteita».

Ei ole ensinkään ihmeteltävää, että Louis Bonaparte, joka oli anastanut valtansa käyttämällä hyväkseen Ranskan luokkataistelua ja pitkittänyt sitä yhä uusiutuneitten ulko-naisten sotien avulla, heti alusta alkaen kohteli internatsionalea vaarallisena vihollisenaan. Päivää ennen kansanäänestystä pani hän toimeen vainon Pariisissa, Lyonissa, Rouenissa, Marseille'ssa, Brestissä, lyhyesti sanoen koko Ranskassa löytyvien kansainvälisen työväenliiton hallitsevain valiokuntain jäseniä vastaan sillä tekosyillä, että internatsionale muka on salainen seura ja suunnittelee salaliittoa hänen henkeänsä vastaan, minkä tekosyyn hänen omat tuomarinsa hyvin pian paljastivat täydellisesti mielettömäksi. Mikä oli internatsionalen ranskalaisten osastojen todellinen rikos? Se, että ne Ranskan

kansalle kuuluvasti selittivät, että plebiscitin *) puolesta äänestämisen on samaa kuin äänestää maahan despotismia sisällisesti ja sotaa ulkonaisesti. Ja se oli todellakin heidän työtänsä, että kaikissa suuremmissa kaupungeissa, kaikissa Ranskan teollisuuskeskuksissa työväenluokka nousi yhtenä miehenä vastustamaan plebiscitiä. Onnettomuudeksi painoi maaseutupiirien raskas tietämättömyys heidän äänimääränsä vähemmistöön. Lähes koko Euroopan pörssit, hallitukset, hallitsevat luokat ja sanomalehdistö juhlivat kansanäänestyksen tulosta Ranskan keisarin työväenluokasta saamana loistavana voittona. Todellisuudessa oli se merkinanto murhamiseen, ei yksityisten mutta kokonaisten kansojen.

V:n 1870 heinäkuun sotasalaliitto on ainoastaan parannettu painos v:n 1851 joulukuun valtiokiekausta. Ensi katsauksella näytti asia niin hassulta, ettei Ranska tahtonut uskoa sen todellista vakavuutta. Paljoa ennemmin uskoi se edusmiestä, joka sotaisissa ministeripuheissa näki vain pörssi-manööverin. Kun 15 p:nä heinäk. sota vihdoin virallisesti ilmoitettiin lainsäätäjäkunnalle, kieltäytyi koko vastustuspuolue myöntämästä toistaiseksi tarvittavia varoja. Itse Thiers'kin leimasi sodan »inhoittavaksi». Kaikki Pariisin riippumattomat sanomalehdet tuomitsivat sen, ja ihmeellistä kyllä, melkein koko maaseutulehdistö yhtyi niihin.

Sillä välin olivat internatsionalen pariisilaiset jäsenet jälleen toiminnassa. »Reveil»-lehdessä heinäk. 12 p:nä julkaisivat ne julistuksensa »kaikkien kansojen työläisille», jossa sanotaan:

»Taas uhkaa poliittinen kunnianhimo maailman rauhaa sillä tekosyyllä, että se muka suojelee Euroopan tasapainoa ja kansalliskunniata. Ranskan, Saksan ja Espanjan työläiset! Yhdistäkäämme äänemme yhteiseksi inhon huudoksi sotaa

*) Plebisciti = kansanäänestys, kansanpäättös. Käytettiin niistä kansanäänestyksistä, joita Napoleon III pani toimeen 1851 ja 1852 sen senaatin päätöksen vahvistamiseksi, jolla hänet määrättiin ensin tasavallan presidentiksi, sitten keisariksi. Viimeinen tällainen 8 p. toukok. 1870, jolloin hyväksyttiin Napoleonin uusi perustuslaki.

vastaan . . . Sota tasapainokysymyksen tai dynastian (hallitsijasuvun) tähden ei voi työläisten silmissä olla muuta kuin rikoksellista hulluutta. Me, jotka tarvitsemme työtä ja rauhaa, panemme äänekkään vastalauseen niiden sotaisia kehoituksia vastaan, jotka ostavat itsensä vapaiksi veriverosta ja yleisessä onnettomuudessa näkevät ainoastaan uusien keinottelujen lähteen! . . . Saksalaiset veljet, meidän hajaantumisestamme olisi vain seurauksena despotismin (itsevaltiuden) täydellinen voittokulku kummallakin puolella Rheiniä . . . Kaikkien maiden työläiset, mikä lieneekään tällä hetkellä tulos yhteisistä ponnistuksistamme? Kansainvälisen työväenpuolueen, jolla ei ole rajoja, jäsenenä lähetämme me katkeamattoman yhteenkuuluvaisuuden todistuksena teille Ranskan työläisten puolesta onnetoivotukset ja terveiset!»

Tätä puolueemme Pariisin osaston julistusta seurasi koko joukko ranskalaisia julistuksia, joista tässä esitämme vain yhden, Neuilly-sur-Seine'stä, joka on julkaistu »Marseillaise»-lehdessä heinäk. 22 p:nä: »Onko sota oikeudenmukainen? Ei! Onko sota kansallinen? Ei! Se on kokonaan dynastinen (hallitsijasukua koskeva). Oikeudenmukaisuuden, kansanvallan ja Ranskan todellisten etujen nimessä yhdymme me täydellisesti ja kaikella tarmollamme internatsionalen vastalauseisiin sota vastaan».

Nämä vastalauseet ilmaisivat Ranskan työläisten todellisia tunteita, kuten eräs omituinen tapaus sen pian selvästi todisti. Kun alkuaan Louis Bonaparten johdolla järjestetty joulukuun 10:nneen päivän tunnettu roistojoukko työpuse-roihin puettuina työmiehinä laskettiin kaduille, joilla niiden sotaisia intiaaniansseja esittämällä tuli lietsoa sotaintoa, vastasivat esikaupunkien oikeat työläiset niin valtavilla mielenosoituksilla rauhan puolesta, että poliisipäällikkö Pietri katsoi paraimmaksi äkkiä lopettaa kaiken enemmän katupolitiikan sillä tekosyyllä — että uskollinen Pariisin väestö on jo riittävästi ilmaissut kauan pidätetyn isänmaanrakkautensa ja valtavan sotainnostuksensa!

Miten Louis Bonaparten sota Preussia vastaan päättyneekin, toisen keisarikunnan kuolinkello on Pariisissa jo

kalahtanut. Se tulee päättymään, niinkuin se oli alkanutkin: irvikuvaan. Mutta älkäämme unohtako, että ne olivat Euroopan hallitukset ja hallitsevat luokat, jotka tekivät mahdolliseksi, että Louis Bonaparten onnistui kokonaista kahdeksantoista vuotta näytellä toisen keisarikunnan kuntoon saattamisen julmaa ilveilyä.

Saksan taholta on sota puolustusotaa. Mutta kuka oli saattanut Saksan sellaiseen pakkotilaan, että sen täytyi puolustautua? Kuka teki Louis Bonapartelle mahdolliseksi käydä sotaa Saksaa vastaan? Preussi! Bismarck se oli, joka saman Louis Bonaparten kanssa teki salaliiton kukistaakseen kansallisen vastarinnan kotonaan ja anastaakseen Saksan Hohenzollernien hallitsijasuvulle. Jos Sadovan taistelu olisi hävitty, sen sijaan että se voitettiin, niin olisi ranskalaisia pataljoonia tulvimalla tulvinut Saksaan Preussin liittolaisina. Onko Preussi voiton jälkeen silmänräpäyksen hetkeäkään uneksinut asettaa orjuutetun Ranskan vapaan Saksan ~~rimalle~~ *vastakohdalle*? Kokonaan päinvastoin! Se piti orjallisesti kiinni vanhan järjestelmänsä synnynnäisistä kauneuksista ja liitti siihen lisäksi kaikki toisen keisarikunnan konnankoukut, sen todellisen despotismin (itsevaltiuden) ja näennäisen kansanvaltaisuu den, sen poliittiset häikäisykeinot ja rahalliset huijaukset, sen pöyhkeilevät puheenparret ja ala-arvoiset silmäkääntäjätemput. Bonapartelainen sortohallitus, joka tähän saakka oli kukoistanut ainoastaan Rheinin toisella puolella, oli tämän kautta saanut vastineensa toisellakin puolella. Ja mitä saattoi siitä asiain tuolla kannalla ollessa seurata muuta kuin sota?

Jos Saksan työväenluokka sallii nykyisen sodan kadottaa ankarasti puolustusta tarkoittavan luonteensa ja huonontua sodaksi Ranskan kansaa vastaan, niin tulevat sekä voitto että tappio yhtä turmiollisiksi. Kaikki se paha, mikä Saksaa kohtasi niin kutsuttujen vapautussotien jälkeen, tulee jälleen leimahtamaan esiin yhä suuremmalla ankaruudella.

Internatsionalen periaatteet ovat kuitenkin liian laajalti levinneet ja liian syvästi juurtuneet Saksan työväenluokkaan, jotta meidän tarvitseisi pelätä niin surullista loppua. Rans-

kan työläisten ääni on löytänyt kaiun Saksasta. Braunschweigiin kokoontunut suuri työväenkokous on 16 p:nä heinäk. julistanut täydellisesti yhtyvänsä Pariisin manifestiin, hylännyt jokaisen ajatuksenkin kansallisesta vastarinnasta Ranskaa vastaan ja tehnyt päätöksen, jossa sanotaan: »Me vastustamme kaikkia sotia, mutta ennen kaikkea kaikkia hallitsijasukua koskevia . . . Raskaalla huolella ja surulla näemme me itsemme pakotetuiksi välttämättömänä pahana käytävään puolustussotaan. Mutta samalla kehoitamme me koko ajattelevaa työväenluokkaa tekemään mahdottomaksi sellaisen hirvittävän yhteiskunnallisen onnettomuuden uusiutumisen siten, että kansoille itselleen vaaditaan valta päättää sodasta ja rauhasta ja päästä niin omien kohtaloittensa herroiksi.»

Chemnitzissä on 50,000 saksilaista työmiestä edustava edustajakokous yksimielisesti tehnyt seuraavan päätöksen: »Saksan demokratian (kansanvallan) ja erityisesti sosialidemokratiseen työväenpuolueeseen liittyneiden työläisten nimessä julistamme me nykyisen sodan yksistään hallitsijasukujen väliseksi . . . Ilmielin tartumme me Ranskan työläisten tarjoamaan veljenkäteen . . . Muistaessamme kansainvälisen työväenliiton tunnuslauseen: »Kaikkien maiden työläiset, liittykää yhteen!» emme koskaan unohda, että kaikkien maiden työläiset ovat ystäviämme, mutta niiden itsevaltiaat meidän vihamiehiämme.»

Internatsionalen Berliinin osasto vastasi samoin Pariisin manifestiin: »Yhdymme kaikesta sydämestämme vastalauseeseen. Lupaamme juhlallisesti, ettei sotatorventoitotus eikä kanuunain pauke, ei voitto eikä tappio vieroita meitä yhteisestä, kaikkien maiden työläisten yhteenliittämistä tarkoittavasta työstämme.»

Tämän epätoivonvimmaisen taistelun taustalla vaanii Venäjän kamala hahmo. On huono enne, että merkinanto nykyiseen sotaan annettiin juuri samalla hetkellä, kun Venäjän hallitus oli päättänyt sotatarkoituksiin valmistettujen rautateittensä rakentamisen ja jo keskitti joukkoja Pruthjoelle päin. Miten suurta myötätuntoa saksalaiset lienevätkään oikeutettuja vaatimaan puolustussodassaan bonaparte-

laista hyökkäystä vastaan, ne varmasti heti kadottaisivat sen, jos ne sallisivat Saksan hallituksen pyytää tai varsinkin vastaanottaa kasakoiden apua. Muistettakoon, että riippumattomuussotansa jälkeen Napoleon I vastaan Saksa oli vuosikymmeniä avuttomana tsaarin jalkain juuressa.

Englannin työväenluokka ojentaa Ranskan samoin kuin Saksankin työläisille veljellisesti kätensä. Se on lujasti vakuutettu, että, miten paraillaan riehuva hirvittävä sota päättyneekin, kaikkien maiden työläisten yhteenliittyminen lopullisesti tulee perinjuurin hävittämään sodan. Samaan aikaan kuin virallinen Ranska ja virallinen Saksa syöksyvät veljeverta vuodattavaan taisteluun, lähettävät työläiset toisilleen rauhan ja ystävyuden viestejä. Tämä ainoa suuri tosiasia, jolla ei ole vertaista menneisyyden historiassa, avaa näköalan kirkkaampaan tulevaisuuteen. Se todistaa, että vanhan yhteiskunnan, sen taloudellisen kurjuuden ja valtiollisen järjestömyyden vastakohtana on syntymässä uusi yhteiskunta, jonka kansainvälisenä periaatteena tulee olemaan rauha, koska kaikkien kansojen keskuudessa vallitsee sama periaate — työn periaate! Tämän uuden yhteiskunnan uranuurtaja on kansainvälinen työväenliitto.

Lontoossa, 23 p:nä heinäk. 1870.

II.

Pääneuvoston toinen selostus saksalais-ranskalaisesta sodasta.

Ensimmäisessä selostuksessamme 23 p. heinäk. sanottiin: »Toisen keisarikunnan kuolinkello on jo Pariisissa kalahtanut. Se tulee päättymään niinkuin se oli alkanutkin: irvi-kuvaan.» Mutta älkäämme unohtako, että ne olivat Euroopan hallitukset ja hallitsevat luokat, jotka tekivät mahdolliseksi, että Louis Bonaparten onnistui kokonaista 18 vuotta näytellä toisen keisarikunnan kuntoon saattamisen julmaa ilveilyä.»

Siis jo ennen kuin sotatoimet olivat alkaneet, käsitte-
limme me bonapartelaista saippuakuplaa menneisyyteen
kuuluvana ilmiönä.

Me emme ole pettyneet toisen keisarikunnan elinvoi-
maisuuuden suhteen. Me emme olleet myöskään väärässä
peljätessämme, että Saksan sota tulisi »kadottamaan anka-
rasti puolustusta tarkoittavan luonteensa ja muuttumaan so-
daksi Ranskan kansaa vastaan». Puolustussota päättyi itse
asiassa silloin, kun Louis Bonaparte ja Sedan antautuivat
ja tasavalta julistettiin Pariisissa. Mutta jo paljon ennen
näitä tapahtumia, jo samalla hetkellä, jolloin bonapartelaisten
aseitten täydellinen mädännäisyys oli käynyt selville, päätti
preussiläinen sotilas-suosikkijoukkue ryhtyä valloitusotaan.
Kuningas Wilhelmin oma, sodan alussa antama julistus oli
tosin kiusallisena esteenä tiellä. Valtaistuinpuheessaan Poh-
jois-Saksan valtiopäivillä oli hän juhlallisesti julistanut käy-
vänsä sotaa Ranskan keisaria eikä Ranskan kansaa vastaan.
11 p:nä elok. oli hän antanut Ranskan kansalle manifestin,
jossa sanottiin: »Keisari Napoleon on sekä maalla että me-
rellä hyökännyt Saksan kansaa vastaan, joka on toivonut
ja yhäti toivoo saavansa elää rauhassa Ranskan kansan
kanssa. Minä olen ottanut Saksan armeijan päällikkyuden
käsiini torjuakseni hänen hyökkäyksensä ja sotatapaukset
ovat pakottaneet minut astumaan Ranskan rajojen yli.» Ei
siinä kyllin, että hän väittää sotaa »puolustussodaksi» il-
moittaen ottaneensa armeijan päällikkyuden käsiinsä »hyök-
käyksen torjumista» varten, vaan lisää hän vielä, että »sota-
tapaukset ovat pakottaneet» hänet astumaan Ranskan rajojen
yli. Puolustussota luonnollisesti ei estä ryhtymästä hyök-
käämään, kun vaan »sotatapaukset» siihen pakottavat!

Niin oli tämä jumalaapelkääväinen kuningas Ranskan ja
koko maailman edessä sitoutunut käymään pelkkää puolustus-
sotaa. Miten saada hänet vapautetuksi tästä juhlallisesta lu-
pauksesta? Näyttämöohjaajain täytyi saada asia näyttämään
siltä, että hallitsija ikäänkuin vastenmielisesti taipuisi nou-
dattamaan Saksan kansan vastaansanomaton kääskyä. He
antoivat suunvuoron heti Saksan vapaamieliselle keskiluo-

kalle, sen professoreille, kapitalisteille, kaupunginvaltuutetuille ja sanomalehtimiehille. Tämä keskiluokka, joka vuosina 1846—1870 taisteluissaan kansalaisvapauden puolesta oli antanut kerrassaan ennen näkemättömän horjuvaisuuden, kykenemättömyyden ja pelkuruuden näytteen, oli luonnollisesti suuresti ihastunut saadessaan astua Euroopan näyttämölle saksalaisen patriotismin (isänmaallisuuden) kiljuvana leijonana. Se otti kansalaisten riippumattomuuden väärän kaavun päällensä uskotellakseen, että se muka pakottaisi Preussin hallitusta — mihin? Juuri tämän hallituksen salaisiin suunnitelmiin. Se katui vuosikausia kestänyttä, melkein jumalista uskoaan Louis Bonaparten erehtymättömyyteen vaatimalla äänekkäästi Ranskan tasavallan paloittelemista. Kuunnellaammepa hetkinen näiden ytimekkäiden patrioottien uskottaviksi tekemiä verukkeita!

He eivät uskalla väittää, että Elsass-Lothringin väestö haluaa saksalaisten syleilyä — asia on aivan päinvastoin. Kurittaakseen Strassburgin ranskalaista isänmaanrakkautta pommitettiin tuota kaupunkia, joka on itsenäinen, vahvasti varustettu linnoitus, tarkotuksettomsti ja raakamaisesti 6 päivää yhteen menoon »saksalaisilla» räjähtävillä kuulilla, sytytettiin tuleen ja surmattiin suuri joukko sen puolustukseen kykenemättömiä asukkaita. Niin kyllä — mutta näiden maakuntain maaperä oli pitkän aikaa sitten kuulunut jollekin aikoja sitten nukahtaneelle saksalaiselle valtakunnalle. Näyttää sentähden kuin olisivat maapohja ja ihmiset, jotka sillä ovat kasvaneet, takavarikoitavat luovuttamattomana saksalaisena omaisuutena. Jos Euroopan vanha kartta kerran muovailaan uudelleen historiallisen oikeuden mukaan, niin silloin emme saa missään tapauksessa unhottaa, että Brandenburgin vaaliruhtinas aikanaan oli preussiläisten valloitusensa tähden Puolan tasavallan vasalli.

Viekkaat patriootit kuitenkin vaativat Elsassia ja saksalaista Lothringia »aineellisena vakuutena» ranskalaisia hyökkäyksiä vastaan. Kun tämä halveksittava tekosyy on pannut joukon heikkopäisiä sekasin, on velvollisuutemme vähän lähemmin kosketella sitä.

On epäilyksetöntä, että Elsassin ja vastapäätä olevan Rheinin rannan yleinen muodostus sekä sellaisen suuren linnoituksen kuin Strassburgin olemassaolo joksikin Baselin ja Germersheimin puolivälissä on hyvin edullinen ranskalaisen hyökkäykselle Etelä-Saksaan, samalla kuin se oimittuisella tavalla vaikeuttaa hyökkäystä Etelä-Saksasta Ranskaan. Edelleen on epäilyksetöntä, että Elsassin ja saksalaisen Lothringin anastus vahvistaisi suuresti Etelä-Saksan rajaa. Se tulisi silloin hallitsemaan Vogesien harjaa pitkin niiden koko pituutta ja niitä linnoituksia, jotka hallitsevat sen pohjoisia vuorisolia. Jos Metz'kin vallattaisiin, niin olisi Ranskalta epäilemättä riistetty kaksi sen tärkeintä toimintaa Saksaa vastaan, mutta mikään ei estäisi sitä perustamasta uusia Nancy'n ja Verdun'iin. Saksan hallussa on Koblenz, Mainz, Germersheim, Rastatt ja Ulm — hyviä tukikohtia Ranskaa vastaan, joita Saksa on suuresti käyttänyt hyväksensä tässä sodassa. Minkä oikeuden varjolla voisi se kadehtia Ranskalta Metz'iä ja Strassburgia, ainoita merkittävämpiä linnoituksia, jotka sillä on tällä seudulla?

Sitäpaitsi on Strassburg Etelä-Saksalle vaarana ainoastaan niin kauan kuin tämä on Pohjois-Saksasta erillään oleva valta. V. 1792—95 ei Etelä-Saksaa koskaan ahdistettu tältä taholta, koska Preussi otti osaa Ranskan vallankumousta vastaan käytyyn sotaan. Mutta niin pian kuin Preussi 1795 teki yksityisrauhansa ja jätti Etelä-Saksan oman onnensa nojaan, alkoivat hyökkäykset sitä vastaan, Strassburg tukikohtana, ja jatkuivat aina vuoteen 1809. Todellisuudessa voi yhdistynyt Saksa tehdä Strassburgin ja jokaisen ranskalaisen armeijan Elsassissa vaarattomaksi, jos se keskittää kaikki joukkonsa Saarlouis'n ja Landaun välille, kuten tässä sodassa on tapahtunut, ja joko hyökkää eteenpäin tai ryhtyy taisteluun Mainz'in ja Metz'in välisellä tiellä. Niin kauan kuin saksalaisten joukkojen päävoimat ovat siellä, on jokainen Strassburgista Etelä-Saksaan ryntäävä armeija kiertetty ja sen yhteys muihin uhattu. Jos nykyinen sota on näyttänyt jotakin, niin on se näyttänyt, miten helppo on Saksasta käsin hyökätä Ranskaan.

Mutta — rehellisesti puhuaksemme — eikö ylipäänsä ole järjetöntä ja meidän ajallemme vierasta, että sotilaalliset näkökohdat kohotetaan siksi periaatteeksi, jonka mukaan kansalliset rajat ovat määrättävät? Jos tahtoisimme noudattaa tätä sääntöä, niin voisi Itävalta vaatia Venetsian ja Mincio-linjan ja Ranska Rhein-linjan suojaamaan Pariisia, joka varmasti on suojattomampi koillisesta kuin Berliini lounaisesta suunnattuja hyökkäyksiä vastaan. Jos rajat ovat määrättävät sotaetuja silmällä pitäen, niin ei vaatimuksilla tule koskaan olemaan loppua, koska jokainen sotalinja välttämättömästi on puutteellinen ja voidaan parantaa ainoastaan uusien alueiden anastamisella. Eikä sitä sotalinjaa sitäpaitsi voida koskaan määrätä lopullisesti ja oikeudemmukaisesti, koska voittaja aina pakottaa voitettun suostumaan siihen ja siinä on sen johdosta jo uuden sodan siemen.

Kaiken historian opetus on: kansakuntain laita on sama kuin yksityisten. Hyökkäyksen mahdollisuuden estämiseksi on riistettävä niiltä kaikki puolustuskeinot. Ei riitä, että käy vastustajaa kurkkuun kiinni vaan on se heti, tapettava. Jos koskaan valloittaja on ottanut, »aineelliset vakuudet» muser-taakseen kansakunnan voimat, niin teki sen Napoleon I Tilsitin sopimuksen ja sen tavan kautta, jolla hän pani sen täytäntöön Preussia ja muuta Saksaa vastaan. Ja kuitenkin murtui muutamia vuosia myöhemmin hänen jättiläisvaltansa kuin mädäntynyt ruoko Saksan kansan edessä. Mitä ovat ne »aineelliset vakuudet», jotka Preussi hurjimmissa unelmissaan saa pakotetuksi Ranskan antamaan, verrattuina niihin, jotka Napoleon I kiristi siltä itseltään. Tulos ei tule tällä kertaa olemaan vähemmän turmiollinen. Historia ei tule mittaamaan kostoansa Ranskalta riistettyjen neliöpenin-kulmain, vaan sen rikoksen suuruuden mukaan, että 19:nneen vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla on jälleen herätetty eloon valloituspolitiikka.

Saksalaisen kiihkoisanmaallisuuden toittajat sanovat: ette saa sekoittaa saksalaisia ranskalaisiin. Me emme tavoittele mainetta, ainoastaan turvallisuutta. Saksalaiset ovat pohjaltaan rauhaa rakastavaa kansaa. Heidän harkitsevan

huolenpitonsa alaisena ollessa muuttuu itse valloituskin tulevan sodan syystä ikuisen rauhan pantiksi. Luonnollisestiikaan ei se ollut Saksa, joka 1792 ryntäsi Ranskaan ylevänä päämääränään 1700-luvun vallankumouksen kukistaminen paineteilla! Eikö se ollut Saksa, joka tahraisi kätensä Italian valloituksessa, Unkarin sortamisessa ja Puolan jaossa? Sen nykyinen sotilasjärjestelmä, joka jakaa koko voimakkaan miespuolisen väestön kahteen osaan — palveluksessa olevaan seisovaan sotaväkeen ja toiseen lomalla olevaan seisovaan varaväkeen, jotka molemmat ovat yhtä suuressa määrässä velvollisia tottelemaan ruhtinasta jumalan armosta — sellainen sotilasjärjestelmä on luonnollisesti erinomainen mailmanrauhan »aineellinen vakuus» ja sen lisäksi sivistyksen korkein päämäärä! Saksassa niinkuin kaikkialla muuallakin myrkyttävät vallitsevan järjestelmän hovinarrit yleistä mielihäpeä suitsutuksillaan ja valheellisilla itsekiitoksillaan.

He näyttävät pahastuneilta katsellessaan ranskalaisia Metzin ja Strassburgin linnoituksia — nämä saksalaiset patriootit —, mutta he eivät näe mitään pahaa siinä moskovaalaisten kauheassa linnoitusjärjestelmässä, johon kuuluvat Warsova, Modlin ja Ivangorod. Samalla kun he vapisevat kauhusta peljätessään bonapartelaisia hyökkäyksiä, sulkevat he silmänsä siltä häpeältä, mikä on tsaarin suojeluksenalaisuudesta.

Aivan samoin kuin 1865 Louis Bonaparte ja Bismarck, vaihtoivat 1870 Gortschakoff ja Bismarck lupauksia keskenään. Aivan samoin kuin Louis Napoleon imarteli itseään sillä, että 1866 v:n sota molemmin puolin uuvuttamalla Itävaltaa ja Preussia tulisi koroittamaan hänet Saksan korkeimmaksi riidanratkaisijaksi, aivan samoin oli Aleksanteri mielissään siitä, että 1870 v:n sota molemmin puolin näännyttämällä Saksaa ja Ranskaa koroittaisi hänet eurooppalaisen lännen korkeimmaksi erotuomariksi. Samaten kuin toinen keisarikunta piti Pohjois Saksan liittoa olemassaololleen sopimattomana, aivan samaten täytyi autokratisen (itsevaltaisen) Venäjän uskoa Preussin johtaman Saksan valtakunnan uhkaavan itseään. Se on vanhan poliittisen järjestelmän laki. Sen

alueella on toisen voitto toisen häviö. Tsaarin suurempi vaikutusvalta Euroopassa johtuu siitä, että hänellä on ollut vanhastaan yliherruutta Saksassa. Voiko tsaari tyytyä asemansa heikontamiseen ulkomaihin nähden juuri samalla hetkellä, jolloin tulivuorentapaiset yhteiskunnalliset voimat itse Venäjällä uhkaavat tärisyttää itsevaltiuden syvimpiä perustuksia? Jo käyttävät Moskovan lehdet samaa kieltä kuin bonapartelaiset sanomalehdet v:n 1866 sodan jälkeen. Uskovatko saksalaiskiihkoilijat todellakin, että Saksan vapaus ja rauha tulevat turvatuiksi, jos ne pakottavat Ranskan Venäjän syliin? Jos aseellinen menestys, voitonylpeys ja hallitsijasukujen juonet houkuttelevat Saksan ryöväämään saaliikseen ranskalaista aluetta, jää sille ainoastaan kaksi tietä valittavaksi. Joko täytyy sen, minkä seurauksen uhalla tahansa, ruveta Venäjän paisuttamisen julkiseksi orjaksi tai sitten täytyy sen lyhyen levon jälkeen varustautua uuteen »puolustussotaan», ei mihinkään tuollaisen äsken leivottuun »paikallistettuun» sotaan, vaan rotusotaan yhdistyneitä slaavilaisia ja romanilaisia rotuja vastaan.

Saksan työväenluokka on tarmokkaasti tukenut tätä sotaa, jonka estäminen ei ollut sen vallassa, mutta jota käydään Saksan riippumattomuuden puolesta ja sen sekä koko Euroopan vapauttamiseksi toisen keisarikunnan raskaasta painajaisesta. Saksan teollisuustyöläiset ovat yhdessä maatyöläisten keralla antaneet jänteitä ja lihaksia sankarillisille joukoille, jättäen puoleksi nälkiintyneet perheet jälkeensä. Vieraalla maalla käytyjen taistelujen harventamia rivejä tulee kotoinen kurjuus vielä enemmän harventamaan. Työläiset puolestaan vaativat nyt »vakuuksia», takeita siitä, että heidän valtavat uhrauksensa eivät ole menneet hukkaan, että he ovat valloittaneet vapauden, että heidän bonapartelaisista armeijoista saamansa voitot eivät muutu Saksan kansalle tappioksi kuten vuonna 1815. Ja ensimmäisenä tällaisena vakuutena vaativat ne »kunniallista rauhaa Ranskalle» ja »Ranskan tasavallan tunnustamista».

Saksan sosialidemokratisen työväenpuolueen keskusvaliokunta julkaisi lokakuun 5 p:nä manifestin, jossa se ponte-

vasti vaati näitä vakuuksia. »Me», sanottiin julistuksessa, »panemme vastalauseemme Elsass-Lothringin anastusta vastaan. Ja me tiedämme puhuvamme Saksan työväenluokan nimessä. Ranskan ja Saksan yhteisten etujen, rauhan ja vapauden tähden sekä länsimaisen sivistyksen suojelemiseksi itämaista raakalaisuutta vastaan eivät Saksan työläiset tule kärsivällisinä sietämään Elsass-Lothringin anastamista . . . Me tulemme uskollisina muiden maiden työläistoverien keralla puolustamaan köyhälistön yhteistä kansainvälistä asiata!»

Onnettomuudeksi emme voi luottaa heidän välittömään menestykseensä. Kun Ranskan työläiset eivät rauhan vallitessa voineet saada hyökkääjää seisautetuksi, onko silloin Saksan työläisillä suuremmat mahdollisuudet saada voittaja pysähtymään keskellä aseitten kalsketta? Saksan työläisten manifestissa vaaditaan Louis Bonaparten luovuttamista alhaisena rikoksentekijänä Ranskan tasavallalle. Heidän valta-herransa tekevät voitavansa saadakseen hänet, joka on paras mies tuhoamaan Ranskan, pistetyksi jälleen Tuilerie'hin. Miten lieneekin, historia tulee osoittamaan, että Saksan työläiset eivät ole samasta taipuisasta aineesta tehtyjä kuin Saksan keskiluokka. He tulevat tekemään velvollisuutensa.

Heidän kerallansa tervehdimme mekin tasavallan toteuttamista Ranskassa, mutta samaan aikaan vaivaavat meitä huolet, jotka toivottavasti osoittautuvat perusteettomiksi. Tämä tasavalta ei ole syössyt valtaistuinta, vaan ainoastaan ottanut sen tyhjän tilan. Se tasavalta ei ole julistettu yhteiskunnanllisena voittona, vaan kansallisena puolustustoimenpiteenä. Se on väliaikaisen hallituksen käsissä, joka on kokoonpantu osaksi yleisesti tunnetuista orleanisteista osaksi porvarillisista tasavaltalaisista. Ja niiden joukossa on muutamia, joihin v:n 1848 kesäkuunkapina on painanut lähtemättömän häpeäpilkkunsa. Työnjako tämän hallituksen jäsenten kesken näyttää lupaavan vain vähän hyvää. Orleanistit ovat vallanneet vahvat asemat — armeijan ja poliisilaitoksen — samalla kun luulotelluille tasavaltalaisille on annettu lavertelupaikat. Muutamat niiden ensimmäisistä teoista

osoittavat joksikin selvästi, että ne eivät ole perineet keisarikunnalta ainoastaan kasan raunioita, vaan myöskin pelkonsa työväenluokkaa kohtaan. Kun nyt suun täydeltä luvataan tasavallan nimessä ihan mahdottomia asioita, eiköhän se vain tapahdu siinä tarkoituksessa, että saataisiin nousemaan ilmoille huutoja »mahdollisen» hallituksen aikaansaamisesta? Eiköhän tasavalta porvarillisten silmissä, jotka mielellään kaivaisivat sille hautaa, ole vain ylipääsykeino orleanistisen hallituksen uusimiseen.

Niinpä on Ranskan työväenluokka joutunut mitä vaikeimpiin olosuhteisiin. Jokainen yritys syöstä uusi hallitus hetkellä, jolloin vihollinen jo melkein kolkuttaa Pariisin porteille, olisi epätoivoista hulluutta. Ranskan työläisten täytyy tehdä velvollisuutensa kansalaisina, mutta he eivät saa antautua v:n 1792 kansallisten muistojen valtaan, niinkuin Ranskan talonpojat antoivat ensimmäisen keisarikunnan kansallisten muistojen pettää itsensä. Heidän ei ole palattava menneisyyteen, vaan rakennettava tulevaisuutta. Käyttäkööt he levollisesti ja päättäväisesti hyväksensä ne keinot, mitkä tasavaltainen vapaus heille antaa, oman luokkansa perinpohjaiseen järjestämiseen. Se tulee antamaan heille uusia, jättäjäismäisiä voimia Ranskan uudestaan luomista ja yhteisen tehtävämme — köyhälistöluokan vapauttamisen — toteuttamista varten. Heidän voimastaan ja viisaudestaan riippuu tasavallan kohtalo.

Englannin työväestö on jo ryhtynyt toimenpiteisiin mursertaakseen terveellisellä painostuksella ulkoapäin hallituksensa vastahakoisuuden Ranskan tasavallan tunnustamisessa. Tämä Englannin hallituksen nykyinen epäröiminen tulee todennäköisesti jälleen korvaamaan v:n 1792 sodan jakobiineja vastaan ja sen sopimattoman kiireen, jolla se silloin antoi valtiokeikaukselle tunnustuksensa. Englannin työväestö vaatii sitäpaitsi hallitukseltaan, että se kaikin voimin tulee vastustamaan Ranskan paloitlemista, jota osa englantilaista sanomalehdistöä on kyllin häpeämätön tahtomaan. Sama sanomalehdistö, joka kaksikymmentä vuotta on jumaloinut Ludvig Bonapartea Euroopan kaitselmuksena ja osoittanut voima-

kasta suosiotaan ameriikkalaisten orjainomistajien kapinalle. Nyt kuten ennenkin tekee se suojelevalleja orjainpitäjille.

Kehoittakoot kaikkien maiden kansainvälisen työväenliiton osastot työväenluokkaa uutteraan toimintaan. Jos työläiset unohtavat velvollisuutensa, jäävät toimettomiksi, niin tulee nykyinen kauhea sota olemaan vielä kauheampien kansainvälisten taistelujen edelläkävijä ja johtamaan jokaisessa maassa uusiin työläisten tappioihin, joita tuottavat miekan, maanomistuksen ja pääoman herrat.

Vive la république! (Eläköön tasavalta!)

Lontoossa 9 p. syysk. 1870.

Pääneuvoston selostus kansalaissodasta Ranskassa 1871.

I.

Syyskuun 4 p:nä 1870, kun Pariisin työläiset julistivat tasavallan, jota melkein samalla hetkellä juhli koko Ranska, yhden ainoankaan äänen nousematta vastaan, — otti vehkeilevä ryhmäkunta mainetta tavoittelevia asianajajia, etuneässä Thiers valtiomiehenä ja Trochu kenraalina, haltuunsa Hôtel de Ville'n (kaupungintalon). Näitä miehiä elähdytti silloin niin kiihkeä usko Pariisin kutsumukseen kaikkina historiallisen pulan käännekohtina edustaa Ranskaa, että saadakseen anastamansa Ranskan hallitsija-arvot näyttämään oikeilta, näytti heistä riittävältä, kun esittivät niiden uueksi jo rauenneet Pariisilta saamansa edustajavaltuudet. Toisessa julistuksessaamme viimeisestä sodasta, viisi päivää näiden henkilöiden pinnalle nousun jälkeen, sanoimme me, mitä miehiä he olivat. Ja kuitenkin salli Pariisi taistelun mylläkössä, kun todelliset työväenjohtajat vielä viruivat Bonaparten vankiloissa ja preussilaiset jo kulkivat täydessä marssissa Pariisia kohti, heidän käydä käsiksi valtiovaltaan, mutta ainoastaan sillä nimenomaisella ehdolla, että tämän valtiovallan tuli palvella yksistään kansallista puolustusta. Mutta Pariisia ei voitu puolustaa, jollei aseistettu sen työväestöä, jollei muutettu sitä käyttökelpoiseksi sotajoukoksi ja kouluutettu sen rivejä itse sodassa. Mutta aseistettu Pariisi oli samaa kuin aseistettu vallankumous. Pariisin voitto preussiläisestä hyökkääjästä olisi ollut Ranskan työväestön voitto Ranskan kapitalisteista ja omista valtioloisistaan. Tässä ristiriidassa kansallisen velvollisuuden ja luokkaetujen välillä ei kansallisen puolustuksen hallitus epäröinyt silmänräpäysettäkään — se muuttui kansallisen kavalluksen hallitukseksi.

Ensi työkseen lähetti se Thiers'in kiertomatkalle Eurooppaan, hovista hoviin, kerjäämään sieltä välitystä tarjoamalla vaihdettavaksi tasavallan kuninkaaseen. Neljä kuukautta piirityksen alkamisen jälkeen, kun näytti tulleen hetki, jolloin oli päästettävä julkisuuteen ensimmäinen sana antautumisesta, puhui Trochu Jules Favre'n ja muiden hallituksen jäsenen läsnä ollessa Pariisin kokoontuneille määreille (maire, piiripormestari) seuraavasti:

»Ensimmäinen kysymys, minkä juuri syyskuun 4 p:n iltana virkatoverini minulle tekivät, oli: onko Pariisilla minäkäänlaisia menestyksen toiveita kestää preussiläisen armeijan piiritystä? Minä en vitkastellut vastatessani siihen *kieltävästi*. Useat minun täällä olevista virkatovereistani voivat taata sanojeni todenperäisyyden ja minun kiinnipysymiseni tässä mielipiteessä. Minä sanoin heille, juuri näillä samoilla sanoilla, että asiain nykyisellä kannalla ollessa on hulluutta koittaa pitää Pariisia preussiläistä piiritystä vastaan. Epäilemättä, lisäksi, sankarillista hulluutta, mutta ei myöskään mitään muuta . . . Tapaukset (joita hän itse johti) eivät ole osoittaneet minun aavistuksiani vääriksi.» Tämän Trochu'n pienen, sievän puheen julkaisi perästäpäin yksi läsnä olleista määreistä, hra Corbon.

Siis: samana iltana kuin tasavalta julistettiin oli Trochu'n virkatovereille tunnettua, että Trochu'n »suunnitelmana» oli Pariisin antautuminen. Jos kansallinen puolustus olisi ollut tärkeämpää kuin vain tekosyy Thiers'ille, Favre'lle ja kumppaneille kiivetä valtaan, niin nämä syyskuun 4 päivän nousukkaat olisivat 5 p:nä luopuneet hallituksesta, olisivat paljastaneet Pariisin väestölle Trochun »suunnitelman» ja vaatineet sitä joko heti antautumaan tai ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä. Mutta sen sijaan päättivät nämä kunniattomat petturit parantaa Pariisin »sankarillista hulluutta» nälällä ja verisillä päillä ja sillävälillä pilkata sitä sellaisilla suurisanaisilla julistuksilla kuin ovat esim. seuraavat: »Trochu, Pariisin kuvernööri, ei tule koskaan antautumaan!» Ja Jules Favre, ulkoministeri, »ei tule luovuttamaan tuumakaan alueestamme eikä kiveäkään linnoituksistamme». Eräässä

kirjeessään Gambettalle tunnustaa sama Jules Favre, ettei »puolustauduttu» preussiläisiä, vaan *Pariisin työväkeä* vastaan. Koko piirityksen ajan laskettelivat bonapartelaiset kurkunkatkaisijat, joille Trochu viisaasti oli uskonut pariisilaisarmeijan komennuksen, salaisessa kirjeenvaihdossaan kehnoja sukkeluuksia kouraantuntuvasta puolustusilveilystä. Tar kasteltakoon esim. Alphonse Simon Guidod'n, pariisilaisarmeijan tykistön ylikomentajan, kunnialegionan suuren ristin kantajan ja Suzanne'n, tykistön divisionakenraalin, välistä kirjeenvaihtoa, jonka kommuuni on julkaissut. Viimeinkin 28 p:nä tammik. 1871 pudottivat he pois petkusnaamarinsa. Äärimmilleen alentuneen kaikella uljuudella tuli kansallisen puolustuksen hallitus Pariisiin antautumisessa näkyville *Bismarckin vangeista kokoonpantuna Ranskan hallituksena* — niin ylenkatsottavan alhainen osa, että yksinpä Ludvig Napoleon Sedan'issa oli kavahtanut sitä. Maalisk. 18 p:n jälkeisessä hurjassa paossaan Versailles'iin jättivät »kapitulardit» (antautujat) jälkeensä Pariisiin asiakirjan arvoisen todistuksen kavalluksestaan. »Hävittääkseen tämän», sanoo kommuuni eräässä maaseutujulistuksessaan, »eivät nämä miehet olisi kammonneet muuttaa Pariisia verimeren huuh-telemaksiksi rauniokasaksi».

Mutta tahtoessaan aikaansaada tämän tuloksen oli useilla puolustushallituksen pääjäsenillä sitäpaitsi vielä aivan omat yksityiset syynsä.

Heti aselevon solmiamisen jälkeen julkaisi Millièrè, Pariisin edustaja kansalliskokouksessa, joka nyttemmin on ammuttu Jules Favren nimenomaisesta käskystä, koko joukon luotettavia laillisia asiakirjoja todistaakseen niiden nojalla, että Jules Favre, joka eli villissä avioliitossa erään Algierissä asustavan juopporatin rouvan kanssa, ylen uhkarohkeitten, useampien vuosien varrella tehtyjen väärennysten sarjan avulla oli aviorikoksessa syntyneitten lastensa nimessä huiputtanut itselleen suuren perinnön ja sillä tavalla tullut rikkaaksi mieheksi. Ja vielä todistettiin, että hän eräässä oikeiden perillisten nostamassa oikeudenkäynnissä vältti paljastuksen ainoastaan sen kautta, että bonapartelaiset tuomio-

istuimet erikoisesti häntä suosivat. Kun näistä kuivista oikeuden pöytäkirjoista ei käynyt pääseminen eroon, ei edes käytettävinaan olevilla runsailla puhetaidollisilla hevosvoimilla, piti Jules Favre ensi kerran elämässään suunsa kiinni, kaikessa hiljaisuudessa jäaden odottamaan kansalaissodan puhkeamista, päästäkseen silloin raivossaan parhaamaan Pariisiin kansaa karranneiden rangaistusvankieri roistojoukoksi, joka ilmeisesti kapinoi perhettä, uskontoa, omaisuutta ja järjestysvaltaa vastaan. Ja tuskin oli tämä sama väärentäjä päässyt valtaan, kun hän, heti syysk. 4 p:n jälkeen, myötätunnosta laski vapaaksi Picard'in (Pic'in) ja Taillefer'in, jotka molemmat, vieläpä keisarikunnan aikana, olivat tuomitut väärennyksestä L'Étendard-lehdelle sattuneen häväistysjutun yhteydessä. Toinen näistä miehistä, Taillefer, oli kyllin julkea lähteäkseen kommuunin aikana Pariisiin ja joutui siellä heti kiinni. Ja kaiken tämän jälkeen huusi Jules Favre kansalliskokouksen puhujalavalta koko maailmalle, että pariisilaiset laskivat kaikki kuritushuonevankinsa vapaiksi.

Ernest Picard, joka kansallisen puolustuksen hallituksessa näytteli Karl Vogt'in osaa ja joka itse nimitti itsensä tasavallan sisäministeriksi, senjälkeen kuin hän turhaan oli yritellyt päästä keisarikunnan sisäministeriksi, — on erään Arthur Picardin veli, joka oli huijarina potkittu pois Pariisiin pörssistä (Pariisin poliisipäällystön raportti 13. 7. 1867) ja oman tunnustuksensa mukaan todistettu syypääksi 300,000 francin varkauteen, jonka hän oli tehnyt Société Générale, Rue Palestro 5, nimisen liikkeen haarakonttorin johtajana (poliisipäällystön raportti 11. 12. 1868). Tämän Arthur Picardin nimitti Ernest Picard sanomalehtensä »L'Électeur Libre» toimittajaksi. Samalla kun tavallisia pörssimiehiä johdettiin harhaan tämän ministerilehden virallisilla valeilla, juoksi Arthur Picard edestakaisin ministeriön ja pörssin väliä ja muutti Ranskan armeijan tappiot käteiseksi voitoksi. Tämän vilpittömän veljesparin koko asioimis-kirjeenvaihto joutui kommuunin käsiin.

Jules Ferry'n, joka ennen syysk. 4 p:vää oli leivätön asianajaja, onnistui Pariisin »määrinä» piirityksen aikana

keinotella nälänhädästä itselleen kokonaisen omaisuuden. Se päivä, jona hänen on vastattava taloudenpidostaan, tulee myöskin olemaan hänen tuomiopäivänsä.

Nämä miehet saattoivat nyt löytää itselleen tickets-of-leave'n *) ainoastaan Pariisin raunioista. He olivat juuri niitä miehiä, joita Bismarck tarvitsi. Hiukan silmänkääntäjättempuja — ja Thiers, joka tähän saakka oli ollut hallituksen salainen kuiskaaja, ilmestyi nyt sen johtoon mukanaan tickets-of-leave-miehiä ministereinä.

Thiers, tämä kääpiökasvannainen, on enemmän kuin puoli vuosisataa hurmannut Ranskan yläluokkaa, koska hän on oman luokkansa turmeltuneisuuden täydellistynein henkinen ilmiö. Ennenkuin hänestä tuli valtiomies, oli hän jo näyttänyt valehtelemistaitonsa historiankirjoittajana. Hänen julkisen elämänsä aikakirjat ovat Ranskan onnettomuuksien historiaa. Ollessaan ennen vuotta 1830 liitossa tasavaltalaisten kanssa sieppasi hän Ludvig Philipiltä ministeripaikan kavaltamalla suojelijansa Lafitten. Kuninkaan suosioon hän sukeltausi lietsomalla roskaväen mellakoita papistoa vastaan, joiden mellakoiden aikana Saint-Germain l'Auxerrois'n kirkko ja arkkipiispan palatsi ryöstettiin, ja käytöksellään Berry'n herttuatarta kohtaan, jonka luona hän samalla kertaa näytteli sekä ministeriurkkijan että vankilakätilön osaa. Hänen työtään oli tasavaltalaisten teurastaminen Rue Transnonain'illä, hänen työtään sitä seuraavat häpeälliset syyskuunlait sanomalehdistöä ja yhdistymisoikeutta vastaan. 1840, jolloin hän taas sukelsi esiin ministeripresidenttinä, hämmästytti hän Ranskaa Pariisin linnoittamissuunnitelmallaan. Tasavaltalaisille, jotka syyttivät tätä suunnitelmaa salakavalaksi juoneksi Pariisin vapautta vastaan, vastasi hän edustajakamarissa:

»Miten? Kuvitteletteko, että varustuslaitokset jolloinkin voisivat uhata vapautta? Ennen kaikkea parjaatte te silloin

*) Englannissa annetaan rikoksentekijöille, ennenkuin ovat kärsineet rangaistusaikansa loppuun, usein »vapaaseteleitä», joilla pääsevät vapauteen, mutta pysyvät poliisivalvonnan alaisina. Näitä seteleitä kutsutaan nimellä tickets-of-leave ja niiden haltijat ovat tickets-of-leave-men.

jokaista mahdollista hallitusta, jos edellytätte, että se jolloinkin yrittäisi vahvistaa asemaansa pommittamalla Pariisia . . . Sellainen hallitus olisi voittonsa jälkeen sata kertaa mahdollisempi kuin sitä ennen.» Tosiaankaan ei olisi mikään muu hallitus koskaan uskaltanut pommittaa Pariisia sen omista linnoituksista kuin se, joka jo etukäteen oli jättänyt samat linnoitukset preussiläisille.

Kun kuningas Bomba tammikuussa 1848 kokeili Palermolla, nousi Thiers, joka ei silloin ollut pitkään aikaan ollut ministerinä, taas kerran puhumaan kamarissa: »Te tiedätte, hyvät herrat, mitä Palermossa tapahtuu. Te kaikki vavahdatte kauhusta (parlamentarisessa merkityksessä!), kun kuulette, että suurta kaupunkia on neljäkymmentäkahdeksan tuntia yhteen menoon pommittanut — kuka? Vieras vihollinenko, joka käyttää sota-oikeuttaan? Ei, hyvät herrat, vaan sen oma hallitus. Ja minkä tähden? Koska onneton kaupunki vaati oikeuksiaan. Ja siitä, että se vaati oikeuksiaan, sai se niskaansa 48 tuntia pommitusta . . . Sallikaa minun vedota Euroopan yleiseen mielipiteeseen. On kuin tekisi palveluksen ihmiskunnalle, kun nousee ja Euroopan ehkä suurimmalta puhujalavalta laskee kuuluville muutamia suutumuksen sanoja (aivan oikein: sanoja!) moisia ilkitöitä vastaan. Kun hallitsija Esparterolla, joka kuitenkin oli tehnyt maalleen palveluksia (enemmän ainakin kuin Thiers koskaan!), oli tarkoitus pommittaa Barcelonaa kukistaakseen erään kappinan, silloin kohosi kaikilta maailman kulmilta yleinen vihasuksen huuto.»

Kahdeksantoista kuukautta myöhemmin oli Thiers yhtenä kaikkein raivoisimmista puolustamassa Ranskan armeijan pommitusta Roomaa vastaan. Kuningas Bomban virhe näyttää olleen vain siinä, että hän rajoitti pommituksensa neljäänkymmeneenkahdeksaan tuntiin.

Joitakin päiviä ennen helmikuun vallankumousta, suuttuneena pitkäaikaisesta, pakollisesta virattomana olostaan ja petoksista, joista Guizot oli hänet tuominnut, ja vainuten kansanliikkeen lähenevän, selitti Thiers edustajakamarille samaan

valheelliseen jättiläistyylisiin, joka hankki hänelle pilkkanimen Mirabeau-mouche (Mirabeau-kärpänen):

»Minä kuulun vallankumouksen puolueeseen, ei ainoastaan Ranskan, vaan koko Euroopan käsittävään. Minä toivon, että vallankumoushallitus pysyisi maltillisten miesten käsissä, . . . mutta vaikkapa tämä hallitus joutuisi kiihkeiden, vieläpä radikalisten (jyrkkien) henkilöiden käsiin, niin en minä sittenkään tule hylkäämään asiאתani. Minä tulen aina kuulumaan vallankumouspuolueeseen.»

Helmikuun vallankumous tuli. Sen sijaan, että olisi pannut Guizot'n ministeristön tilalle Thiers'in ministeristön, kuten pikku miehemme oli uneksinnut, tunki se pois Louis Philipin korvataksaan hänet tasavallalla. Voiton ensi päivänä kätkeytyi tämä mies huolellisesti, unohtaen, että työläisten ylenkatse suojeli häntä heidän vihaltaan. Sittenkin pysytteli hän vanhastaan tunnetulla rohkeudellaan poissa julkisuuden näyttämöltä siksi, kunnes kesäkuun verilöylyt olivat raivanneet sen vapaaksi senkaltaiselle toiminnalle, jota hänellä oli tapana harjoittaa. Silloin hänestä tuli »järjestyspuolueen» ja sen parlamentarisen tasavallan johtava pää, tuon nimettömän välivaltakunnan, jossa kaikki hallitsevan luokan eri ryhmät tekivät salaliittoja toistensa *kanssa* sortakseen kansaa ja toisiansa *vastaan* pannakseen pystyyn kukin oman monarkiansa (yksinvaltansa). Silloin kuten nytkin syytti Thiers tasavaltalaisten olevan ainoana esteenä tasavallan lujittamisen tiellä. Silloin kuten nytkin puhui hän tasavallalle samoin kuin pyöveli Don Carlokselle: »Minä murhaan sinut, mutta sinun omaksi parhaaksesi.» Nyt kuten silloin on hänen pakko voittonsa jälkeisenä päivänä huudahtaa: »L'Empire est fait!» — keisarikunta on valmis. Huolimatta hänen tekopyhistä saarnoistaan »välttämättömistä» vapauksista» ja henkilökohtaisesta suuttumuksestaan Louis Bonapartea kohtaan, joka oli tarvinnut häntä ja sitten heittänyt parlamentarismia hiiteen, — parlamentarismia keinotekoisena ilmaisehän ulkopuolella tietää pikku miehemme hyvin kutistuvansa olemattomiin —, huolimatta kaikesta tuosta oli Thiers'illä kätensä mukana kaikissa toisen keisarikunnan hä-

peissä Rooman miehittämisestä rankalaisilla joukoilla Preussia vastaan käytyyn sotaan asti, mihin sotaan hän kiihoitti ankarilla purkauksillaan Saksan yhtenäisyyttä vastaan — ei käsitellen tätä preussiläisen despotismin ottamana naamarina, vaan loukkauksena sitä perintö-osuutta vastaan, mikä Ranskalla oli saksalaisten eripuraisuudessa. Samaan aikaan kuin hän kääpiökäsivarsillaan mielellään Euroopan edessä heilautteli ensimmäisen Napoleonin miekkaa, Napoleonin, jonka historiallinen kengänpuhdistaja hänestä oli tullut, saavutti hänen ulkopoliittikkansa alati huippunsa Ranskan äärimmäisessä alennuksessa, Lontoon konventionista (sopimuksesta) 1841 Pariisiin antautumiseen 1871 ja nykyiseen kansalaissotaan saakka, jonka kestäessä hän Bismarckin korkean esivallan luvalla kiihoitti Sedan'in ja Metz'n vankeja lähtemään Pariisia vastaan. Kykyjensä joustavuudesta ja päämääriensä vaihtelevaisuudesta huolimatta on tämä mies koko pitkän ikänsä ollut kytkettynä mitä kivettyneimpään tottumukseen. On selvää, että uusiaikaisen yhteiskunnan syvemmillä käyvien virtausten täytyi ikuisesti pysyä häneltä salassa. Mutta jo silminnähettävimmätkin muutokset yhteiskunnan pinnalla ponnistelivat vastaan näissä aivoissa, joiden koko elinvoima oli paennut kieleen. Niinpä ei hän koskaan väsynyt leimatessaan pyhyidenhäväisemiseksi jokaisen poikkeuksen vanhentuneesta ranskalaisesta suojelustullijärjestelmästä. Louis Philippe'n ministerinä koitti hän huutaa olemattomiin rautatiet järjettöminä narrilaitoksina. Louis Bonaparten vastustajiin kuuluessaan häpäisi hän kaikki yritykset Ranskan rappeutuneen sotalaitoksen uudistamiseksi. Ei kertaakaan koko pitkän poliittisen uransa aikana hän ole tehnyt itseään syyppääksi pienimpäänkään hyödylliseen toimenpiteeseen. Thiers oli johdonmukainen vain rikastumisenhimossaan ja vihassaan niitä ihmisiä kohtaan, jotka auttoivat häntä eteenpäin. Hän astui ensimmäiseen ministeristönsä Louis Philippe'n aikana köyhänä kuin Job, mutta jätti sen miljoonamiehenä. Kun hänen viimeinen ministeristönsä saman kuninkaan aikana (1 p:stä maalisk. 1840) ryhtyi häntä edustajakamarissa julkisesti syyttämään petok-

sesta, tyytyi hän vastaamaan puhkeamalla kyyneliin — taito, jonka hän osaa yhtä hyvin kuin Jules Favre tai jokin muukin krokodiili. Bordeaux'ssa 1871 oli hänen ensimmäinen toimenpiteensä Ranskan pelastamiseksi uhkaavasta rahallisesta romahduksesta se, että turvasi itselleen vuosittaiset kolme miljoonaa. Silloin lausui se »säästäväinen» tasavalta», josta hän 1869 oli antanut toiveita pariisilaisille valitsijoilleen, ensimmäiset ja viimeiset sanansa. Yksi hänen entisistä virkaveljistään 1830-vuoden kamarista, joka itse on kapitalisti, — mikä seikka ei suinkaan estänyt häntä olemasta uhrautuvaisena jäsenenä Pariisin kommunissa —, hra Beslay, sanoi äskettäin eräässä seinäjulistuksessa Thiers'ille: »Työn orjuuttaminen pääoman avulla on kaikkina aikoina ollut teidän politiikkanne kulmakivi, ja siitä lähtien, kun olette nähneet työn tasavallan asetetuksi Pariisin kaupungintalolle, olette te keskeytymättömästi huutaneet Ranskalle: katsokaa noita roistoja!» — Mestari pienessä valtioviekkauudessa, taituri vannomaan väärin ja kavaltamaan, perehtynyt kaikkiin ilkeisiin sotajuoniin, salakavaliin kolttosiin ja parlamentarisen puoluetistelun halpamaisiin uskottomuuksiin; heti valmis, jos on potkittu pois viroista, lietsomaan vallankumousta ja tukehuttamaan sen veriin, niin pian kuin on jälleen päässyt peräsimeen; luokkaennakkoluuloja aatteiden asemasta, turhamaisuutta sydämen sijasta; yhtä huono yksityiselämä kuin on halveksittava julkinen — tällaisena ei hän nytkään, näytellessään ranskalaisen Sullan osaa, voi olla naurettavalla kerskuvaisuudellaan lisäämättä tekojensa ilettävyyttä.

Pariisin antautuminen, joka jätti preussiläisten haltuun ei yksistään Pariisin vaan koko Ranskan, päätti ne kauan kestäneet kavalat juonet vihollisen kanssa, jotka syyskuun 4 p:vän vallananastajat, niinkuin Trochu itse on sanonut, jo mainittuna päivänä olivat aloittaneet. Toiselta puolen alkoi silloin kansalaissota, jota heidän nyt, preussiläisten tukemana, oli käytävä tasavaltaa ja Pariisia vastaan. Jo antautumissopimuksen sanamuodossa oli ansa viritettynä. Tuolla hetkellä oli yli kolmasosa maata vihollisen käsissä,

pääkaupungin yhteys maaseudun kanssa oli katkaistu, ja kaikki liikeneuvot olivat epäjärjestyksessä. Sellaisissa oloissa oli mahdotonta valita Ranskalle todellista eduskuntaa, jolle annettu riittävästi aikaa valmistuksiin. *Juuri sentähden* oli antautumissopimuksessa pantu ehdoksi, että kansalliskokous oli valittava kahdeksan päivän kuluessa, niin että monin paikoin Ranskaa tieto toimitettavista vaaleista saatiin vasta päivää ennen niiden määräaikaa. Vielä oli kansalliskokous, kuten antautumiskirjan eräessä kohdassa nimenomaan oli määrätty, valittava yksinomaan päättämään sodasta ja rauhasta ja asianhaarain mukaan mahdollisesti solmimaan rauhan. Kansan täytyi tuntea, että aselevon ehdot tekivät sodan jatkamisen mahdottomaksi, ja että Bismarck'in pakottama rauha vahvistamaan olivat huonoimmat ihmiset Ranskassa juuri paraimpia. Mutta tyytymättömanä kaikkiin näihin varovaisuustoimenpiteisiin oli Thiers, jo ennenkuin aselevon salaisuus oli pariisilaisille ilmoitettu, lähtenyt vaalimatkalle maaseudulle sähköittääkseen siellä jälleen henkiin laillisuuspuolueen, jonka nyt yhdessä orleanilaisten kanssa piti täyttää hetkellisesti mahdottomiksi tulleiden bonaparteilaisten paikka. Hänellä ei ollut mitään pelkoa niistä. Mahdoton hallitsemaan uusiaikaista Ranskaa ja siitä syystä halveksittava kilpailijana, — mikä puolue oli sopivampi välikappale taantumukselle kuin se, joka toiminnassaan, Thiers'in omien sanojen mukaan (edustajakamarissa 5 p. tammik. 1833), »aina oli rajoittunut käyttämään kolmea apulähdettä: ulkonaista hyökkäystä, sisällistä sotaa ja anarkiaa?» Mutta he, laillisuuspuoluelaiset (legitimistit), uskoivat todella takaperin käännetyin tuhatvuotisen valtakuntansa tulleen. Siinä valtakunnassa näkyi ulkolaisten hyökkääjien kantapäitä, jotka polkivat Ranskaa maahan, siellä oli keisarikunnan romahdus ja Napoleonin vankeus ja siellä olivat he taas itse. Historian pyörä oli nähtävästi pyörähtänyt takaisin vuoden 1816 *chambre introuvable*'n (maaneuvos- ja junkkarikamarin) kohdalle. Tasavallan aikana vuosien 1848—1851 välisissä kokouksissa edustivat heitä heidän sivistyneet ja kouluutetut parlamentariset johtajansa, mutta nyt tunkeutuivat

etukynten puolueen halvat sotamiehet — kaikki Ranskan pourceaugnacit.

Niin pian kuin tämä ruraux- (maajunkkarien)kokous oli avattu Bordeaux'ssa, antoi Thiers heidän tietää, että olisi viipymättä hyväksyttävä alustavat rauhanehdot, vieläpä ilman parlamentarisen keskustelun niille suomaa kunnianosoitusta, ainoana ehtona, jolla Preussi sallii heidän aloittaa sodan tasavaltaa ja sen lujaa linnaa Pariisia vastaan. Vastavallankumouksella ei tosiaankaan ollut yhtään aikaa hukattavana. Toinen keisarikunta oli lisännyt valtiovelan kaksinkertaiseksi ja upottanut suurkaupungit raskaisiin paikallisiin velkoihin. Sota oli asettanut peloittavan suuria vaatimuksia kansakunnalle ja häikäilemättömästi tyhjentänyt sen apulähteet. Tehdäkseen hävityksen täydelliseksi seisoi preussiläinen Shylock edessä ja esitti maksettavaksi laskunsa puolenmiljoonan sotamiehensä elättämisestä ranskalaisella alueella ja viiden miljoonin vahingonkorvauksesta sekä sen maksumattoman osan koroista 5 prosentin mukaan. Kenen piti maksaa lasku? Ainoastaan väkivaltaisesti kukistamalla tasavallan saattoivat rikkauksien riistäjät toivoa voivansa vierittää itse aikaansaamansa sodan kustannukset rikkauden luojien hartioille. Ja niin kannusti juuri Ranskan pohjaton rappiotila näitä isänmaallisia maaomaisuuden ja pääoman edustajia vieraan valloittajan silmään edessä ja korkean suojeluksen alla täydentämään käydyn ulkonaisen sodan sisällisellä sodalla, orjainomistajien kapinalla.

Yksi suuri este oli tämän salaliiton tiellä — Pariisi. Sen riisuminen aseista oli ensimmäinen menestymisen ehto. Sentähden vaati Thiers Pariisia laskemaan aseensa. Sitten ärsytettiin kaupunkia maajunkkarien kokouksen tyhmillä tasavaltalaisvastaisilla mielenosoituksilla ja Thiers'in omilla kaksimielisillä lausunnoilla tasavallan oikeusperusteista; uhkauksella panna kaupunki viralta hallitus- ja pääkaupunkina; orleanilaisten lähettilästen nimittämisellä; Dufaure'n laeilla langenneista vekseleistä ja vuokrasta, jotka uhkasivat perikadolla Pariisin kauppaa ja teollisuutta; Pouyer-Quertier'n 2 centin verolla jokaisesta pienimmänkin painotuot-

teen kappaleesta; Blanqui'n ja Flourens'in kuolemantuomioilla; tasavaltalaisten lehtien lakkauttamisella; kansalliskokouksen muuttamisella Versailles'iin; Palikaon julistaman ja 4 p:nä syysk. lakkautetun piiritystilan uusimisella; nimittämällä joulukuun-sankari Vinoy kuvernööriksi, santarmi Valentin poliisipäälliköksi ja jesuiittakenraali Aurelles de Paladine kansalliskaartin ylipäälliköksi Pariisiin.

Ja nyt teemme yhden kysymyksen hra Thiers'ille ja hänen palvelijoilleen, kansallisen puolustuksen herroille. On tunnettua, että Thiers oli rahaministerinsä, hra Pouyer-Quertier'n kautta esittänyt otettavaksi kahden miljoardin heti maksettavan lainan. Onko totta vai eikö,

1) että tämä asia oli sovittu niin, että useita satoja miljooneja olisi provisionina luisunut Thiers'in, Jules Favren, Ernest Picard'in, Pouyer-Quertier'n ja Jules Simon'in yksityisiin taskuihin ja

2) että yhtään maksua ei tulisi tehtäväksi ennenkuin vasta Pariisin »rauhoituksen» jälkeen?

Joka tapauksessa oli asian täytynyt olla hyvin kiireellisen, sillä Thiers ja Jules Favre pyysivät häpeämättä Bordeaux'n kokouksen nimessä preussiläisiä joukkoja miehittämään Pariisin. Mutta se ei sopinut Bismarckin suunnitelmiin, kuten hän pilkallisesti ja aivan julkisesti kertoi koitiin palattuaan Frankfurtin ihmetteleville porvareille.

II.

Pariisi oli ainoa vakavampi este vastavallankumouksellisen salaliiton tiellä. Se oli siis riisuttava aseista. Siinä suhteessa oli Bordeaux'n kokous vilpittömyys itse. Jollei kokouksen junkkarien raivoava kiljunta olisi ollut kyllin kuuluvata, niin olisi Thiers'in suunnittelema Pariisin antaminen triumviraatin (kolmimiehisen liiton) haltuun — jonka muodostivat joulukuun-murhaaja Vinoy, bonapartelainen santarmi Valentin ja jesuiittakenraali Aurelles de Paladine — tehnyt jokaisen epäilyksen mahdottomaksi. Mutta samalla kun salaliiton tekijät asettivat aseista riisumisen to-

dellisen tarkoituksen julkeasti kaikkien katseltavaksi, vaativat ne Pariisia laskemaan aseensa sellaisella tekosyillä, joka oli mitä huutavin, häpeällisin valhe. Kansalliskaartin tykistö, sanoi Thiers, kuuluu valtiolle ja on luovutettava valtiolle takaisin. Tosiasia oli seuraava: siitä antautumispäivästä alkaen, jolloin Bismarckin vangit luovuttivat Ranskan Bismarck'ille, mutta olivat pidättäneet itselleen suurlukuisen henkivartioston sitä nimenomaista tarkoitusta varten, että pitäisivät Pariisia kurissa sen avulla — siitä päivästä alkaen oli Pariisi varuillaan. Kansalliskaarti järjestytyi uudelleen ja uskoi korkeimman johtonsa keskuskomitealle, jonka kaarti kokonaisuudessaan, muutamia vanhoja bonapartelaisia osastoja lukuunottamatta, oli valinnut. Sen edellisenä päivänä, jolloin preussiläiset marssivat Pariisiin, piti keskuskomitea huolen siitä, että ne kanuunat ja kuularuiskut, jotka kapitulardit (antautujat) kavaluudella olivat saaneet jäämään niihin tai niiden läheisiin kaupunginosiin, jotka preussiläisten piti miehittää, siirrettiin Montmartre'een, la Villette'een ja Belleville'een. *Tämän* tykistön oli kansalliskaarti omalla avustuksellaan hankkinut. Se oli virallisesti tunnustettu kansalliskaartin omaisuudeksi tammik. 28 p:vän antautumissopimuksessa ja sellaisena erotettu erilleen valtiolle kuuluvien aseitten yleisessä luovutuksessa voittajalle. Thiers'iltä puuttui niin täydellisesti läpinäkyvin syyn varjokin aloittaakseen sodan Pariisia vastaan, että hänellä ei ollut muuta keinoa kuin turvautua valeeseen: kansalliskaartin tykistö on valtion omaisuutta.

Tykistön takavarikoiminen oli tarkoitettu Pariisiin ja samalla koko syyskuun 4 päivän vallankumouksen aseista riisumisen alkajaisiksi. Mutta tästä vallankumouksesta oli tullut Ranskan laillinen tila. Tasavallan, sen teot, oli voittaja antautumiskirjan sanallisessa sisällyksessä tunnustanut. Antautumisen jälkeen olivat sen tunnustaneet kaikki vieraat vallat. Sen nimessä oli kansalliskokous kutsuttu kokoon. Syyskuun 4 p:nä alkanut Pariisin työväenvallankumous oli Bordeaux'n kansalliskokouksen ja sen toimeenpanevan valiokunnan ainoa oikeusperuste. Jollei syyskuun 4 p:vää

olisi ollut, niin olisi kansalliskokous heti saanut väistyä vuonna 1869 ranskalaisen eikä preussilaisen vallan aikana yleisellä äänioikeudella valitun ja vallankumouksen väkivaltaisesti hajoittaman lakiasäättävän laitoksen tieltä. Thiers'in ja hänen ticket-of-leave-miestensä olisi täytynyt antautua keskusteluihin saadakseen itselleen Louis Bonaparten allekirjoittaman suosituksen, jolla olisivat voineet välttää matkan Cayenne'een. Kansalliskokous, varustettuna valtakirjalla rauhan solmimista varten preussiläisten kanssa, oli vain yksityinen välikohtaus siinä vallankumouksessa, jonka todellinen ruumiillistuma yhä vielä oli aseistettu Pariisi — sama Pariisi, joka oli tämän vallankumouksen tehnyt, joka sen tähden oli kestänyt viisikuukautisen piirityksen kaikkine nälänhädän synnyttämine kauhuineen ja joka pitkitetyllä vastarinnallaan, jota Trochun »suunnitelmakaan» ei ollut estänyt, oli laskenut perustuksen maaseudun itsepintaiselle puolustussodalle. Ja Pariisin piti nyt joko laskea aseensa Bordeaux'een kokoontuneiden kapinallisten orjainpitäjien häpeällisestä käskystä ja tunnustaa, että sen syyskuun 4 p:vän vallankumous vain oli yksinkertainen valtiovallan siirto Louis Bonapartelta hänen kuninkaallisten kilpailijoihensa käsiin, — tahi sitten astua uhrautuvaisena esitaistelijana esiin Ranskan puolesta, jonka pelastaminen perikadosta ja uudestisyntyminen olivat mahdottomia, jollei vallankumouksellista tietä kaadettu kumoon niitä valtiollisia ja yhteiskunnallisia oloja, jotka olivat synnyttäneet toisen keisarikunnan ja jotka tuon keisarikunnan suojelevan huolenpidon alaisina olivat päässeet kehittymään äärimmäisen mädännäisyyden tilaan. Pariisi, vaikka vielä oli viisikuukautisen nälänhädän uuvuttama, ei epäröinyt silmänräpäystäkään. Se päätti sankarillisesti kestää kaikki vastarinnan vaarat taistelussa ranskalaisia salaliittolaisia vastaan, huolimatta siitä, että yhä vielä preussiläisten kanuunain kidat ammottivat alas heitä kohtaan heidän omista linnoituksistaan. Mutta samalla kansalliskaartin keskuskomitea, kauhistuen kansalaissotaa, jonka keskelle Pariisi tulisi pakosta joutumaan, päätti asettua puolustavalle kannalle, huolimatta

kansalliskokouksen ärsytyksistä, toimeenpanevan valiokunnan perusteettomista hyökkäyksistä ja uhkaavista joukkojen keskittämistä Pariisiin ja sen ympärille.

Thiers itse alkoi sitten kansalaissodan lähettämällä Vinyoy'n johdolla joukon poliisiupseereita ja muutamia linjarykmenttejä yölliselle ryöstöretkelle Montmartreen äkkirynnäköllä ryöstämään sieltä kansalliskaartin tykistön. On tunnettua, miten tämä yritys meni myttyyn kansalliskaartin vastustuksen ja tapahtuneen joukkojen veljestymisen tähden. Aurelles de Paladine oli jo etukäteen painattanut valmiiksi voittosanomansa ja Thiers'illä oli valmiina jaettaviksi seinäjulistukset, joilla piti antaa tiedoksi hänen valtiokoikeustoimenpiteensä. Kummatkin täytyi nyt korvata Thiers'in julistuksella, jossa hän ilmoitti jalomielisen päätöksensä antaa kansalliskaartin pitää aseensa. Hän ei epäillyt, sanottiin julistuksessa, sen tulevan käyttämään niitä hyväksensä liittymällä hallituksen puolelle kapinoitsijoita vastaan. Kaikista 300,000 kansalliskaartilaisesta noudatti ainoastaan 300 tätä pikku Thiers'in kehoitusta liittyä häneen omaa itseänsä vastaan. Maaliskuun 18 p:n mainehikas työväenvallankumous otti vastustamattomasti Pariisin valtaansa. Keskuskomitea oli sen väliaikainen hallitus. Eurooppa näytti hetkisen epäillen miettivän, tokko sen pää-, valtio- ja sotatoimet olivatkaan todellisia vai olivatko ne vain kauan sitten kadonneen menneisyyden unia.

Maaliskuun 18 p:stä siihen saakka, kun versaillesilaiset joukot hyökkäsivät kaupunkiin, pysyi köyhälistön vallankumous niin puhtaana kaikista väkivallantöistä, joita »ylempien luokkien» vallankumoukset ja vielä enemmän vastavallankumoukset ovat uhkuen täynnä, että sen vastustajat eivät voineet löytää muita kannattimia kiukulleen kuin kenraalien Lecomtes'n ja Clément Thomas'n mestaukset ja yhteentörmäyksen Place Vendôme-torilla.

Yksi bonapartelaisista upseereista, joka otti osaa yölliseen hyökkäykseen Montmartre'lla, kenraali Lecomte, oli neljä kertaa käskenyt 81:stä linjarykmenttiä ampumaan erästä asetonta väkijoukkoa Place Pigale'lla. Kun joukot

kieltäytyivät siitä, puhkesi hän raivoissaan herjaamaan heitä. Sen sijaan, että olisivat ampuneet vaimoja ja lapsia, ampuivat hänen omat miehensä silloin hänet itsensä. Ne juurtuneet tavat, jotka työväenvihaajien kurinalaisuudessa on istutettu sotamiehiin, eivät luonnollisesti häviä samassa silmänräpäyksessä, jolloin sotamiehet siirtyvät työväen puolelle. Nämä samat miehet mestasivat myöskin Clement Thomas'n.

»Kenraali» Clement Thomas, eräs katkeroitunut entinen vahtimestari, oli Louis Philippe'n viime aikoina otettu tasavaltalaisen »Le National»-lehden toimitukseen, jossa hän samalla kertaa hoiti vastuunalaisen »pulvaanin» (gérant responsable, jonka tehtävänä oli tuomittujen vankilarangaistusten istuminen) ja kaksintaistelijan virkoja tässä hyvin taisteluhaluudessa lehdessä. Kun helmikuun vallankumouksen jälkeen nämä »kansalliset» (»national») herrat pääsivät peräsimeen, muuttivat he tämän vanhan vahtimestarin kenraaliksi. Tämä tapahtui vähän ennen kesäkuunteurastuksia, joita hän samoin kuin Jules Favre oli ollut mukana suunnittelemassa ja joissa hän näytteli yhtä halveksittavimmista pyövelinosista. Sitten hävisi hän yhdessä kenraaliarvonsa keralla pitkäksi aikaa sukeltaakseen jälleen esiin 1 p:nä marrask. 1870. Päivää ennen oli »puolustus-hallitus» kaupungintalolla antanut Blanqui'lle, Flourens'ille ja muille työväenedustajille juhlallisen lupauksensa luovuttaa anastamansa vallan vapaasti valitun Pariisin kommunin käsiin. Sen sijaan, että olisivat pitäneet sanansa, päästivät ne Pariisia vastaan irti Trochu'n bretnagelaiset, jotka nyt olivat olevinaan Bonaparten korsikalaisia. Kenraali Tamisier yksinään kieltäytyi tahraamasta nimeään tuollaisella sanansa syömisellä ja luopui toimestaan kansalliskaartin ylimpänä päällikkönä. Hänen tilalleen tuli Clement Thomas jälleen kenraaliksi. Koko ylipäällikkyytensä ajan kävi hän sotaa, ei suinkaan preussiläisiä, vaan Pariisin kansalliskaartia vastaan. Hän esti sen yleisen aseistamisen, kiihoitti porvaripataljoonia työvänpataljoonia vastaan, erotti toimestaan Trochu'n »suunnitelmalle» vihamieliset upseerit ja

hajoitti pelkuruuden varjolla ne samat köyhälistön pataljoonat, joiden urhollisuutta heidän katkerimpienkin vihamiestensä on nyt ollut pakko ihmetellä. Clement Thomas oli hyvin ylpeä siitä, että Pariisin köyhälistön henkilökohdattaisena vihamiehenä oli jälleen onnistunut valloittamaan takaisin vanhan ylemmyytensä kesäkuun päiviltä. Vielä muutamia päiviä ennen maaliskuun 18 p:ää esitti hän sotaministeri Leflölle oman suunnitelman »loistavimpien Pariisiin kanaljain kukkien poiskitkemiseksi». Vinoy'n tappion jälkeen ei hän voinut kieltää itseltään esiintymistä yksityisenä urkkijana taistelunäyttämöllä. Keskuskomitea ja Pariisin työväki olivat samassa määrässä vastuunalaisia Clement Thomas'n ja Lecomte'n ampumisesta kuin Vales'in prinsessa niiden henkilöiden kohtaloista, jotka poljettiin kuoliaiksi väentungoksessa hänen Lontooseen tulonsa aikana.

Luuloteltu aseettomien kansalaisten surmaaminen Place Vendôme'ella on satu, josta Thiers ja maajunkkarit ovat itsepintaisesti vaienneet ja jonka levittämisen he uskoivat ainoastaan eurooppalaisten sanomalehtien renkituville.

»Järjestyksen miehet», Pariisin taantumukselliset, vapisivat maaliskuun 18 p:n voiton johdosta. Heille oli se merkki heitä vihdoinkin kohtaavasta kansankostosta. Kaikkien kesäkuun 1848 ja tammikuun 22 p:n 1871 välisenä aikana heidän toimestaan murhattujen uhrien kummitukset nousivat heidän silmänsä eteen. Heidän pelkonsa olikin heidän ainoa rangaistuksensa. Yksin poliisiupseeritkin, sen sijaan että heidät asiaankuuluvasti olisi riisuttu aseista ja pistetty tyrmään, havaitsivat Pariisin porttien oleva selko sellällä ja pakotien Versailles'iin turvaan olevan avoinna. Järjestyksen miehiä ei ainoastaan armahdettu vaan vieläpä sallittiin heidän kokoontua uudelleen ja miehittää useampia vahvoja paikkoja Pariisin keskustassa. Tämän keskuskomitean myöntäväisyyden, tämän aseistettujen työläisten jalo-mielisyyden, joka oli suuresti ristiriidassa järjestyspuolueen omien tapojen kanssa, käsitti tämä puolue väärin tietois heikkouden merkiksi. Siitä johtui heidän mieletön

suunnitelmansa muka aseettoman mielenosoituksen varjossa vielä kerran yrittää samaa, mitä Vinoy ei ollut onnistunut aikaansaamaan kanuunin ja kuularuiskuin. Maaliskuun 22 p:nä lähti hyvinvoinnin kaupunginosista liikkeelle kulkue »hienoja herroja», kaikki keikarit riveissään ja niiden etunenässä keisarikunnan hyvintunnetut vakinaiset vieraat Heeckerenit, Coëtlogon, Henri de Péne y.m.m. Raukkamaisesti, rauhallisen mielenosoituksen varjossa ja salaa aseistautuneena kaikilla salamurhaajain aseilla järjestäytyi tämä roistojoukko riveiksi, riisui aseista ja pahoinpiteli kaikkia kansalliskaartin vartiostoja ja patruleja, joita matkallaan tapasi, ja yritti, tunkeutuessaan Rue de la Paix'ltä Place Vendôme'elle, huutojen: »Alas keskuskomitea! Alas murhaajat! Eläköön kansalliskokous!» kaikuessa murtautua sinne asetetun vartioston läpi ja siten päästä äkkiä hyökkäämään sen takana olevan kansalliskaartin päämajan kimppuun. Vastaukseksi heidän revolverinlaukauksiinsa tehtiin heille tavanmukaiset lailliset vaatimukset. Kun niitä ei noudatettu, komensi kansalliskaartin kenraali ampumaan. Yksi ainoa yhteislaukaus hajoitti hurjaan pakoon nuo tyhmit narrit, jotka olivat odottaneet, että pelkkä heidän »siivon seuransa» nähtäväksi asettamirten vaikuttaisi Pariisin vallankumoukseen samalla tavalla kuin Joosuan pasuunat Jerikon muureihin. He jättivät jälkeensä kaksi kuollutta kansalliskaartilaista, yhdeksän vaikeasti haavoittunutta (niiden joukossa yksi keskuskomitean jäsen) ja koko urotyönsä näyttämön täyteen hajallaan olevia revolvereita, tikareita ja miekkakeppejä todistukseksi heidän »rauhallisen» mielenosoituksensa »aseettomasta» luonteesta. Kun Pariisin kansalliskaarti 13 p. kesäk. 1849 toimeenpani todella rauhallisen mielenosoituksen ilmaistaakseen vastalauseensa ranskalaisten joukkojen Roomaa vastaan tekemän rosvomaisen hyökkäyksen johdosta, silloin kuulutti kansalliskokous ja varsinkin Thiers Changarnier'n, joka silloin oli järjestyspuolueen kenraali, yhteiskunnan pelastajaksi siitä hyvästä, että tämä oli kaikilta puolilta päästänyt joukkonsa näiden aseettomien ihmisten kimppuun ampumaan, pieksämään

sapeleilla ja polkemaan niitä kuoliaksi hevosten jalkoihin. Silloin julistettiin Pariisi piiritystilaan; Dufaure lietsoi läpi uusia kuristuslakeja kansalliskokouksessa; uusia vangitsemisia, uusia karkotuksia, uusi hirmuvalta alkoi. Mutta »alemmat luokat» tekevät kokonaan toisin. Vuoden 1871 keskuskomitea antoi näiden »rauhallisen mielenosotuksen» sankarien yksinkertaisesti livistää tiehensä, ja niin kykenivät ne taas jo kaksi päivää myöhemmin amiraali Saisset'n johdolla kokoontumaan siihen *aseistettuun* mielenosotukseen, joka päättyi tunnettuun pakomatkaan Versailles'iin. Vastahakoisuudessaan pitkittää Thiers'in yöllisellä hyökkäyksellään Montmartre'een aloittamaa kansalaisottota teki keskuskomitea ehdottoman virheen siinä, ettei se marssittanut joukkoja silloin täydellisesti avutonta Versailles'ia vastaan ja tehnyt sillä tavalla loppua Thiers'in ja hänen maajunkkariensa salaliittopuuhiin. Sen sijaan sallittiin järjestyspuolueen vielä kerran koettaa voimiaan vaaliurnan ääressä, kun kommuni 26 p. maaliskuuta valittiin. Tuona päivänä vaihtoivat järjestyksen miehet piiripormestarien virastoissa hyvänsuopia sanoja vain liiaksi jalomielisten voitajiensa kanssa, samalla kuin sisimmässään vannoiivat pyhiä lupauksia siitä, että kerran vielä kostavat verisesti.

Ja katsokaa nyt mitalin takapuolta! Thiers aloitti toisen sotaretkensä Pariisia vastaan huhtikuun alussa. Ensimmäinen Versailles'isiin saapunut lähetys pariisilaisia vankeja joutui liikuttavan käsittelyn alaiseksi, sillä aikaa kuin Ernest Picard kädet housuntaskuissa edestakaisin kääntelevien pilkkasi niitä ja Thiers'in ja Favre'n rouvat seuranaisineen korkealta parvekkeelta taputtivat innostuneina käsiään Versailles'in pyövelien hävyttömyyksille. Vangitut linjasotamiehet yksinkertaisesti ammuttiin, urhoollinen ystävämmen kenraali Duval, rautavaluri, murhattiin ilman minkäänlaisia oikeudellisia muotoja. Gallifet, rouvansa »rakastaja», joka oli tullut yleisesti tunnetuksi hänen ruumiinsa häpeällisistä paljastelemisista toisen keisarikunnan juomingeissa, rehenteli julistuksessaan sillä, että oli murhauttanut muutamia hänen ratsu-
miestensä yllättämiä ja aseista riisumia kansalliskaartilaisia

yhdessä niiden päälikön ja erään luutnantin kanssa. Vinoy, karkuri, sai Thiers'iltä kunnialegionan suuren ristin päiväkäskystään, jossa määräsi jokaisen kommunin kannattajain luota tavatun linjasotamiehen ammuttavaksi. Desmarét, santarmi, koristeltiin palkaksi siitä, että hän kavalasti oli teurastajan tavoin tappanut jalosydämisen ja ritarillisen Flourens'in, — Flourens'in, joka 31 p. lokakuuta oli pelastanut puolustushallituksen jäsenten päät. Hänen murhansa »huvittavat yksityiskohdat» esitti Thiers mielihyvällä ja perusteellisesti kansalliskokouksessa. Parlamentarisen peukaloisen, jonka on annettu ryhtyä näyttelemään Tamerlan'in osaa, pöyhkeilevällä itserakkaudella kielsi hän kapinallisilta kaikki sivistyneen sodankäyntioikeuden suojaamat oikeudet, yksinpä heidän haavoittuneittensa sitomisaikkojen puolueettomuudenkin. Ei löydy mitään ilettävämpää kuin tämä apina, jo Voltaire'n ennustama, joka hetkeksi saa päästää tiikerihimonsa valloilleen.

Senkään jälkeen, kun kommuuni (käskykirjeessään 7. IV.) oli päättänyt ryhtyä kostotoimenpiteisiin ja julistanut olevansa »pakoitettu Pariisiin suojelemiseksi Versailles'in roistojen ihmissyöjä-tekoihin vastaan vaatimaan silmän silmästä, hampaan hampaasta» — ei Thiers lopettanut julmaa kohteluaan vankeja kohtaan. Hän vielä lisäksi häpäisi niitä kertomuksissaan seuraavasti: »Koskaan ei ole kunniallisten miesten surullinen katse kohdannut halveksitun kansanvalan niin halveksittuja kasvoja» — kunniallisten miesten, sellaisten kuin Thiers'in ja hänen ticket-of-leave-miestensä. Toki lopetettiin vankien ampuminen joksikin aikaa. Mutta tuskin olivat Thiers ja hänen joulukuun-kenraalinsa huomanneet, että kommunin mainittu käskykirje oli vain tyhjä uhkaus, niin että oli säästetty yksin santarmiurkkijoita, jotka oli pidätetty Pariisissa kansalliskaartilaisiksi pukeutuneina, ja ylikonstaapeleita, joilla oli sytytysgranaatteja — kun vankien joukottainen surmaaminen taas aloitettiin ja jatkettiin sitä loppuun asti. Taloja, joihin kansalliskaartilaisia oli paennut, piirittivät santarmit, ne valettiin petroleumilla (jota nyt esiintyy ensi kerran) ja pistettiin palamaan. Lehtien

ambulanssi (Les Ternes'issa) nouti niistä myöhemmin puoleksi palaneita ruumiita. Neljä kansalliskaartilasta, jotka huhtikuun 25 p. olivat Belle Epine'n luona antautuneet muutamille ratsastaville jääkäreille, ampui heti jälestä yhden toisensa perään ratsumestari, muuan Gallifet'n arvoisa renki. Yksi noista neljästä, Scheffer, joka jätettiin paikalle näköjään kuolleena, riensi Pariisin etuvartioston luokse ja antoi ennen kuolemaansa eräälle kommuunin valiokunnalle valahtoisen todistuksen tästä tapahtumasta. Kun Tolain teki sotaministerille välikysymyksen saman valiokunnan asiasta tekemän ilmoituksen johdosta, tukehduitti maajunkkarien huuto hänen äänensä ja he kielsivät Leflô'n vastaamasta. Oli loúkkkaus heidän »kunniakasta» joukkoaan kohtaan — puhua sen urotöistä. Se välinpitämätön äänensävy, jolla Thiers'in kertomuksessa puhuttiin Moulin Saquet'in luona sikeässä unessa yllätettyjen kansalliskaartilaiden surmaamisesta ja vankien joukkomurhasta Clamant'issa, koski jo lontoolaisen Times-lehdenkin ei suinkaan liian herkkätuntoisiin hermoihin. Mutta olisi naurettavaa tahtoa luetella edes kaikki ne alkujulmuudet, mitä Pariisin pommittajat ja orjainpitäjien kapinan lietsojat tekivät vieraan valloittajan turvissa. Kaikkien näiden kauhujen keskellä unohtaa Thiers parlamentariset ruikutuksensa sen pelottavan vastuunalaisuuden ohella, mikä lepää hänen kääpiönhartioillaan, kerskuu, että l'assemblée siége paisiblement (kansalliskokous pitää kokoustaan rauhassa jälleen) ja todistaa alituisella juhlapäivällisten syömisellään milloin joulukuun-kenraaliensa milloin saksalaisten ruhtinasten kanssa, että hänen ruokahaluaan eivät ole pienimmässäkään määrässä häirinneet Lecomtes'en ja Clement Thomas'n haamut.

III.

Maaliskuun 18 päivän aamuna 1871 heräsi Pariisi raikuvaan huutoon: Eläköön kommuuni! Mitä on kommuuni, tuo sfinksi, joka porvariällyn asettaa niin kovalle koetukselle?

»Pariisiin työläiset», sanoi keskuskomitea maalisk. 8 p:nä antamassaan julistuksessa, »ovat keskellä tappioita ja hallitsevien luokkien petosta käsittäneet, että on lyönyt hetki, jolloin heidän täytyy pelastaa asema ottamalla julkisten asiain johto omiin käsiinsä . . . He ovat käsittäneet, että heidän korkein velvollisuutensa ja heidän ehdoton oikeutensa on ryhtyä omien kohtaloittensa herroiksi ja käydä käsiksi hallitusohjiin». — Mutta työväenluokka ei voi ilman muuta yksinkertaisesti ottaa valmista valtiokoneistoa käsiinsä ja panna sitä käyntiin omia tarkoituksiperiänsä varten.

Keskitetty valtiovalta kaikkialle ulottuvine organeineen (elimineen) — seisovine sotajoukkoineen, poliiseineen, virkavaltoineen, papistoineen, oikeuslaitoksineen, jotka kaikki ovat luodut järjestelmällisen ja hierarkkisen (ankarasti arvojärjestyksestä kiinnipitävän) työnjaon suunnitelmaa noudattaen — polveutuu ehdottoman yksinvallan ajoilta, jolloin se palveli nousevata porvarillista yhteiskuntaa mahtavana aseena sen taisteluissa feodalismia (länityslaitosta) vastaan. Kuitenkin ehkäisi valtiovallan kehitystä kaikenkaltainen keskiaikainen kuona, lääniherrain ja aatelisten etuoikeudet, paikalliset erioikeudet, kaupunkien ja ammattikuntain monopolit (yksinoikeudet) ja maakuntain järjestysmuodot. 18:nnen vuosisadan Ranskan vallankumouksen jättiläisluuta lakaisi kaikki nämä menneiden aikojen roskat pois ja puhdisti siten samalla yhteiskunnallisen maaperän niistä viimeisistä esteistä, mitkä olivat uusiaikaisen valtiorakennuksen päällysrakennuksen tiellä. Tämä uusiaikainen valtiorakennus kohosi ensimmäisen keisarikunnan aikana, jonka itsensä vuorostaan olivat synnyttäneet vanhan, puoliksi feodalisen (länityksellisen) Euroopan liittolaissodat uusiaikaista Ranskaa vastaan. Seuraavien valtiovallan muotojen aikana asetettiin hallitus parlamentarisen tarkastuksen s.t.s. omistavien luokkien suoranaisten silmälläpidon alaiseksi. Toiselta puolelta muodostui se nyt suunnattomien valtiovelkojen ja rasittavien verojen kasvihuoneeksi ja tuli virkavaltansa, tulojensa ja virkojenjakelunsa vastustamattoman vetovoiman perusteella alituisesti riidankappaleeksi valtaloukkien kilpailevien ryhmien ja seik-

kailijain välillä Toiselta puolelta muuttui sen valtiollinen luonne samalla kertaa yhteiskunnan taloudellisten muutosten keralla. Samassa määrässä kuin uudenaikaisen teollisuuden edistysakeleet kehittivät, laajensivat ja syventivät luokkavastakohtia omistavien ja työtätekevien luokkien välillä, samassa määrässä sai valtiovalta yhä enemmän ja enemmän julkisen vallan työväenluokkaa sortavan luonteen, muuttui luokkavallan välikappaleeksi. Jokaisen vallankumouksen jälkeen, joka osoittaa luokkataistelun edistymistä, tulee valtiovallan puhtaasti sortava luonne yhä selvemmin ja selvemmin näkyviin. Vuoden 1830 vallankumous siirsi hallituksen maanomistajilta kapitalisteille ja samalla työväen kaukaisemmilta vastustajilta sen välittömämmille vastustajille. Porvaristasavaltalaiset, jotka helmikuun vallankumouksen nimessä kävivät käsiksi valtion peräsimeen; käyttivät sitä kesäkuun verilöylyjen toimeenpanemiseen, todistaakseen sillä tavalla työväenluokalle, että yhteiskunnallinen tasavalta ei merkinnyt mitään muuta kuin heidän yhteiskunnallista sortamistaan tasavallan välityksellä ja osoittaakseen porvariston ja maanomistajien kuningasmieliselle joukolla, että ne levollisesti saattoivat luovuttaa hallituksen huolet ja rahaedut porvaristasavaltalaisten käsiin. Tämän ainoan kesäkuun sankaritekonsa jälkeen ei porvaristasavaltalaisille jäänytkaan muuta valittavaksi kuin astua takaisin eturivistä »järjestyspuolueen» viimeiseen — liittoon, jonka muodostivat anastavien luokkien kaikki kilpailevat ryhmät niiden nyt julkisesti julistamassa taistelussa tuottavia luokkia vastaan. Sopiva muoto niiden yhteishallitukselle oli parlamentarinen tasavalta, Louis Bonaparte presidenttinä; peittelemättömän luokkaterrorismin hallitus, joka oli tahallinen loukkaus »yksinkertaisia joukkoja» (la vile multitude) kohtaan. Jos, kuten Thiers sanoi, parlamentarinen tasavalta oli se valtiomuoto, joka vähimmin eroitti hallitsevien luokkien eri ryhmät toisistaan, niin avasi se sitävastoin kuilun tämän luokan ja koko muun, sen harvahkojen rivien ulkopuolella elävän yhteiskuntaruumiin välille. Ne aitaukset, joita tuon luokan sisälliset riidat aikaisempien hallitusten aikana olivat valtiovallan tielle pystyt-

täneet, olivat nyt niiden yhdistyttyä hävinneet. Köyhälistön uhkaavan nousun edessä käytti yhdistynyt omistava luokka nyt häikäilemättömästi ja hävyttömästi valtiovaltaa pääoman kansallisena sota-aseena työtä vastaan. Mutta sen keskeytymätön ristiretki tuottavia joukkoja vastaan pakoitti sen ei ainoastaan varustamaan täytäntöönpanovallan yhäti kasvavalla sortovallalla, vaan vieläpä pakoitti sen oman parlamentarisen sortolinnan — kansalliskokouksen — vähitellen luopumaan kaikista puolustusaseistaan hallintovaltaa vastaan. Hallintovalta Louis Bonaparteksi pukeutuneena heitti ne portista pihalle. Järjestyspuolueen tasavallan lihallinen jälkeläinen oli toinen keisarikunta.

Keisarikunta, jolla oli valtiokaappaus syntymätodistuksena, yleinen äänioikeus valtakirjana ja sapeli valtikkana, uskotteli nojautuvansa talonpoikiin, tuohon suuren tuottajien joukkoon, joka ei välittömästi ollut sekaantuneena pääoman ja työn väliseen taisteluun. Se uskotteli pelastavansa työväenluokan musertamalla parlamentarismin ja sen mukana hallituksen peittelemättömän alistuvaisuuden omistavien luokkien tahtoon. Se uskotteli pelastavansa omistavat luokat pitämällä pystyssä niiden taloudellisen herruuden työväenluokkaan nähden ja lopuksi uskotteli se yhdistävänsä kaikki luokat kirkastamalla uudelleen kansallisen kunnian utukuvan. Todellisuudessa oli tämä ainoa mahdollinen hallitusmuoto aikana, jolloin porvaristo jo oli kadottanut kykynsä hallita kansaa ja jolloin työväenluokka ei vielä ollut saavuttanut tätä kykyä. Koko yhteiskunta otti sen riemuiten vastaan pelastajanaan. Sen vallan alaisena saavutti porvarillinen yhteiskunta, vapautuneena kaikista huolista, kehityksen, jota se ei itsekään ollut osannut koskaan aavistaa. Sen teollisuus, sen kauppa laajenivat suunnattomassa määrässä. Raha-huijaus vietti yleismaailmallisia ilonpitojaan. Joukkojen kurjuus kuvastui räikeästi kimaltelevan, juopuneen ja kunnianttomalta haiskahtavan ylellisyyden häpeämätöntä loisteliaisuutta vastaan. Itse valtiovalta, vaikka näennäisesti leijaili korkealla yhteiskunnan yläpuolella, oli kuitenkin kaikista tämän yhteiskunnan häpeällisistä ilmiöistä häpeällisin ja samalla kaiken

sen mädännäisyyden ahjo. Valtiovallan oman samoin kuin sen pelastaman yhteiskunnankin mädäntyneisyyden paljastivat paineteillaan preussiläiset, jotka itse paloivat halusta siirtää tuon hallitusjärjestelmän painopisteen Pariisista Berliiniin. Imperialismi on saastutetuin ja samalla inhottavin muoto tätä valtiovaltaa, jonka nouseva porvarillinen yhteiskunta on kutsunut elämään aseeksi vapauttamaan sen läänityslaitoksen kahleista ja jonka täysin kehittynyt porvarillinen yhteiskunta oli pannut palvelemaan työn orjuuttamista pääoman avulla.

Keisarikunnan täydellinen vastakohta oli kommuuni. Huuto »yhteiskunnallisen tasavallan» perään, jolla Pariisin työläiset alottivat helmikuun vallankumouksen, ilmaisi ainoastaan epämääräisen vaatimuksen sellaisesta tasavallasta, joka poistaisi ei ainoastaan luokkavallan monarkisen muodon, vaan tekisi lopun luokkavallasta kokonaisuudessaan. Kommuni oli tämän tasavallan määrätty muoto.

Pariisi, vanhan hallitusvallan keskipiste ja asuinsija sekä samalla Ranskan työväenluokan yhteiskunnallinen painopiste, oli noussut aseisiin Thiers'in ja hänen maajunkkariensa yrityksiä vastaan palauttaa ja ikuisiksi ajoiksi vakiinnuttaa tämän niiden keisarikunnalta perimän, vanhan hallitusvallan. Pariisi saattoi tehdä vastarintaa ainoastaan sentähden, että piirityksen johdosta armeija oli laskettu hajalle ja sen tilalle oli muodostettu pääasiallisesti työläisistä kokoonpantu kansalliskaarti. Oli nyt vain saatava muutetuksi tämä joukko pysyväiseksi laitokseksi. Kommuuni päätti siitä syystä kaikkein ensiksi lakkauttaa seisovan sotajoukon ja korvata sen aseistetulla väestöllä.

Kommuunin muodostivat Pariisin eri piireissä yleisellä äänioikeudella valitut valtuusmiehet. Ne olivat vastuunalaisia ja aina erotettavia. Niiden enemmistö oli luonnollisesti työläisiä tai tunnettuja työväenluokan edustajia. Kommuuni ei ollut tarkotettu olemaan parlamentarinen, vaan työskentelevä korporationsi (yhdyskunta), hallitseva ja lakiasäättävä samalla kertaa. Poliisilaitokselta, joka tähän saakka oli ollut asevaltion hallituksen käsissä, riistettiin heti sen valtiollinen

luonne ja muutettiin se kommuunin vastuunalaiseksi ja milloin hyvänsä viralta pantavaksi työaseeksi. Samaten hallinnon eri haaroilla palvelevat virkamiehet. Kommuunin jäsenistä alkaen alaspäin oli julkisia toimia hoidettava *työmiesten palkoilla*. Korkeitten valtiovirkojen haltijoiden saavutetut oikeudet ja edustusrahat katosivat näitten virkarvojen mukana. Julkiset toimet lakkasivat olemasta keskushallituksen kätyrien yksityistä omaisuutta. Ei yksistään kaupungin hallinto vaan koko tähän saakka valtiolle kuulunut aloitteiden teko annettiin kommuunin käsiin.

Sittenkun seisova sotaväki ja poliisi, vanhan hallituksen asiallisen vallan välikappaleet, kerta kaikkiaan olivat lakautetut, valmistautui kommuuni musertamaan hengellisen sortovallan välinettä, pappisvaltaa. Se päätti hajottaa ja pakkoluovuttaa kaikki kirkot, mikäli ne olivat omaisuutta hallitsevia yhdyskuntia. Papit lähetettiin takaisin yksityiselämän hiljaisuuteen siellä edeltäjiensä apostolien esikuvan mukaan elämään uskovaistensa almuista. Kaikki opetuslaitokset avattiin kansan maksutta käytettäväksi ja puhdistettiin samalla kaikesta sekaantumisesta kirkon ja valtion puolelta. Sillä tehtiin ei ainoastaan koulusivistys kaikkien saavutettavaksi, vaan tiede itsekkin vapautettiin luokkaennakkoluulojen ja hallitusvallan sille asettamista kahleista.

Oikeusviranomaiset kadottivat sen näennäisen riippumattomuuden, joka vain oli ollut omiaan salamaan niiden alistuvaisuuden kaikkiin toisiinsa seuraaviin hallituksiin, joille kaikille ne, yhdelle toisensa perään, olivat vannoneet uskollisuudenvalan ja sen taas rikkoneet. Kuten muutkin virkamiehet tulivat ne vastaisuudessa valittaviksi ja olemaan vastuunalaisia ja virasta erotettavia.

Pariisin kommuunin piti luonnollisesti olla mallina kaikille Ranskan suurille teollisuuskeskuksille. Niin pian kuin kunnallisten asiain järjestys vain oli toteutettu Pariisissa ja muissa suuremmissa keskuksissa, olisi vanha keskitetty hallintojärjestys saanut antaa sijaa tuottajien itsehallinnolle myöskin maaseudulla. Eräässä lyhkäisessä kansallisen järjestyksen luonnoksessa, jota kommuunilla ei ollut aikaa

laajemmin suunnitella, sanotaan nimenomaan, että kommuunin tulisi olla jokaisen pienimmänkin kylän valtiollisena muotona ja että seisovan sotaväen tilalle maaseudulla olisi asetettava kansanmiliisi, jonka palvelusaika oli pantava mahdollisimman lyhyeksi. Maaseutupitäjät kussakin piirissä hoitaisivat yhteisiä asioitaan piirin pääkaupungissa olevan edustajakokouksen kautta ja nämä piirikokoukset vuorostaan lähettäisivät edustajia kansalliseen edustajistoon Pariisissa; edustajat olisivat milloin tahansa erotettavia ja valitsijoitensa antamiin määrättyihin ohjeisiin sidottuja. Ne harvat, mutta tärkeät toimet, jotka jäisivät jällelle keskushallinnon suoritettaviksi, eivät tulisi — kuten tahallisesti on vääristelty asiata — lakkauttaviksi, vaan annettaisiin niiden hoito kunnallisille s.t.s. ankarasti vastuunalaisille virkamiehille. Kansallinen yhteys ei tulisi särkymään, vaan päinvastoin järjestymään tällaisen kunnallisen järjestysmuodon kautta. Se tulisi todelliseksi sellaisen valtiovallan lakkauttamisen kautta, joka itse uskotteli olevansa tämän yhteyden ruumiilistuma, mutta kuitenkin tahtoi olla riippumaton ja yläpuolella kansakuntaa, jonka ruumiissa se kuitenkin oli vain loiskasvannainen. Samalla kuin oli leikattava pois vanhan hallitusvallan vain haitalliset, rasittavat elimet, oli sen oikeutetuilta toimilta otettava pois se valta, joka pyrki kohoamaan yhteiskunnan yläpuolella ja annettava takaisin sen vastuunalaisille palvelijoille. Sen sijasta, että kerran kolmessa tai kuudessa vuodessa ratkaistiin, kuka hallitsevan luokan jäsen parlamentisia edustaisi ja polkisi kansaa, tuli yleisen äänioikeuden palvelu kunnuneihin järjestynyttä kansaa samalla tavalla kuin yksilöllinen äänioikeus palvelee jokaista muuta työnantajaa, auttaa sitä löytämään liikkeesen työmiehen, valvojan, kirjanpitäjän. Onhan kylliksi tunnettua, että yhdyskunnat yhtä hyvin kuin yksityisetkin henkilöt todellisissa liiketoimissa tavallisesti osaavat löytää oikean miehen ja, jos joskus erehtyvät, pian taas osaavat sen korjata. Mutta toiselta puolen ei mikään voisi olla vieraampaa kommuunin hengelle kuin asettaa yleisen äänioikeuden tilalle hierarkkinen (arvojärjestystä noudattava) virkoihin asettaminen.

Uusien historiallisten luomien tavallinen kohtalo on, että niitä erehdytään pitämään vanhempien, jo elettyjenkin yhteiskunnallisten elämänmuotojen jäljennöksinä, jos ne josakin määrin muistuttavat niitä. Niinpä on tätä uutta kommuunia, joka murtaa rikki uudenaikaisen valtiovallan, katsottu niiden keskiaikaisten kommuunien toisinnoksi, jotka ensin kävivät tuon valtiovallan edellä ja sitten muodostivat sen perustuksen. — Kommuunin järjestysmuotoa on väärin sekoitettu yritykseen pikkuvaltioiden liitolla, jota Montesquieu ja girondistit uneksivat, korvata se suurten kansojen yhtenäisyys, joka, vaikka aluksi onkin aikaansaatu väkivallalla, nyt on tullut tärkeäksi tekijäksi yhteiskunnallisessa tuotannossa. — Kommuunin vastakkaisuutta valtiovaltaan verrattuna on väärin pidetty sen vanhan taistelun liioiteltuna muotona, jota on käyty liian pitkälle menevätä valtiovallan keskittymistä vastaan. Erityiset historialliset olosuhteet lienevät muissa maissa ehkäissee porvarillisen hallitusmuodon klassillisen kehityksen sellaisena kuin se on Ranskassa tapahtunut ja sallineet suuria valtion keskuselimiä täydennettävän, kuten Englannissa, turmeltuneilla pappien seurakuntaneuvostoilla (vestries), keinottelevilla kaupunginvaltuusmiehillä ja vihasta sähisevillä köyhäinhoitohallitusten esimiehillä kaupungeissa ja tosiasiallisesti perinnöllisillä rauhanuomareilla maaseudulla. Kommuunin kaltainen järjestysmuoto päinvastoin antaisi takaisin yhteiskuntaruumiille kaikki ne voimat, jotka tähänastinen loiseläjä »valtio», joka ravitsee itseään yhteiskunnan kustannuksella ja estää sen vapaata liikuntaa, tähän saakka on siltä niellyt. Yksinään tällä teolla olisi kommuuni pannut Ranskan uudestisyntymisen käyntiin. — Maaseutukaupunkien keskiluokka näki kommuunissa yrityksen sen vallan palauttamiseksi, jota se Louis Philippen aikana oli maan suhteen käyttänyt ja jonka Louis Bonaparten aikana tunki syrjään maaseudun luuloteltu valta kaupunkien yli. Mutta itse asiassa olisi kommuuni-järjestys saattanut maaseudun tuottajat piiripääkaupunkien henkisen johdon alaiseksi ja niiden kaupunkityöläisissä taannut niille heidän etujensa luonnolliset edustajat. — Kommuunin

pelkkä olemassaolo toi mukanaan jonakin itsestään ymmärtävänä paikallisen itsehallinnon, mutta ei enää vastapainoksi nyt tarpeettomaksi tehtyä valtiovaltaa vastaan. Saattoi pistää ainoastaan sellaisen henkilön päähän kuin Bismarckin, joka, kun häntä ei ole otettu huomioon »veri ja rauta»-juonineen, mielellään palaa takaisin sellaiseen vanhaan, hänen henkistä laatuaan niin miellyttävään käsityöhön kuin »Romahduksen» aputoimittajaksi — ainoastaan sellaiseen päähän saattoi pälkähtää valehdella Pariisin kommuunin ikävöivän sitä vuoden 1871 vanhan ranskalaisen kaupunkijärjestyksen irvikuvaa, jonka muodostaa preussiläinen kaupunkien järjestys, joka alentaa kaupunkien hallinnot toisarvoisiksi rattaiksi suuressa preussiläisessä valtiokoneistossa. —

— Kommuuni toteutti kaikkien porvarillisten vallankumousten ponsisanat — halvan hallituksen — lakkauttamalla molemmat suuret menolähteet, armeijan ja virkamiehistön. Sen pelkkä olemassaolo edellytti monarkian olemattomuutta, monarkian, joka ainakin Euroopassa on luokkavallan säännöllinen painolasti ja välttämätön verho. Se hankki tasavallalle todella kansanvaltaisten laitosten perustuksen. Mutta ei »halpa hallitus» enempi kuin »todellinen tasavaltakaan» ollut sen päämääränä. Molemmat seurasivat ohimennen itsestään.

Se selitysten monenkaltaisuus, jonka alaiseksi kommuuni joutui, ja se etujen kirjavuus, joka siinä ilmeni, todistavat, että se oli läpeensä laajentumiskykyinen valtiollinen muoto, kun sitä vastoin kaikki aikaisemmat hallitusmuodot olivat olleet oleellisesti tukehduttavia. Sen todellinen salaisuus oli siinä, että se oli *työväenluokan hallitus*, tulos tuottavien luokkien taistelusta anastavia vastaan, vihdoinkin löydetty valtiollinen muoto, jonka vallitessa työn taloudellinen vapauttaminen voitaisiin toteuttaa.

Ilman tätä viimeistä ehtoa oli kommuuni-järjestys mahdollisuus ja petos. Tuottajien valtiollinen valta ei voi pysyä pystyssä niiden yhteiskunnallisen orjuuden rinnalla. Kommuunin piti sentähden olla vipuna niitä taloudellisia

perustuksia kaadettaessa, joihin luokkien olemassaolo ja siis myöskin luokkavalta perustuvat. Niin pian kuin työ on saatu vapautetuksi, tulee jokaisesta ihmisestä työntekijä ja työ lakkaa olemasta luokkaleimana.

On omituinen tosiasia: huolimatta kaikesta paljosta puheesta ja viimeisten kuudenkymmenen vuoden aikana ilmestyneestä, työväenluokan vapautusta käsittelevästä summattomasta kirjallisuudesta — alkavat kohta, niin pian kuin työläiset jossakin ottavat asiansa omiin käsiinsä, kaikua nykyisen yhteiskunnan molempien napojen, pääoman ja palkkaorjuuden (maanomistaja ei enää ole muuta kuin kapitalistin hiljainen yhtiömies), puoltajain apologetiset puoluspuheet, ikäänkuin kapitalistinen yhteiskunta vielä eläisi puhtaimman neitseellisen viattomuuden tilassa, ikäänkuin kaikki sen periaatteet vielä olisivat kehittymättömiä, kaikki sen itsepetokset, koko sen saastutettu todellisuus vielä paljastamatta! Kommuuni, huudetaan, tahtoo hävittää omaisuuden, kaiken sivistyksen pohjan! Aivan oikein, hyvät herrat, kommuuni tahtoi lakkauttaa luokkaomistuksen, joka muuttaa monien työn harvojen rikkaudeksi. Se tahtoi pakkoluovuttaa pakkoluovuttajilta. Se tahtoi tehdä yksityisomaisuuden todelliseksi, muuttamalla tuotantovälineet, maan ja pääoman, jotka ennen kaikkia nyt ovat työn orjuuttamisen ja riistämisen välineitä, vapaan ja liittoutuneen työn yksinomaisiksi välikappaleiksi. — Mutta tähän on kommunismia, »mahdotonta» kommunismia! No, ne samat omistaviin luokkiin kuuluvat ihmiset, jotka ovat kylliksi järkeviä havaitakseen nykyisen järjestelmän jatkumisen mahdottomaksi — ja niitä on paljon — ovat nyt ruvenneet osuustoiminnallisen tuotannon julkeiksi ja suurisuisiksi apostoleiksi. Mutta jospa osuustoiminnallinen tuotanto ei jäisikään pelkäksi puheeksi ja petkutukseksi, jos se syrjäyttää kapitalistisen tuotannon, jos kaikki osuustoiminnalliset yhdistykset yhdessä järjestävät kansallisen tuotannon yhteisen suunnitelman mukaan, ottavat sen siten omaan johtoonsa ja tekevät lopun siitä alituisesta anarkiasta ja niistä aikakautisista järkytyksistä, jotka ovat kapitalistisen tuotannon välttämätön kohtalo — mitä

olisi se, hyvät herrat, muuta kuin kommunismia, »mahdollista» kommunismia?

Työväenluokka ei vaatinut kommunilta mitään ihmeitä. Sen tehtävänä ei ollut toteuttaa mitään päähän pälkähtä neitä, valmiita utopioja (haaveiluita). Työväestö tietää, että toteuttaakseen oman vapautuksensa ja samalla sen korkeamman elämänmuodon, jota nykyinen järjestelmä taloudellisen kehityksensä kautta ylivoimaisesti ponnistelee vastaan, sen on kestettävä pitkiä taisteluita, käytävä läpi kokonainen sarja historiallisia prosesseja, joiden kautta niin hyvin ihmiset kuin olosuhteetkin tulevat kokonaan muuttumaan. Sen tehtävänä ei ole toteuttaa joitakin ihanteita, sen on ainoastaan laskettava vapauteen uuden yhteiskunnan elementit (alkuai-
nekset), jotka jo ovat kehittyneet hajoavan porvarillisen yhteiskunnan helmassa. Täysin tietoisena historiallisesta tehtävästään ja sankarillisesti päättäneenä toimia sen arvoisesti, voi työväenluokka tyytyä naureskelemaan sanomalehtikäyt-
rien törkeille häväistyksille samaten kuin niiden totta tarkoittavien porvarillisten tieteilijöiden koulumestari-
maiselle suojeluksellekin, jotka tieteellisen erehtymättömyyden oraakeliäänilajissa latelevat tietämättömiä puheenparsiaan ja lahkolaisominaisuuksiaan.

Kun Pariisin kommuuni otti vallankumouksen johdon omiin käsiinsä, kun yksinkertaiset työmiehet ensi kerran uskalsivat käydä »luonnollisen esivaltansa», omistavien luokkien hallitusetuoikeuden kimppuun ja verrattoman vaikeissa oloissa vaatimattomasti, tunnontarkasti ja toimeliaasti suorittivat työnsä, — suorittivat sen sellaisilla palkoilla, joista suurin tuskin oli viidesosa siitä, mitä erään tieteellisen auktoritetin (professori Huxley'n) mukaan saa kaikkein pienimmällä palkalla oleva Lontoon kouluneuvoston sihteeri, — vääntelehti vanha maailma raivon kouristuksissa nähdessään punaisen lipun, joka liehui kaupungintalon katolla työn tasavallan tunnusmerkkinä.

Ja kuitenkin tämä oli ensimmäinen vallankumous, jossa työväenluokka avoimesti tunnustettiin ainoaksi luokaksi, joka vielä kykeni yhteiskunnalliseen aloitteeseen, — ja tämän

tunnusti suuri joukko pariisilaista keskiluokkaa — pikku-kauppiaita, käsityöläisiä ja liikemiehiä —, poikkeuksena ainoastaan rikkaat kapitalistit. Kommuuni oli pelastanut keskiluokan ratkaisemalla viisaalla tavalla keskiluokan itsensä keskuudessa lakkaamatta esiintyvän riidanaiheen, kysymyksen velallisista ja velkojista. Sama osa keskiluokkaa oli v. 1848 ottanut osaa työväen kesäkuun kapinan kukistamiseen. Ja kohta tämän jälkeen oli perustava kokous muutta mutkitta heittänyt nämä keskiluokkalaiset velkojiensa uhriksi. Mutta tämä ei ollut ainoa syy, minkä tähden keskiluokka nyt yhtyi työväenluokkaan. Se tunsu, että ei ollut enää muuta kuin yksi valinta: kommuuni tai keisarikunta, yhdentekevää minkä nimisenä hyvänsä. Keisarivalta oli saattanut tämän keskiluokan taloudelliseen perikatoon tuhlaamalla yleistä varallisuutta, edistämällä finansshuijausta, avustamalla keinotekoisesti joudutettua pääoman keskittymistä ja tämän edellyttämää, saman keskiluokan suuren osan riistämistä. Keisarivalta oli sitä valtiollisesti sortanut, saattanut sen elosteluillaan siveellisesti kuohuksiin, oli loukannut sen voltairelaisuutta jättämällä heidän lapsensa »oppimattomien veljesten» (munkkien) kasvatettaviksi, oli kuohuttanut heidän ranskalaista kansallistuntoaan syöksemällä heidät suin päin sotaan, joka kaiken aikaansaamansa hävityksen vastikkeeksi tarjosi ainoastaan yhden korvauksen — keisarivallan kukistumisen. Itse asiassa astui ylhäisten bonapartelaisten ja kapitalististen mustalaisjoukkueiden paettua Pariisista keskiluokan todellinen järjestyspuolue esiin Union républicaine'n muodossa, asettui kommuunin lipun alle ja puolusti sitä Thiers'in tahallisia vääristelyjä vastaan. Jää vielä nähtäväksi, kestääkö tämän keskiluokan suuren joukon kiitollisuus edessäolevia vaikeita koettelemuksia.

Kommuuni oli aivan oikeassa, kun se huudahti talonpojille: »Meidän voittomme on teidän toivonne!» Kaikista valheista mitä Versailles'issa sepitettiin ja joita Euroopan yläluokan mainehikkaat sanomalehtirengit toitottivat maailmalle, oli yksi mahdollisimpia se, että kansalliskokouksen maajunkkarit muka olivat talonpoikain edustajia. Ajateltakoon

vain ranskalaisen talonpojan rakkautta niitä ihmisiä kohtaan, joille he vuoden 1815 jälkeen olivat saaneet maksaa kokonaisen miljaardin vahingonkorvausta! Olihan ranskalaisen talonpojan silmissä jo pelkkä suurmaanomistajan olemassaolo loukkaus hänen vuoden 1879 saavutuksiansa vastaan. Porvaristo oli v. 1849 pannut talonpojan talo-osuudelle lisäveroa 45 centimiä frangia (s.o. 45 p:ää markkaa) kohti, mutta sen oli porvaristo tehnyt vallankumouksen nimessä. Nyt oli sama porvaristo alottanut sisällissodan vallankumousta vastaan vierittääkseen talonpoikain niskoille raskaimman taakan preussiläisille menetetyistä viiden miljaardin markan sotakorvauksesta. Kommuuni sitävastoin selitti heti eräässä ensimmäisistä julistuksistaan, että sodan todellisten aiheuttajain täytyy kantaa sodan kustannuksetkin. Kommuuni olisi vapauttava talonpojan veriverosta, olisi antava hänelle halvan hallituksen ja muuttava hänen verenheimijänsä: notariot, asianajajat, oikeudenpalvelijat ja muut juridiset (oikeudelliset) kiskurit palkatuiksi kunnallisiksi virkamiehiksi, talonpojan itsensä valittaviksi ja hänelle vastuunalaisiksi. Kommuuni olisi vapauttava hänet metsänvartijan, santarmin ja prefektin mielivallasta, se olisi asettava pappien pimitystyön tilalle kouluissa harjoitettavan opetustyön. Ja ranskalainen talonpoika on ennen kaikkea mies, joka osaa laskea. Hän tuli havaitsemaan erittäin järkeväksi sen, että pappien palkkaus pakollisen verotuksen asemasta tulisi perustumaan pitäjien hartaudenharjoittajain vapaaehtoiseen toimintaan. Nämä olivat ne suuret välittömät hyvät työt, joista kommunin valta — ja ainoastaan se — antoi talonpojalle toiveita. On sentähden aivan tarpeetonta tässä lähemmin kosketella monimutkaisempia, todellisia elinkysymyksiä, jotka yksin kommuuni kykeni ja samalla oli pakotettu ratkaisemaan talonpojan eduksi, — hypoteekkivelka, joka painajaisena rasitti hänen maaosuuttaan, maalaisköyhälistön alituinen lisääntyminen ja talonpojan itsensä poisjokseminen konnultaan, jonka vaaran uudenaikaisen maanviljelyksen kehitys ja kilpailu kapitalistisen maanviljelyksen kanssa teki päivä päivältä yhä uhkaavammaksi.

Ranskan talonpoika oli valinnut Louis Bonaparten tasavallan presidentiksi, mutta järjestyspuolue loi toisen keisarikunnan. Mitä ranskalainen talonpoika todella tarvitsi, sen hän alkoi osoittaa vuosina 1848 ja 1850 asettamalla kaikkialla määrinsä (kunnallisen viranomaisen) hallituksen prefektiä (maaherraa) vastaan, koulunopettajansa hallituksen pappia ja vieläpä hallituksen santarmia vastaan. Kaikki järjestyspuolueen tammikuulla ja helmikuulla 1850 antamat lait olivat selviä pakkotoimenpiteitä talonpoikia vastaan. Talonpoika oli bonapartelainen, koska suuri vallankumous kaikine niine etuineen, mitä se talonpojalle tarjosi, hänen silmissään oli ruumiillistuneena Napoleonissa. Tämä hai-rahdus, joka toisen keisarikunnan aikana oli nopeasti luhistumaisillaan (ja se oli koko luonteeltaan vihamielinen maa-junkkareita kohtaan), tämä menneen ajan ennakkoluulo, — kuinka olisi se voinut kestää kommuunin vedotessa talonpoikain elinetsuihin ja pakottaviin tarpeisiin.

Maajunkkarit — tämä oli tosiasiallisesti heidän suurin pelkonsa — tiesivät, että kolmen kuukauden häiritsemätön liikenneyhteys kommuunin Pariisin ja maaseudun välillä saisi aikaan yleisen talonpoikaiskapinan. Tämä seikka selittää heidän tuskallisen kiireensä ympäröimään Pariisin poliisiketjulla ja estämään — eläinruton leviämisen.

Jos siis kommuuni oli ranskalaisen yhteiskunnan kaikkien terveiden ainesten todellinen edustaja ja siitä syystä todella kansallinen hallitus, niin oli se samalla työläishallituksena, työn vapautuksen rohkeana esitaistelijana sanan täydellisimmässä merkityksessä kansainvälinen. Preussin armeijan silmäin edessä, joka armeija anasti Saksalle kaksi ranskalaista maakuntaa, valloitti kommuuni Ranskalle koko maailman työläiset.

Toinen keisarikunta oli ollut kosmopolitisen veijauksen riemujuhla, kaikkien maiden huijarit olivat syöksyneet esiin sen huudosta ottaakseen osaa sen elosteluihin ja Ranskan kansan nylkemiseen. Vielä tälläkin hetkellä on Thiers'in oikeana kätenä Ganesco, walakialainen retkale, ja vasempana kätenään Markowski, venäläinen urkkija. Kommuuni salli

kaikkien muukalaisten saavuttaa kunnian kaatua kuolematoman asian puolesta. — Kavalluksensa kautta menetetyn ulkonaisen sodan ja vieraan valloittajan kanssa tekemänsä salaliiton tähden syttyneen sisällisen sodan välisenä aikana oli porvaristo löytänyt ajan askarruttaa isänmaallisuuttaan toimeenpanemalla poliisien avulla ajometsästyksiä Ranskassa olevia saksalaisia vastaan. Kommuuni teki eräästä saksalaisesta työministerinsä. — Thiers, porvaristo ja toinen keisarikunta olivat yhtenäen pettäneet Puolaa suurisanaisilla lupauksilla avunannostaan, samalla kuin totta puhuen kavalsivat sen Venäjälle ja toimittelivat Venäjän roskaisia asioita. Kommuuni kunnioitti sankarillisia Puolan poikia asettamalla ne Pariisin puolustuksen johtoon. Ja havainnollisen selvästi merkitäkseen sen juden historiallisen ajankohdan, jonka kommuuni tiesi aloittaneensa, antoi se toisaalla voitokkaiden preussiläisten, toisaalla bonapartelaisten kenraalien johtamien bonapartelaisten armeijojen silmäin edessä kaataa maahan sotakunnian suunnattoman suuren symbolin, Vendôme-patsaan.

Kommuunin suuri yhteiskunnallinen suoritus oli sen oma työn täyttämä olemassaolo. Sen erikoiset toimenpiteet saattoivat vain osoittaa suunnan, jota kansan hallitus kansan kautta kulkee. Niihin toimenpiteisiin kuuluu leipurinkisällien yötyön lakkauttaminen, sen työnantajien yleisesti käyttämän tavan kieltäminen rangaistuksen uhalla, että polkevat palkkoja kiskomalla työläisiltä rahasakkoja milloin minkin syyn nojalla — menettely, jossa työnantaja itse on lainsäätäjä, tuomari ja täytäntöönpanija ja kaiken lisäksi pistää itse rahat taskuunsa. Samansuuntainen toimenpide oli kaikkien suljettujen työpajojen ja tehtaiden jättäminen työväen osuustoiminnallisille yhdyskunnille, varaamalla oikeuden korvauksen saantiin, olipa asianomainen kapitalisti sitten paennut tai pitänyt parempana lopettaa työt.

Kommuunin raha-asioita koskevat toimenpiteet, joita kaikkia kunnosti kohtuus ja äly, saattoivat rajoittua vain sellaisiin, jotka soveltuivat piiritetyn kaupungin asemaan. Ne suunnattomat varkaudet huomioon ottaen, joita suuret

raha-yhtiöt ja rakennusurakoitsijat olivat Haussmann'in valan aikana tehneet Pariisin kaupunkia vastaan, olisi kommuunilla ollut paljoka parempi oikeus takavarikoida heidän omaisuutensa kuin Louis Bonapartella Orleans'in perheen omaisuus. Hohenzollernit ja englantilaiset oligarkit (yksin-, harvainvaltiaat), joitten omaisuus suurelta osaltaan on saanut alkunsa ryöstetyistä kirkon-tiluksista, olivat luonnollisesti mitä suurimmassa määrässä kiukuissaan kommuunia kohtaan, joka valtion omaisuudeksi ottamalla sai ainoastaan 8,000 frangia.

Versailles'in hallitus, niin pian kuin se jälleen oli saanut vähäsen voimaa ja rohkeutta, käytti mitä väkivaltaisimpia keinoja kommuunia vastaan; se tukahdutti kaiken vapaan mielipiteittenilmaisun yli koko Ranskan ja kielsi yksin suurten kaupunkien edustajien kokouksetkin; se pani Versailles'in ja koko muun Ranskan urkinnan alaiseksi, paljon pahemman kuin toisen keisarikunnan aikana; santarmiurkijainsa avulla se poltatti kaikki Pariisissa painetut lehdet ja mursi auki kaikki Pariisista tulevat ja sinne menevät kirjeet; kainoimmatkin yritykset lausua kansalliskokouksessa sana Pariisin puolustukseksi vaiennettiin v:n 1816 junkkarikamarissakin ennenkuulumattomalla ulvonnalla; samaan aikaan kuin Pariisin ulkopuolella versaillesilaisten sodankäyntitapa oli mitä verisintä, kaupungin sisäpuolella yritettiin käyttää lahjomista ja salaliittoja. Eikö silloin kuin kaikkea tällaista harjoitettiin kommuuni olisi häpeällisesti kavaltanut asemansa, jos se olisi noudattanut kaikkia vapaa-mielisyyden toimintamuotoja, ihan kuin syvimmän rauhan aikana? Jos kommuunin hallitus olisi ollut sukua herra Thiers'in hallitukselle, niin olisi ollut saman verran syytä sortaa järjestyspuolueen lehtiä Pariisissa kuin kommuunin lehtiä Versaillesissa.

Oli tosiaankin kiusallista maajunkkareille, että juuri samaan aikaan, jolloin he selittivät palaamisen kirkon helmaan olevan ainoan keinon Ranskan pelastamiseksi, jumalaton kommuuni paljasti Picpus'n nunnaluostarin ja St. Laurent'in kirkon omituiset salaisuudet. Oli pilkkaa Thiers'istä, että

samaan aikaan kuin hän antoi satamalla suurristejä bonapartelaisille kenraaleille niiden taituruudesta hävitä taisteluissa, allekirjoittaa antaumuksia ja pistää peukalota saksalaisille Wilhelmsöhessä, kommuuni eroti ja vangitsi kenraaleitaan, niin pian kuin heitä epäiltiin virkansa laiminlyömisestä. Erään sellaisen jäsenen poispoikiminen ja vangitseminen, joka oli livahtanut joukkoon väärällä nimellä ja aikaisemmin Lyon'issa istunut kuusi päivää vankeudessa yksinkertaisesta konkurssista — eikö se ollut kuin ennakolta ajateltu, vasten kasvoja heitetty syytös väärentäjä Jules Favre'lle, joka silloin yhä vielä oli ulkoministerinä, vielä kaupitteli Ranskaa Bismarck'ille, vielä saneli käskyjään verrattomalle Belgian hallitukselle? Mutta itse asiassa kommuuni ei pyrkinytkään olemaan puutteeton, niinkuin kaikki vanhat hallitukset poikkeuksetta tekevät. Se julkaisi kaikki puheensa ja asiakirjansa, se antoi yleisön tietää kaikki vajoavaisuutensa.

Jokaisessa vallankumouksessa tunkeutuu sen todellisten edustajain ohella esille myöskin toisellaista väkeä. Muutamat ovat jätteitä aikaisempien vallankumousten ajoilta, joihin he ovat kasvaneet kiinni, ymmärtämättä käsillä olevaa liikettä, mutta omistaen vielä suuren vaikutusvallan kansaan tunnetun rohkeutensa ja tunnetun luonteensa tai myös pelkästään traditsionin (totuntatavan) perusteella. Toiset ovat pelkkiä suupalteja, jotka vuodesta vuoteen saarnaten samoja alituisia asioitaan kulloinkin ollutta hallitusta vastaan ovat onnistuneet uskottelemaan olevansa niitä vilpittömimpiä vallankumouksellisia. Myöskin maaliskuun 18 p:n jälkeen ilmestyi etualalle tuollaisia henkilöitä ja näyttelivät he muutamissa tapauksissa huomattavaakin osaa. Niin pitkälle kuin heidän valtansa riitti, ehkäisivät he työväenluokan todellista toimintaa, samoin kuin he olivat ehkäisseet edellistenkin vallankumousten täydellistä kehitystä. Tuollaiset ovat välttämätön paha. Aikaa myöten ne karistetaan pois. Mutta juuri tätä aikaa ei kommuunille sallittu.

Ilmeellinen tosiaankin oli muutos, jonka kommuuni sai aikaan Pariisissa! Ei jälkeäkään enää toisen keisari-

kunnan irstailevasta Pariisista. Pariisi ei ollut enää englantilaisten ja irlantilaisten maaylimysten, ameriikkalaisten entisten maaorjainomistajien ja walakialaisten pajarien kokoon-tumispaikkana. Ei mitään ruumiita enää la Morgue'ssa, ei yöllisiä sisäänmurtoja eikä tuskin ensinkään varkauksia. Ensi kerran vuoden 1848 helmikuun päivien jälkeen olivat Pariisin kadut jälleen todella turvalliset ja sellaiset ilman mitään poliisilaitosta. Me», sanoi eräs kommuunin jäsen, me emme nyt enää kuule puhuttavankaan murhista, ryöstöistä eikä ihmisten pahoinpitelyistä. Näyttää tosiaankin siltä kuin olisi poliisi ottanut kaikki taantumukselliset ystävänsä mukaansa Versailles'iin». Ilotytöt olivat löytäneet tien suoje-lijainsa — perheen, uskonnon ja ennen kaikkea omaisuuden paenneiden puolustajain jälkeen. Heidän sijastaan tulivat jälleen Pariisiin todelliset naiset pinnalle — sankarilliset, jaloluontoiset ja uhrautuvaiset kuin antiikin naiset. Pariisi teki työtä, ajatteli, taisteli, vuodatti vertaan, uuden yhteis-kunnan valmisteluissaan melkein unhottaen porttiansa ulko-puolella olevat raakalaiset, innostuksesta säteillen historialli-sessa tehtävässään!

Ja verratkaa nyt tätä Pariisin uutta maailmaa Versailles'in vanhaan maailmaan — tähän kokoelmaan kaikkien hävinneiden hallitusten virkaheittoja, legitimistejä ja orleanilaisia, kansakunnan ruumiita himoitsevina — häntäänään rutivanhoilliset tasavaltalaiset, jotka läsnäolollaan kansallis-koouksessa antoivat suostumuksensa orjainpitäjien kapi-naan, jotka toivoivat parlamentarisen tasavaltansa pysyvän voimassa hallituksen etunenässä olevan iäkkään ilvehtijän turhamaisuudesta ja v. 1789 ilveilivät pitämällä kummittelevia kokouksiaan Jeu de Paume'essa (pallohuoneessa, jossa vuoden 1879 kansalliskokous teki kuuluisia päätöksiään). Siellä se oli tuo kansalliskokous, kaiken sellaisen edustaja, mikä oli kuollutta Ranskassa, ainoastaan Louis Bonaparten kenraalien sapeleilla pönkitettynä näennäiseen elämään. Pariisi oli kokonaan totuutta, Versailles kokonaan valhetta ja tämä valhe päästetty irti Thiers'in suulla.

Thiers sanoi erälle Seine- ja Oise-departementtien por-

mestarien lähetystölle: »Voitte luottaa minun sanaani, jota minä en *koskaan* ole rikkonut!» Kansalliskokoukselle itselleen hän sanoi, että se oli »vapaimmin valittu ja vapaa-mielisin edustajakokous, mitä Ranskalla milloinkaan on ollut». Maakunnille, että Pariisin pommitus oli taru: »jos joitakin kanuunanlaukauksia on ammuttu, niin ei se ole tapahtunut Versailles'in joukoista, vaan ovat sen tehneet jotkut kapinoitsijat, jotka ovat tahtoneet uskotella tappelevansa, vaikka eivät uskaltaneet näyttäytyä missään.» Pariisin arkkipiispaalle sanoi hän, että Versailles'in joukkojen tekemiksi väitetyt kuoliaaksi ampumiset ja kostotyöt olivat pelkiä valheita. Pariisille julistaa hän, että aikomuksensa on arnoastaan »vapauttaa se hirmuisista tyranneista, jotka sitä sortavat» ja että Pariisin kommuuni oli vain »kourallinen rikoksentekijöitä».

Thiers'in Pariisi ei ollut todellinen Pariisi, — »ymmärtämättömien joukkojen» Pariisi, — vaan Haave-Pariisi, ranskalais-keikarien, boulevardien Pariisi, herrain ja naisten, rikkaitten, kapitalististen, kullassa kimaltelevien laiskottelijoiden Pariisi, joka nyt lakeijoiheen, suurhuijareineen, kirjallistaiteellisine mustalaisjoukkoineen ja ilonaikkosineen parveili Versailles'issa, Saint Denis'issä, Rueil'ssä ja Saint Germain'issä. Tuolle joukolle oli kansalaissota ainoastaan mieluinen välinäytös, se katseli taistelua kiikarilla, luki kanuunanlaukauksia ja oman sekä hutsujensa kunnian kautta vannoi, että näytelmä oli äärettömän paljoa paremmin järjestetty kuin konsanaan Porte Sainte Martin'in teatterissa. Kaatuneet olivat oikeita kuolleita, haavottuneiden huuto pelkkää näytöstä! Ja sitten, miten maailmanhistoriallinen olikaan koko asia!

Tämä on herra Thiers'in Pariisi, aivan kuin Koblenz'in maastamuutto oli herra de Calonne'n Ranska. —

IV.

Orjainomistajien salaliiton ensimmäinen yritys kukistaa Pariisi, jonka jälkeen preussiläisten piti miehittää se, meni myttyyn Bismarckin kiellosta. Toinen 18 p:nä maaliskuuta

tehty yritys päättyi hallituksen sotajoukkojen häviöön ja hallituksen pakoon Versailles'iin, jonne koko hallintokoneiston täytyi seurata sitä. Uskottelemalla oltavan rauhanneuvotteluissa Pariisin kanssa voitti Thiers nyt aikaa valmistellakseen sotaa Pariisia vastaan. Mutta mistä saada armeija? Linjarykmenttien jätteet olivat heikot luvultaan ja epäluotettavat mielialaltaan. Hänen kiihkeät kehotuksensa maakunnille kiirehtiä kansalliskaarteineen ja vapaaehtoisineen Versailles'in avuksi saivat vastaukseksi julkista kieltäymistä. Ainoastaan Bretagne lähetti kourallisen chouaneja, jotka taistelivat valkoisen lipun alla, jokaisella vaikoiselle ommeltu Jesuksen sydän rinnallaan ja sotahuutonaan: Vive le roi (Eläköön kuningas!). Thiers'in oli näissä oloissa pakko kaikessa kiireessä haalia kokoon hyvin kirjava joukko matruuseja, merisotilaita, paavin zuaveja, Valentin'in santarmeja, Pietrin poliiseja ja mouchardeja (urkkijoita). Mutta tämä joukko olisi kuitenkin ollut naurettavuuteen asti mitätön ilman niitä vähitellen saapuvia keisarillisia sotavankeja, jotka Bismarck velan lyhennysmaksujen suorittamisen jälkeen laski vapaaksi ja jotka riittivät toiselta puolen pitämään sodan käynnissä ja toiselta pysyttämään Versailles'in Preussin matelivassa alamaisuudessa. Tämän sodan kestäessäkin täytyi Versailles'in poliisin pitää silmällä siellä olevia joukkoja, samalla kuin santarmien täytyi temmata joukkoja mukaansa ensin itse asettautumalla vaaranalaisiksi vaarallisimmilla paikoilla. Niitä linnoituksia, jotka kukistuivat, ei otettu, vaan ostettiin. Kommuunin puoltajien sankarillisuus sai Thiers'in vakuutetuksi, että Pariisin vastarinta ei ollut murrettavissa hänen omalla sotanerollaan eikä käytettävissään olevilla pistimillä.

Samaan aikaan kävivät hänen suhteensa maakuntiin yhä vaikeammiksi. Ei saapunut ainoatakaan hyväksymisadressia Thiers'in ja hänen maajunkkariensa innostuttamiseksi. Päinvastoin. Lähetystöjä ja kirjelmiä virtasi kaikilta puolilta, jotka vaativat kaikkea muuta kuin kunnioittavassa äänilajissa sovintoa Pariisin kanssa sillä pohjalla, että tasavalta selvästi tunnustetaan, kommuunivapaus vahvistetaan ja kan-

Valppaan Kirjasto

salliskokous, jonka valta-aika oli kulunut umpeen, hajoitetaan. Näitä kirjelmiä saapui sellaiset määrät, että Dufaure, Thiers'in oikeusministeri, käski eräässä 23-p:nä huhtik. annetussa kiertokirjeessä yleisiä syyttäjiä käsittelemään »sovinnon huutoja» rikoksina! Mutta ne toivottomat mahdollisuudet huomioonottaen, jotka hänen sotaretkensä hänelle avasi, päätti Thiers muuttaa menettelytapaa ja määräsi koko maassa huhtik. 30 p:nä toimeenpantaviksi kunnallisvaalit uuden, kansallispokoukselle sanelemansa kunnallisasetuksen perusteella. Prefekteineen (maaherroineen) punoen juonia yhtäällä, poliiseineen peloitellen toisaalla odotti hän täysin luottavaisesti maakuntain vahvistuksen antavan kansalliskokoukselle sitä siveellistä tukea, jota sillä ei ollut koskaan ollut, ja saavansa maakunnilta sitä aineellista apua, jota hän Pariisiin voittaakseen tarvitsi.

Thiers oli heti alusta alkaen pitänyt tarpeellisenä pienellä sovintoilveilyllä, jonka tuli palvella useampaa kuin yhtä tarkoituserää, täydentää ryövärisotansa Pariisia vastaan, jota hänen omissa tiedonannoissa kaunisteltiin, ja ministeriensä yritykset panna koko Ranskassa pystyyn uusi hirmuvalta. Tuon ilveilyn piti pimittää maaseudut, houkutellessa Pariisin keskiluokkaa ja ennen kaikkea antaa kansalliskokouksen uskotelluille tasavaltalaisille tilaisuus kätkeä petoksensa Pariisia kohtaan Thiers'ille annetun luottamuksen taakse. Maaliskuun 21 p:nä, jolloin hänellä ei vielä ollut mitään sotajoukkoa, oli hän selittänyt kansalliskokoukselle: »Tulokoon mitä tulee, minä en tule lähettämään mitään joukkoja Pariisia vastaan.» Maaliskuun 27 p:nä purki hän taas: »Minä olen havainnut tasavallan toteutetuksi tosiasiksi ja vahvasti päättänyt pitää sen pystyssä.» Todellisuudessa kukisti hän Lyon'issa ja Marseille'ssa vallankumouksen tasavallan nimessä, samalla kuin hänen maajunkkariensa karkajunta vaiensi pelkän tasavallan nimen mainitsemisenkin Versailles'issa. Tämän sankaritekonsa jälkeen lievensi hän toteutetun tosiasian oletetuksi tosiasiksi. Orleanilaiset prinsit, joiden hän varovaisesti oli antanut lähteä tiehensä Bordeaux'sta, saivat nyt, julkisesti lakia rikkoen, vapaasti juo-

nitella Dreux'ssa. Ne myönnytykset, joista Thiers lukematomissa kohtauksissaan Pariisiin ja maaseudun valtuutettujen kanssa antoi torveja — niin häilyviä kuin ne olivatkin, päättyivät lopuksi, kun kaikki ympäri kävi, aina siihen, että hänen kostonsa todennäköisesti tulisi rajoittumaan siihen »kouralliseen rikoksentekijöitä, joka oli ollut osallisena Clément Thomas'n ja Lecomte'n murhissa», sillä hyvin ymmärrettävällä ehdolla, että Pariisi ja Ranska ehdottomasti tunnustaisivat herra Thiers'in itsensä paraimmaksi tasavaltaiseksi, aivan samaten kuin hän 1830 oli tehnyt Louis Philippe'n kanssa. Ja myönnytykset sitten — hän ei tyytynyt vain pitämään huolta siitä, että hänen ministerinsä tekivät ne epäilyksenalaisiksi niissä julkisissa selityksissään, joita ne kansalliskokoukselle niistä antoivat. Ei, hänellä oli vielä Dufaure'nsa toimimassa. Dufaure, tuo vanha orleanilainen asianajaja, oli aina piiritystilojen aikana ollut ylituomarina, niin nyt 1871 Thiers'in aikana kuin 1839 Louis Philippe'n ja 1849 Louis Bonaparten presidenttinä ollessa. Jollei hän ollut ministerinä, niin rikastui hän pitämällä puheita pariisilaiskapitalistien puolesta ja teki valtiollista pääomaa puhumalla itse voimaansaattamiaan lakeja vastaan. Nyt, tyytymättömänä siihen, ettei ollut saanut kansalliskokouksessa ajetuksi läpi sarjaa sortolakeja, joilla Pariisin kukistuttua piti kitkeä pois sieltä viimeisetkin tasavaltalaisen vapauden jätteet — nyt ilmaisi hän ennakolta Pariisin kohtalon hylkäämällä hänelle aivan liian pitkävetetisan menettelytavan sota-oikeuksissa ja saattamalla voimaan aivan uuden, julman maastakarkoituslain. V:n 1848 vallankumous, joka lakkautti kuolemanrangaistuksen valtiollisista rikoksista, oli korvannut sen maastakarkoituksella. Louis Napoléon ei uskaltanut uudelleen pystyttää giljotiinin valtaa, ei ainakaan julkisesti. Maajunkkarien kokouksen, joka vielä ei ollut kyllin rohkea edes ilmaistakseen, että pariisilaiset eivät olleet kapinoitsijoita, vaan murhaajia, täytyi siitä syystä rajoittaa ennakolta kostonsa Pariisia kohtaan Dufaure'n maastakarkoituslakiin. Kaikkien näiden seikkojen vallitessa olisi Thiers'in ollut mahdoton jatkaa sovintoilveilynsä näyttelemistä näin kauan,

jollei — mikä juuri oli hänen tarkoituksensa — se olisi synnyttänyt raivonhuutoja maajunkkareissa, joitten märehä järkeä ei tajunnut peliä eikä hänen viekastelunsa, vilppinsä ja viivästelynsä välttämättömyyttä.

Lähestyviä, 30 p:nä huhtik. tapahtuvia kunnallisvaaleja silmällä pitäen esitti Thiers 29 p:nä yhden suurista sovinto-näytelmistään. Keskellä erästä tunteellista, puhetaidollista suunpurkaustaan huudahti hän kansalliskokouksen puhujalavalta: »Ainoa olemassaoleva salaliitto tasavaltaa vastaan on se, mikä on Pariisissa ja mikä pakoittaa meidät vuodattamaan ranskalaista verta. Minä toistan kerran toisensa perään: antakaa vain jumalattomien aseiden pudota niiden käsistä, jotka niitä kantavat, ja rankaisua silmänräpäyksessä hillitsee rauhanteko, joka syrjäyttää vain rikollisten pienen joukon». Maajunkkarien kiihkeisiin välihuutoihin vastasi hän: »Sanokaa minulle, hyvät herrat, minä pyydän sitä mitä hartaimmin: olenko minä väärässä? Tekeekö se todellakin teille pahaa, että minä saatoin sanoa teille totuuden, että rikoksenteijöitä on vain kourallinen? Eikö se ole onni kaikessa onnettomuudessamme, että ihmiset, jotka kykenivät vuodattamaan Clément Thomas'n ja kenraali Lecomte'n verta, ovat vain harvinaisia poikkeuksia?»

Ranska oli kuitenkin kuuro Thiers'in puheille, joilla hän imarteli itselleen esittäneensä parlamentarisen sireenilaulun. Kaikista 700,000 kunnanvaltuutetusta, jotka valittiin 35,000:sta Ranskalle pelastetusta kunnasta, eivät yhtyneet legitimistit, orleanilaiset ja bonapartelaiset kyenneet ajamaan läpi 8000. Seuraavien täydennys- ja uusintavaalien tulos oli vielä vihamielisempi heille. Kansalliskokous, sen sijaan että se olisi maaseudulta saanut niin kipeästi tarvitsemaansa aineellista voimaa, kadotti viimeisenkin siveellisen vallan vaatimuksen: vaatimuksen olla yleisen äänioikeuden ilmaisu Ranskassa. Ja tehdäkseen tappion täydelliseksi uhkasivat kaikkien Ranskan kaupunkien äsken valitut valtuutetut Versailles'in vallananastajien kokousta vastakokouksen kutsumisella Bordeaux'seen.

Silloin oli kauan odotettu hetki Bismarck'in ratkaise-

valle esiintymiselle tullut. Hän käski hallitsija-äänellä Thiers'in viipymättä lähettämään valtuutetut lopullista rauhantekoa varten Frankfurtiin. Nöyrästi totellen herransa ja mesiarinsa kutsua kiiruhti Thiers lähettämään koetellun Jules Favre'ensa, apunaan Pouyer-Quertier. Pouyer-Quertier, »etevä» puuvillankehrääjä Rouen'ista, oli tulinen, jopa orjainen toisen keisarikunnan kannattaja, joka ei koskaan ollut havainnut siinä mitään muuta väärää kuin kauppasopimuksen Englannin kanssa, mikä sopimus haittasi hänen omia tehtailija-etujaan. Tuskin oli Thiers Bordeaux'ssa tehnyt hänet finanssiministeriksi, kun hän alkoi esittää valituksia tuota »jumalatonta» sopimusta vastaan, antoi viittauksia, että se pian olisi lakkautettava, oli vielä kyllin häpeämätön koettaessaan, vaikkakin turhaan (koska hän oli tehnyt laskelmansa ilman Bismarck'ia), heti uudelleen voimaan saattaa vanhat suojelustullit Elsassia vastaan, jossa ei, kuten hän sanoi, minkäänlaisia voimassaolevia kansainvälisiä sopimuksia ollut tuon toimenpiteen esteenä. Tämä mies, joka vastavallankumouksessa näki keinon työpalkkojen polkemiseksi alas Rouen'issa ja ranskalaisten maakuntien luovuttamisessa keinon tavaroittensa hinnan korottamiseksi Ranskassa, — eikö hän ollut kuin ennakolta määrätty arvokkaaksi toveriksi Jules Favre'elle tämän viimeisessä, koko hänen työnsä kruunaavassa petoksessa?

Kun tämä oivallinen pari valtuutettuja tuli Frankfurtiin, ärjäsi Bismarck kohta heille komennuksen: joko keisarikunta palautettava tai tinkimättä hyväksyttävä minun rauhanehtoni! Nämä ehdot sisälsivät, että sotakorvauksen maksamisen määräaikoja oli lyhennettävä, sen ohella, että preussilaiset joukot saivat jatkuvasti pitää miehitettyinä Pariisin linnoitukset, siksi kuin Bismarck selitti olevansa tyytyväinen asiain tilaan Ranskassa — niin että Preussi tunnustettiin korkeimmaksi erotuomariksi Ranskan sisäisissä asioissa! Sitävastoin oli Bismarck valmis Pariisin puhdistamista varten laskemaan vapaaksi vangitun bonapartelaisen armeijan ja antamaan suoranaista apua Keisari Vilhelmin joukoista. Hän takasi rehellisyytensä sillä, että teki sotakorvauksen

ensimmäisen erän maksamisen riippuvaksi Pariisiin »rauhottamisesta». Sellaisen syötin luonnollisesti Thiers ja hänen asiamiehensä nielaisivat ahnaasti. He allekirjoittivat sopimuksen 10 p:nä toukok. ja hankkivat kansalliskokouksen vahvistuksen sille jo 21 p:nä.

Rauhanteon ja bonapartelaisten vankien saapumisen välillä olevana aikana tunsii Thiers velvollisuudekseen uudelleen ottaa esitettäväksi sovintopilansa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun hänen tasavaltalaiset kätyrinsä olivat äärimmäisessä tuskassa löytääkseen verhon, millä peittäisivät silmänsä Pariisin verilöylyn valmisteluilta. Vielä toukok. 8 p:nä vastasi hän eräälle sovinnollismieliselle keskiluokan porvarien lähetystölle: »Niinpiankuin kapinoitsijat päättävät antautua, tulevat Pariisiin portit kokonaisen viikon olemaan selko selällään kaikille muille paitsi kenraalien Clément Thomas'n ja Lecomte'n murhaajille.»

Muutamia päiviä senjälkeen, kun maajunkkarit ankarin sanoin syyttivät häntä tästä lupauksesta, kieltäytyi hän kaikista selityksistä, mutta lisäsi tuon merkitsevän viittauksen: »Minä sanon Teille, että Teidän joukossanne on kärsimättömiä, joilla on aivan liian kiire. Tällaisten täytyy odottaa vielä kahdeksan päivää. Näiden kahdeksan päivän kuluttua ei enää ole mitään vaaraa olemassa ja tehtävä tulee silloin vastaamaan heidän rohkeuttaan ja heidän kykyjään.» Heti kuin Mac Mahon saattoi luvata, että hän kohta oli valmis hyökkäämään Pariisiin, selitti Thiers kansalliskokoukselle, että hän tulee menemään Pariisiin *laki kädesään* ja vaatimaan täydellisen sovituksen niiltä kurjilta, jotka ovat uhranneet sotamiesten henkiä ja hävittäneet julkisia muistomerkkejä. Kun ratkaisun hetki läheni, sanoi hän kansalliskokoukselle: »Minulla ei ole armoa»; Pariisille, että tuomionsa on julistettu; bonapartelaisille roistoilleen, että heillä oli esivallan lupa vaatia Paariisilta kosta halunsa mukaan. Vihdoinkin, kun kavallus 21 p:nä toukokuuta oli aukaissut Pariisin portit kenraali Douai'lle, paljasti Thiers 22 p:nä maajunkkareilleen sovintoilveilynsä »tarkoituksen», jonka he niin itsepintaisesti olivat väärin käsittäneet. »Minä

sanoin Teille muutamia päiviä sitten, että me lähestymme päämäärää. Tänään tulen Teille sanomaan, että — päämäärä on saavutettu. Järjestyksen, oikeuden ja sivistyksen voitto on vihdoinkin voitettu.»

Ja se oli voitettu. Porvarillisen järjestelmän sivistys ja oikeus esiintyy todellisessa, kaameassa valaistuksessaan, niinpiankuin tämän järjestelmän orjat nousevat kapinaan herrojansa vastaan. Silloin tulee tuo sivistys ja tuo oikeus näkyviin peittelemättömänä raakuutena ja laittomina kustoina. Jokainen uusi vaihe rikkauden riistäjien ja sen tuottajien välisessä luokkataistelussa osoittaa tämän tosiasian yhä räikeämmin. Yksin porvariston v. 1848 tekemät julmuudetkin peittyvät varjoon v. 1871 harjoitetun kuvaamattoman kataluuden rinnalla. Se uhrautuva sankarillisuus, jolla pariisin väestö — miehet, naiset ja lapset — jatkoi taistelua kahdeksan pitkää päivää versaillesilaisten hyökkäyksen jälkeen, kuvastaa yhtä suuressa määrässä heidän puoltamansa asian suuruutta kuin sotamiesten helvetilliset teot kuvastavat sen sivistyksen synnynnäistä henkeä, jonka palkattuja puolustajia ja kustajia he ovat. Maineikas sivistys todellakin, jonka elinkysymys on, miten se selviytyy murhattujen ruumiskasoista, sittenkuin taistelu on tauonnut!

Löytääksemme vastineen Thiers'in ja hänen verikoirainsa menettelylle on meidän mentävä ajassa taaksepäin Sullan ja molempain roomalaisten triumviraattien aikoihin. Silloin tapaamme samanlaisia kylmäverisiä joukkoteurastuksia; saman välinpitämättömyyden ijästä ja suvusta murhatessa; saman menettelytavan vankien kiduttamisessa; samat pannaan julistamiset, mutta tällä kerralla kokonaista luokkaa vastaan; saman hurjan ajometsästyksen johtajien perässä, jottei vaan yksikään ainoa pääsisi käsistä; samat ilmiannot valtiollisia ja yksityisiä vastustajia vastaan; saman välinpitämättömyyden raadellessa väestöä, jolla ei ole mitään tekemistä taistelujen kanssa. Se ero vain on olemassa, ettei roomalaisilla vielä ollut kuularuiskuja tuhottavien joukotaiseen surmaamiseen eivätkä he »kantaneet käsissään lakia» eikä myöskään huulillaan sanaa »sivistys».

Ja näitten häpeällisten tekojen jälkeen katsokaa nyt porvarillisen sivistyksen toista, vielä inhottavampaa puolta, sellaisena kuin se on kuvattu sen omissa lehdissä!

»Samaan aikaan», kirjoittaa erään lontoolaisen tory-lehden Pariisiin kirjeenvaihtaja, »samaan aikaan kuin yksinäiset laukaukset vielä kajahtelevat kaukaisuudessa ja haavoittuneita, hoidottomiksi jätettyinä kuolee Perc-Lachaise'n hautakivien välissä, kun 6,000 pelästynyttä kapinoitsijaa epätoivon kuolinkamppailussa eksyksissään harhailee katakombien salakäytävissä ja onnettomia ihmisiä vielä kuljeksi kaduilla kuularuiskujen joukottain ammuttavina — on surullista nähdä kahvilat täyteen ahdettuina absintinjuojia, biljardin- ja dominonpelaajia, nähdä naisellisen turmeluksen leviävän boulevardille ja kuulla, kuinka juomisen ja mässäyksen suuriääninen melu ylhäisten ravintoloiden yksityishuoneista häiritsee yörauhaa.» Herra Edouard Hervé kirjoittaa »Journal de Paris»-nimisessä, kommuunin lakkauttamassa versaillesilaisessa lehdessä: »Se tapa, millä Pariisin väestö (!) eilen ilmaisi tyytyväisyytensä, oli tosiaankin enempi kuin rivo, ja me pelkäämme sen aikaa myöten käyvän pahemmaksi. Pariisi on nyt juhla-asussaan, joka totisesti ei ole paikallaan, ja täytyy siitä tulla loppu, jollemme tahdo kantaa »turmeluksen Pariisin» nimeä.» Ja sitten lainaa hän erään kohdan Tacituksesta: »Ja kuitenkin heti seuraavana aamuna tämän hirveän taistelun jälkeen ja ennenkuin se täydellisesti oli taisteltukaan loppuun, alkoi Rooma, alennustilassaan ja turmeltuneena, uudelleen rypeä siinä hyvinvoinnin rapakossa, joka turmeli sen ruumiin ja tahrasi sen sielun — alibi prolia et vulnera, alibi balnea et popinoeque (täällä taisteluja ja haavoja, tuolla kylpyjä ja ravintoloita).» — Herra Hervé unohtaa vain, että se »Pariisin väestö», josta hän puhuu, on Thiers'in Pariisin väkeä, ranskalais-keikareita, joita joukottain palaa Versailles'ista, Saint Denis'stä, Reuil'sta ja Saint Germain'ista, — todellakin »turmeluksen Pariisi».

Jokaisessa verisessä voitonriemussa, mitä tämä häpeällinen, työn orjuuttamiseen perustuva sivistys viettää saatuaan voiton uuden ja paremman yhteiskunnan uhrautuvaisista

esitaistelijoista, hukkuu sen teurasuhrien huuto parjausten tulvaan, jota yli maailman vyöryvä kaiku toistaa. Kommuunin iloinen työläisten Pariisi muuttuu äkkiä »järjestyksen» verikoirain käsissä pandominiumiksi. Ja mitä todistaa tämä hirmuinen muutos kaikkien maiden porvarilliselle järjelle? Ei muuta kuin että kommuuni on tehnyt liiton sivistystä vastaan. Pariisin väestö uhraa innostuneena henkensä kommuunin puolesta; sen kuolleitten lukumäärä on suurempi kuin missään aikaisemmassa taistelussa. Mitä se todistaa? Ei mitään muuta kuin että kommuuni ei ollut kansan oma hallitus, vaan kourallisen rikoksentekijöitä suorittama väkivallanteko! Pariisin naiset uhraavat ilomielin henkensä niin katusuluilla kuin mestauspaikoillakin. Mitä tämä todistaa? Ainoastaan sitä, että kommuunin paha henki on muuttanut ne raivottariksi. Kommuunin maltillisuus sen kaksikuukautisen kieltämättömän vallan aikana löytää vastaavaisuutensa vain sen puolustuksen sankaruudessa. Mitä se todistaa? Ei mitään muuta kuin sitä, että kommuuni kokonaista kaksi kuukautta maltillisuuden ja ihmissyyden naamarin alle salasi pirullisten halujensa verenhimon päästääkseen kuolinkamppailunsa hetkellä sen valloilleen.

Pariisin työläiset ovat sankarillisessa itsensäuhrauksessa vieneet mukanaan rakennuksia ja muistomerkkejä liekkeihin. Kun köyhälistön hallitsijat silpovat työläisten eläviä ruumiita kappaleiksi, ei heillä enää olekaan lupa luulla saavansa voittokulussa kulkea takaisin asuinsijojensa koskemattomien muurien sisäpuolelle. Versailles'in hallitus huudahtaa: murhapoltto! ja kuiskaa tuon iskusanan kaikille kätyreilleen etäisintäkin kylää myöten, jotta ne kaikkialla ryhtyvät ajamaan takaa vastustajiaan, epäiltyinä ammattimaisesta murhapoltosta! Koko maailman porvaristo katselee mielihyvällä joukkoteurastuksia taistelun *jalkeen*, mutta kauhistuu kovasti kodin ja konnun häväisemistä!

Kun hallitukset antavat sotalaivastoilleen esivallan lupa-kirjan »surmata, polttaa ja hävittää», onko se päästökirja murhapoltosta? Kun brittiläiset joukot vallattomuudessaan polttivat Washington'in kapitoliumin ja Kiinan keisarin kesä-

palatsin, oliko se murhapolttot? Kun Thiers kuuden viikon ajan pommitti Pariisia sillä tekosyillä, että hän tahtoi sytyttää vain sellaiset talot, joissa oli ihmisiä, oliko se murhapolttot? — Sodassa on tuli täysin oikeudenmukainen ase. Vihollisen miehittämiä rakennuksia pommitetaan, jotta saataisiin ne syttymään. Jos puolustajien täytyy ne jättää, niin pistävät ne itse ne palamaan, jotta eivät hyökkääjät pääse niihin asettumaan. Poroksi polttaminen on aina ollut niiden rakennusten välttämätön kohtalo, jotka ovat sijainneet maailman säännöllisten sotajoukkojen taistelurintamalla. Mutta sorrettujen sodassa sortajiaan vastaan, historian ainoassa oikeudenmukaisessa sodassa, ei tämä millään muuttoa saisi olla sääntönä. Kommuuni on käyttänyt tulta puolustuskeinona sanan ahtaimmassa merkityksessä. Se käytti sitä sulkeakseen versaillesilaisten joukoilta nuo pitkät suorat kadut, jotka Haussmann tahallisesti tykkitulo varten oli aukaissut. Se käytti sitä peittääkseen peräytymistään, aivan samaten kuin versaillesilaiset eteenpäin tunkeutuessaan käyttivät granaattejaan, jotka hävittivät vähintään yhtä paljon taloja kuin kommuunin tuli. Vielä tänä päivänä on ratkaisematta, mitkä talot ovat puolustajien, mitkä hyökkääjien sytyttämiä. Ja puolustajat turvautuivat tuleen vasta sitten, kun versaillesilaiset joukot jo olivat aloittaneet vangittujen joukkomurhaamisen. — Sitäpaitsi oli kommuuni aikoja ennen julkisesti kuuluttanut, että se äärimmäisyyteen jouduttuaan tulisi hautaamaan itsensä Pariisin pirstaleiden alle ja tekemään siitä toisen Moskovan, samoin kuin puolustushallituskin, tosin ainoastaan kavallustaan peittääkseen, oli luvannut. Juuri tätä tarkoitusta varten oli Trochu aikoinaan hankkinut tarvittavan paloöljyn. Kommuuni tiesi, että sen vastustajat eivät rahtuakaan välittäneet pariisilaisväestön hengestä, mutta kyllä sitä enemmän omista siellä olevista rakennuksistaan. Ja Thiers oli omasta puolestaan selittänyt, että hän tulisi olemaan järkähtämätön kostossaan. Kohta kuin hänellä oli joukkonsa taisteluvalmiina toisella puolella ja preussilaiset katkaisivat ulospääsyn toisella, huudahti hän: »Minulla ei ole armoa. Kosto tulee olemaan täydellinen,

oikeus ankara». Jos pariisin työläisten teot olivat vandalismia (raakalaisuutta), niin olivat ne epätoivoisen puolustuksen eivätkä voitonriemun vandalismia, niinkuin oli se, johon kristityt tekivät itsensä syypäiksi pakanallisen antiikin todellakin verrattomia taideteoksia kohtaan; ja tämänkin vandalismin on historiankirjoittaja todistanut oikeutetuksi välttämättömänä ja suhteellisesti pienimerkityksellisenä kohtana jättiläistaistelussa uuden syntyvän ja vanhan hajoavan yhteiskunnan välillä. Vielä vähemmän oli se jonkin Haussmann'in vandalismia, joka pyyhkäisi pois historiallisen Pariisin tehdäkseen sijaa tyhjäntoimittajien Pariisille.

Mutta kommuunin surmaamat kuusikymmentäneljä panttivankea, niiden joukossa Pariisin arkkipiispa! — Porvaristo ja sen armeija olivat kesäkuussa 1848 ottaneet uudelleen käytäntöön jo aikoja sitten sodankäynnistä hävinneen tavan — turvattomien vankiensä ampumisen. Tätä julmaa tapaa on siitä lähtien pienemmässä tai suuremmassa määrässä käytetty kaikkia kansankapinoita tukahdutettaessa Euroopassa ja Intiassa, mikä todistaa, että se oli todellinen »sivistyksen edistysaskel!» Toiselta puolelta olivat preussiläiset Ranskassa herättäneet henkiin tavan ottaa panttivankeja — syyttömiä ihmisiä, jotka hengellään olivat heille vastuussa toisten toimista. Kun Thiers, kuten olemme nähneet, heti taistelun alusta alkaen saattoi voimaan tuon inhimillisen tavan ampua kuoliaaksi kommuunin vankeja, ei kommuunille jäänyt muuta keinoa näitten vankien hengen suojelemiseksi kuin turvautua tuohon preussiläiseen tapaan ottaa panttivankeja. Panttivankeiden henki oli monen moneen kertaan menetetty vankien jatkuvalla ampumisella Versailles'issa. Miten saattetiinkaan niitä enää säästää sen verilöylyn jälkeen, jolla Mac Mahon'in pretoriaanit juhlivat tuloansa Pariisiin? Pitikö viimeisenkin vastapainon porvarihallituksen hillittömälle raakuudelle — panttivankeiden ottamisen -- jäädä vain naurun esineeksi? Piispa Darboy'n todellinen murhaaja on Thiers. Kommuuni oli kerran toisensa perään tarjoutunut vaihtamaan arkkipiispan ja joukon muita pappeja kaupapällisiksi yhtä ainoata, Thiers'in kiinnipitämätä Blanqui'ta

vastaan. Thiers kieltäytyi itsepintaisesti. Hän tiesi, että hän Blanqui'ssa antaisi kommuunille yhden pään lisää, kun sitävastoin arkkipiispa parhaiten palveli hänen tarkoituksiaan — ruumiina. Thiers matki tässä suhteessa Cavaignac'ia. Minkä kauhun huudon päästivätkään Cavaignac ja hänen »järjestyksen miehensä», kun he kesäkuussa 1848 leimasivat kapinoitsijat arkkipiispa Affre'n murhaajiksi! Ja kuitenkin tiesivät he varsin hyvin, että arkkipiispan olivat ampu- neet järjestyksipuolen sotamiehet. Jacquemet, arkkipiispan tuomiorovasti, oli kohta teon jälkeen antanut hänelle siihen suuntaan käyvän todistuksensa.

Koko tämä parjauksen kuoro, jota järjestyksipuolue veri- juhliensa yhteydessä ei koskaan ole jättänyt ääneen virittä- mättä uhrejansa vastaan, todistaa vain, että meidän päiviemme porvaristo pitää itseään sen muinaisen feodaliheran laillis- tettuna jälkeläisenä, joka piti jokaista asetta omassa kädessä oikeutettuna plebeijä vastaan, kun sitä vastoin mikä ase tahansa plebeijin kädessä oli ilman muuta rikos.

Hallitsevan luokan salaliitto vallankumouksen kukista- miseksi vieraan valloittajan suojeluksen alla käydyn sisälli- sen sodan kautta — salaliitto, jonka jälkiä me olemme seuranneet syyskuusta lähtien siihen saakka, kun Mac Ma- hon'in pretoriaanit St. Cloud'n portista marssivat sisään — saavutti huippunsa Pariisin verilöylyssä. Bismarck katselee tyytyväisenä muhoillen Pariisin raunioita, joissa hän ehkä näki ensimmäisen suorituserän» siitä yleisestä suurten kau- punkien hävityksestä, jota hän oli pyytänyt saada tehdäkseen, kun vielä oli yksinkertainen maajunkkari preussiläisessä chambre introuvable'ssa (maajunkkarien kamarissa) v. 1849. Hän katselee tyytyväisenä Pariisin köyhälistön ruumiita. Hänelle ei se ole ainoastaan vallankumouksen hävittämistä vaan samalla Ranskan hävittämistä, joka nyt todella on mestattu, vieläpä Ranskan oman hallituksen toimesta. Kai- kille menestyksellisille valtiomiehille ominaisella pintapuoli- suudella näkee hän vain tämän valtavan historiallisen tapah- tuman ulkokuoren. Missä on milloinkaan aikaisemmin historia pannut näyttämölle voittajan, joka kruunaa voittonsa

sillä, että näyttelee ei ainoastaan voitetun hallituksen san-
tarmin, vaan samalla myös sen palkatun salamurhaajan
osaa? Preussin ja Pariisin kommuunin välillä ei ollut
mitään sotaa. Päinvastoin: kommuuni oli hyväksynyt rau-
hanehdot ja Preussi oli vakuuttanut puolueettomuutensa.
Preussi ei siis ollut sotaakäyvä puoli. Se toimi kuin sala-
murhaaja, kuin pelkuri salamurhaaja, koska se ei ottanut
päälleen mitään vaaroja; kuin palkattu salamurhaaja, sillä
se teki 500 miljoonaan nousevien verirahojensa maksamisen
riippuvaksi Pariisin kukistumisesta. Ja niin tuli vihdoinkin
päivänvaloon tuon sodan todellinen luonne, jonka kautta
kaitselmus oli asettanut hurskaan ja siveellisen Saksan kurit-
tamaan jumalatonta ja kevytmielistä Ranskaa! Ja tämä
ennenkuulumaton rikos kansainvälistä oikeutta vastaan, jo
sellaisena kuin sen ovat käsittäneet vanhan ajan lainoppineet,
on sen sijaan, että se olisi ravistanut Euroopan »sivistyneet»
hallitukset hereille julistamaan lupauksensa rikkoneen Preus-
sin, joka oli pelkkä ase Pietarin hallituksen kädessä, kans-
sainkiroukseen — se on sen sijaan pannut ne vain mietti-
mään, eivätkö nekin harvat teurasuhrit, jotka ovat päässeet
pujahtamaan pakoon Pariisia ympäröineen kaksinkertaisen
vahtiketjun lävitse, olisi luovutettava Versailles'in hallituksen
pyöveleille!

Että uudemman ajan valtavimman sodan jälkeen voit-
tava ja voitettu armeija tekevät liiton yhteisesti teurastaakseen
köyhälistöä — sellainen ennenkuulumaton tapaus ei todista,
niinkuin Bismarck luulee, uuden ylöspäin pyrkivän yhteis-
kunnan kukistumista, vaan se todistaa vanhan porvarillisen
yhteiskunnan täydellistä hajaantumista. Korkein sankarilli-
nen nousu, mihin tämä vanha yhteiskunta vielä kykeni, on
kansallissota, ja tämä osoittautuu nyt olevan pelkkää *halli-
tushuijausta*, jolla ei enää ole muuta tarkoitusta kuin lykätä
tuonnetuksi luokkataistelua ja joka huijaus sysätään syr-
jään heti kuin luokkataistelu jälleen leimahtaa esiin kansa-
laisotana. Luokkavalta ei enää kykene piiloittamaan
itseänsä kansallisen virkatakin alle. *Kansalliset hallitukset
nousevat yhtenä köyhälistöä vastaan!*

-V:n 1871 helluntaipäivän jälkeen ei voi enää olla rauhaa eikä aselepoa Ranskan työväestön ja sen työntuotteiden anastajien välillä. Palkatun sotaväen rautainen käsi saattanee ehkä jonkun aikaa pitää molempia luokkia saman painostuksen alla. Mutta taistelun täytyy yhä uudestaan ja uudestaan puhjeta alati kasvavassa laajuudessa eikä voi olla epäilystäkään siitä, kuka tulee olemaan lopullinen voittaja — harvat riistäjätkö vai työtätekevien valtava enemmistö. Ja Ranskan työväestö on ainoastaan koko uusi aikaisen köyhälistön etujoukko.

Samaan aikaan kuin Euroopan hallitukset tällä tavalla Pariisiin edustalla todistavat luokkavallan kansainvälistä luonnetta, huutavat he täyttä kurkkua kansainvälisen työväenliiton — joka on työn kansainvälinen vasta-järjestö pääoman yleismaailmallista liittoa vastaan — olevan pääsyllisen koko tähän onnettomuuteen. Thiers syytti sitä työn despootiksi (sortovaltiaaksi), joka tahtoo käydä sen vapauttajasta. Picard käski, että kaikki yhteys internationalen ranskalaisten ja ulkomaalaisten osastojen välillä oli katkaistava. Kreivi Jaubert, Thiers'in vanha, muumioitu rikoskumppani v:n 1835 ajoilta, julisti kaikkien hallitusten tärkeimmän tehtävän olevan hävittää sen juurinensa. Maajunkkarit kansalliskokouksessa karjuvat sitä vastaan, ja koko Euroopan sanomalehdistö yhtyy kööriin. Eräs arvossapidetty ranskalainen kirjailija, joka on täydellisesti vieras liitollemme, lausuu siitä seuraavasti: »Kansalliskaartin keskuskomitean jäsenet, samoin kuin suurin osa kommuunin jäsenistä ovat toimeliaimpia, taitavimpia ja tarmokkaimpia päitä kansainvälisessä työväenliitossa henkilöitä, jotka ovat läpeensä rehellisiä, suoria, pystyviä, täynnä antaumusta, vilpittömiä ja innostuneita sanan *hyvässä* merkityksessä.» Poliisilta vivahtava porvariäly luonnollisesti kuvittelee kansainvälisen työväenliiton jonkinlaiseksi salaiseksi seuraksi, jonka keskusvirasto aika ajoin määrää toimeenpantaviksi purkauksia eri maissa. Liittomme on kuitenkin tosiasiallisesti ainoastaan se kansainvälinen side, joka yhdistää sivistyneen maailman eri maitten edistyneimmät työläiset yhteen. Missä maassa, missä muo-

dossa ja minkälaisissa oloissa tahansa luokkataistelua muodossa tai toisessa ilmeneekin, on luonnollista, että liittomme jäsenet ovat etunenässä. Se maaperä, jossa se versoo, on uusiaikainen yhteiskunta itse. Sitä ei voida polkea maahan suurimmallakaan verenvuodatuksella. Hävittääkseen sen täytyisi hallitusten ennen kaikkea hävittää pääoman pakkovalta työn yli — siis hävittää oman loiselämänsä ehto.

Työläisten Pariisia kommuuneineen tullaan aina juhli-
maan uuden yhteiskunnan kunniakkaana airueena. Sen marttyyrit ovat haudatut työväenluokan suureen sydämeen. Sen hävittäjät on historia jo nyt naulannut siihen häpeäpaaluun, josta heidän pappiensa kaikki rukoukset ovat voimattomia heitä pelastamaan.

Pääneuvosto :

M. T. Boon, Fred. Bradnick, G. H. Buttery, Caihill, Villiam Hales, Kolb, Fred. Lessner, G. Milner, Thomas Mottershead, Charles Murray, Pfänder, Roach, Rühl, Sadler, Cowell Steyney, Alf. Taylor, V. Townshend.

Kirjeenvaihtaja-sihteerit :

Eugène Dupont, Ranska. — Karl Marx, Saksa ja Hol-
lanti. — Friedrich Engels, Belgia ja Espanja. — Hermann
Jung, Sveitsi. — P. Giovacchini, Italia. — Zévy Moritz,
Unkari. — Anton Zabicki, Puola. — J. Cohen, Tanska.
— J. G. Eccarius, Yhdysvallat.

Hermann Jung, puheenjohtaja. — John Veston, rahas-
tonhoitaja. — Georg Harris, rahastonh. apulainen. — John
Hales, yleissihteer. 256, High Holborn, London, V. C.,
toukokuun 30 pnä 1871.

Liitteitä.

I. Vankijono pysäytettiin Avenue Uhrich'ille ja asetettiin neljä- tai viisimiehiisiin riveihin katukäytävälle, kasvot kadulle päin. Kenraali, markiisi de Gallifet esikuntineen nousi hevosten selästä ja tarkasti linjaa alkaen vasemmalta sivustalta. Kenraali kulki hitaasti pitkin rivejä tarkastellen niitä. Silloin tällöin pysähtyi hän, ottaen olkapäästä tai viitaten takimaisista riveistä jonkin miehen erilleen. Nämä tällä tavoin poimitut asetettiin pitemmittä puheitta keskelle katua, jossa ne pian muodostivat oman erityisen rivinsä... Oli silmiinpistävää, että menettely antoi runsaasti sijaa erehdyksille. Eräs ratsastava upseeri kiinnitti kenraalin huomiota erääseen mieheen ja erääseen naiseen jonkin erityisen pahantyon tähden. Nainen syöksyi esiin rivistä, lankesi polvilleen ja vakuutti ojennetuin käsivarsin kiihkeästi syyttömyyttään. Kenraali odotti keskeytystä puhetulvassa ja sanoi sitten mitä levollisimmalla naamalla ja ryhtiään liikauttamatta: »Rouvaseni, minä olen käynyt kaikissa Pariisin teattereissa, ei maksa vaivaa näytellä ilveilyä (il ne vaut pas la peine de jouer la comédie)...» Tuona päivänä ei ollut hyvä olla kenenkään, jos hän oli huomattavasti suurempi, likaisempi, puhtaampi, vanhempi tai rumempi kuin kanssaihmisensä. Erään miehen suhteen kiinnitti erikoisesti huomiotani, että hänen oli kiittäminen pikaisesta pääsystään tästä maallisesta murheenlaaksosta ainoastaan sisäänlyötyä nenäänsä.... Toista sataa poimittiin tällä tavoin, ryhmä sotamiehiä komennettiin ampumaan ja muu osa vangeista sai marssia eteenpäin, valittujen jäädessä jällelle. Muutamia minuitteja jälkeenpäin alkoi ryhmä takanamme ja jatkoi — lyhyin keskeytyksin — ampumistaan yli neljännestunnin. Näin tapahtui näiden umpimähkään tuomittujen onnettomien telotus.» — Daily News-lehden Pariisin kirjeenvaihtaja kesäk. 8 p:nä. — Mainittu Gallifet, rouvansa rakastaja, joka yleisesti oli tunnettu hänen ruumiinsa häpeällisistä paljastelemisista toisen keisarikunnan

juomingeissa», oli sodan aikana yleisesti tunnettu nimellä ranskalainen *vänrikki Pistooli*.

»Le Temps,» harkitseva eikä millään tavalla huomiota herättämään taipuvainen lehti, kertoo hirvittävän jutun puollittain kuoliaaksi ammutuista ja ennen kuolemaansa haudatuista ihmisistä. Suuri joukko haudattiin Jacques-la-Bouchière'n luona olevalle torille ja monien peitteeksi viskattiin ainoastaan ohut kerros maata. Päivällä katujen hälinä hämmensi kaiken, mutta yön hiljaisuudessa heräsivät läheisten talojen asukkaat hiljaiseen voihkimiseen, ja aamulla nähtiin suljetun nyrkin pistävän ylös maasta. Tuon johdosta käskettiin ruumiit kaivaa uudelleen ylös Että monet haavottuneet haudattiin elävältä, siitä ei voi olla piennintäkään epäilystä. Yhden tapauksen voin taata. Kun Brunel ja hänen rakastettunsa toukok. 24 p. olivat ammutut erään Vendôme-torin varrella olevan talon pihalla, annettiin heidän maata siinä 27 p:nä iltapäivään. Kun silloin vihdoinkin tultiin viemään ruumiita pois, havaittiin naisen vielä olevan elossa ja vietiin hänet sitomispaikalle. Vaikka häneen oli osunut neljä kuulaa, on hengenvaara nyt ohi.» — Evening Standart-lehden Pariisin-kirjeenvaihtaja kesäk. 8 p:nä.

II. Seuraava kirje oli julkaistuna lontoolaisessa Times-lehdessä 13 p:nä kesäkuuta:

»Times-lehden toimittajalle. — Herra Toimittaja! — Kesäkuun 6 p:nä 1871 on hra Jules Favre lähettänyt kaikille Euroopan valloille osoitetun kiertokirjeen, jossa hän vaatii kansainvälistä työväenliittoa kuristettavaksi kuoliaaksi. Muutamat huomautukset riittänevät valaisemaan tätä asiakirjaa.

Jo meidän sääntöjemme johdannossa on ilmoitettuna, että internationale perustettiin syyskuun 28 p:nä 1864 julkisessa kokouksessa St. Martin Hall'issa, Long Acre, Lontoossa. Hänelle itselleen parhaiten tunnetuista syistä asettaa Jules Favre perustamisen päivänmäärän ajassa teaksepäin aina vuoteen 1862.

Meidän periaatteitamme selostaakseen uskottelee hän jäljentävänsä »sen (internationalen) 25 p:nä maalisk. 1869

julkaistua painotuotetta.» Ja mitä hän lainaa? Erään seuran julkaisua, joka *ei* ole internatsionale. Tämän kaltaisia temppeja käytti hän jo silloin kuin hän verrattain nuorena asianajajana puolusti pariisilaista Le National-lehteä parjauksesta nostettuja Cabet'n kanteita vastaan. Silloin uskotteli hän toistavansa otteita Cabet'n lentokirjasista, kun sen sijaan luki itse väliin pistämiään lisälauseita. Tämä silmäkääntäjätemppe paljastettiin kuitenkin oikeuden edessä ja olisi hän, jos Cabet ei olisi ollut niin peräänantavainen, rangaistukseksi tullut potkituksi pois Pariisiin asianajajien yhdistyksestä. Kaikista näistä asiakirjoista, joita hän vetää esiin internationalen asiakirjoina, ei yksikään ole sen. Niinpä sanoo hän: »Liitto julistaa olevansa ateistinen, sanoo Lontoossa 1869 perustettu pääneuvosto.» Pääneuvosto ei ole koskaan julkaissut tuollaista. Päinvastoin: se on julkaissut asiakirjan, joka on kuolettanut »allianssin» — L'Alliance de la démocratie socialiste Genève'ssä, jota Jules Favre siiteeraa — alkuperäiset säännöt.

Koko kiertokirjeessään, joka osaksi on olevinaan tähdätty keisarikuntaakin vastaan, toistaa Jules Favre internatsionalea vastaan yksinomaan niitä poliisisatuja, joita keisarikunnan yleiset syyttäjät ovat keksineet kokoon ja jotka keisarikunnan omien tuomioistuinten edessä ovat rauenneet omaan tyhjyyteensä.

On tunnettua, että internatsionalen pääneuvosto molemmissa julistuksissaan (heinä- ja syyskuussa 1870) silloisesta sodasta on paljastanut Preussin valloitus suunnitelmat Ranskaa vastaan. Myöhemmin kääntyi hra Reitlinger, Jules Favren yksityissihteeri, mutta luonnollisesti turhaan, muutamien pääneuvoston jäsenten puoleen saadakseen nämä toimeenpanemaan joukkomielenosotuksia Bismarckia vastaan ja kansallisen puolustuksen hallituksen hyväksi. Erityisesti pyydettiin, että niissä ei tasavaltaa sanallakaan mainittaisi. Valmistelut joukkomielenosotuksia varten Jules Favre'n odotetun Lontooseen saapumisen johdosta tehtiin — varmaankin mitä parhaimmassa tarkoituksessa — vastoin pääneuvoston tahtoa, joka 9 p:nä syysk. antamassaan julistuksessa

nimenomaan jo ennakolta oli varoittanut Pariisiin työläisiä Jules Favre'sta ja hänen virkatovereistaan.

Mitähän hra Jules Favre sanoisi, jos internationalen pääneuvosto vuorostaan lähettäisi hänestä kiertokirjeen kaikille Euroopan hallituksille ja pyytäisi niiden kiinnittämään erityisesti huomiotaan jo kuolleen hra Millière'en Pariisissa julkaisemiin asiakirjoihin?

Erinomaisella kunnioituksella

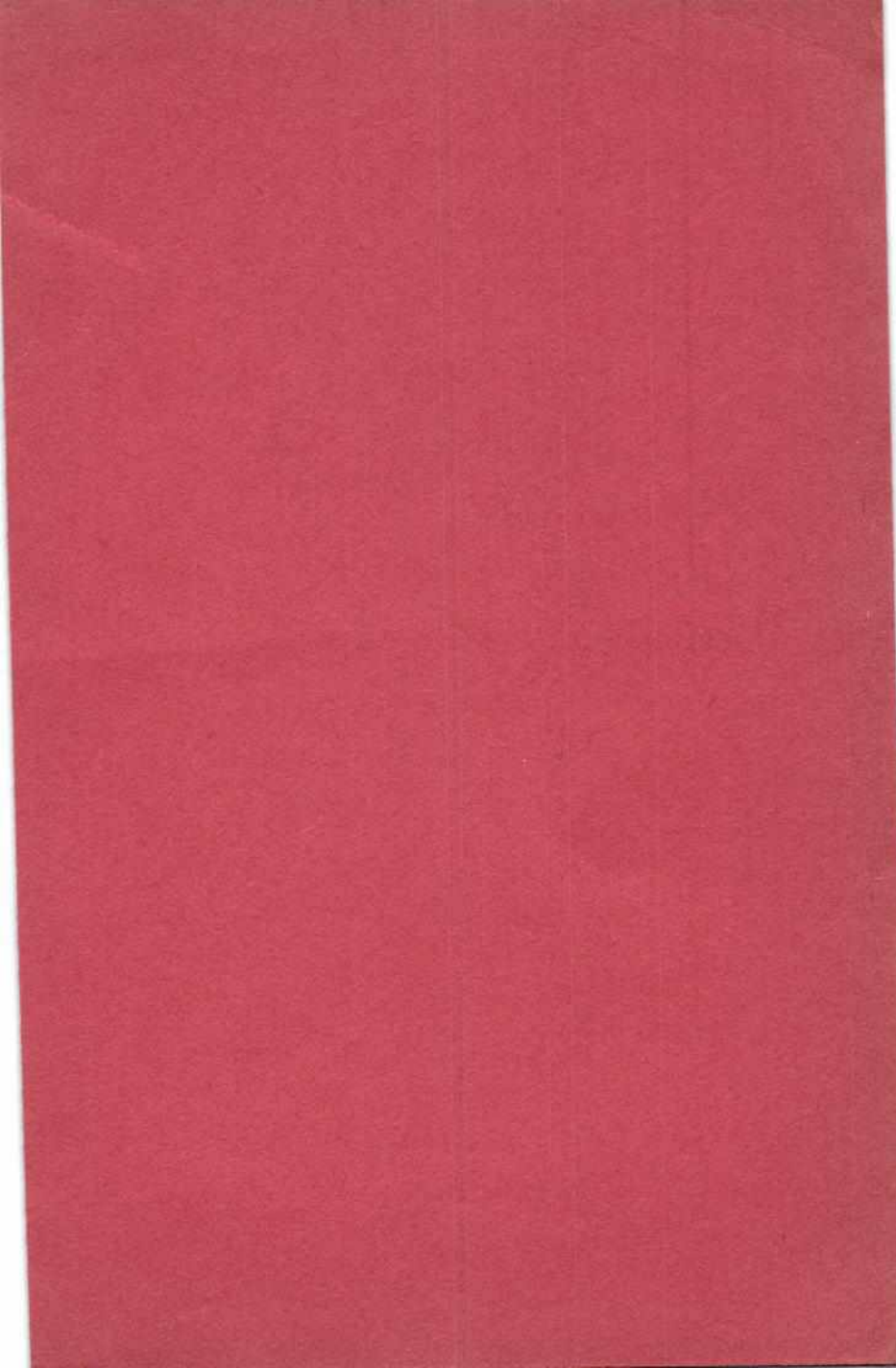
John Hales.

Kansainvälisen työväenliiton
pääneuvoston sihteeri,

256, High Holborn, W. C., Lontoo 12. VI. 1871.

Artikkelissaan »Kansainvälinen työväenliitto ja sen päämäärät» jäljentää lontoolainen Spectator-lehti hartaana ilmi-antajana muiden samallaisten vääristelyjen ohella ja vielä täydellisemmin kuin Jules Favre edellämainittua »allianssin» asiakirjaa internatsionalen omana, — ja tekee tämän yksitoista päivää sen jälkeen kuin ylläoleva oikaisu oli julkaistuna Times-lehdessä. Se ei meitä kummastuta. Jo Fredrik Suuri tapasi sanoa, että kaikista jesuiitoista protestanttinen on pahin.

.....



Hinta 3:—